

KAITSE KODU!

6. 2005 (60)
KAITSELIIDU AJAKIRI

**MÕNED NÕUANDED
MISSIOONIKS VALMISTUJALE
KAITSEVÄELASE JA KAITSELIITLASE
UUE SAJANDI SÕJAVARUSTUS**

**KAITSELIITLASI ON
10 000**

ISSN 1406-3387

9 771406 338004

KAITSELIIDU 87. AASTAPÄEV PÄRNU KONTSERDIMAJAS

Fotod: 8 x Ivar Jõesaar

Kaitseliidu ajakiri
Kaitse Kodu!
Asutatud 11. september 1925

Väljaandja Kaitseliit
Ilmub kuus korda aastas.

Peatoimetaja:
kpt Ivar Jõesaar

Makett ja küljendus:
Matis Karu

Reklaam ja levi:
Virgo Tamm
kaitsekodu@hotmail.ee

Toimetus:
Riia 12, Tartu 51013
Telefon 717 9155
Faks 717 9150

Toimetuse e-mail:
kaitsekodu@kaitseliit.ee
kaitse.kodu@skk.edu.ee

Trükitud ASi Printall trükikojas

Toimetus kaastöid ei
retsenseeri ega tagasta.

Kaitseliit Internetis:
www.kaitseliit.ee
www.alutaguse.ee
www.jogevamalev.ee
laane.kaitseliit.ee
www.staap.ee
www.hot.ee/parnukl
polva.kaitseliit.ee
rapla.kaitseliit.ee
tallinn.kaitseliit.ee
akm.zzz.ee
www.hot.ee/laanemk
nomme.kaitseliit.ee
yhend.kaitseliit.ee
www.virumalev.ee

KAITSE KODU!

6' 2005 (60/506)
KAITSELIIDU AJAKIRI

SISUKORD

KAANELUGU:

KAITSELIITLASI ON 10 000

Detsembri alguse seisuga ületas Kaitseliidu liikmeskond esmakordselt taastamise järgselt 10 000 piiri. Tänapäevane keskmine kaitseliitlane on 30. eluaastates kesk- või keskeriharidusega Eesti kodanik. 15 aasta jooksul on Kaitseliidu liikmeskond stabiliseerunud. Üha enam astub Kaitseliidu ridadesse kaitseväe teenistuse läbinud noori mehi, kes leiavad, et ka muutunud maailmas tuleb oma kodu kaitsmiseks mehe eest väljas olla. **LK 5**

Foto: Aare Lepaste

KAITSELIIDU SEADUSE MUUDATUSED TEEVAD MEID AINULT TUGEVAMAKS

Kaitse Kodu! küsimustele vastab Kaitseliidu ülem major Benno Leesik. **LK 9**

KA TUGEV INIMENE ON ÕRN

Tiiu Meres

Kuidas aru saada, et missioonil käinu vajab abi. **LK 17**

KAITSEVÄELASE JA KAITSELIITLASE UUE SAJANDI SÕJAVARUSTUS

Ivar Jõesaar

Eesti kaitsejõud viivad oma sõdurivarustust vastavusse 21. sajandi NATO liikmesriigi sõjaväele esitatavate nõuetega. **LK 28**

Kaitseliidu vanematekogu läkitus

LK 6

Tänu avaldamine

LK 7

Kui me ei tea, kuhu minna, ei vii meid sinna ükski tee...

LK 10

Mis oli ja mis on Kaitseliidus?

LK 11

Kaitse Kodu! küsib: Kas algab võitlus "hingede" eest?

LK 14

Õnnevalemiga demograafilise kriisi vastu

LK 15

Mõned nõuanDED missiooniks valmistujale

LK 18

Tagavaravägi nr 14

LK 21

Taanis kodukaitsjaid värbamas

LK 25

Uus vana asutus lühinimega KRA

LK 27

Balti rebaseid olid koos Karilatsil

LK 32

Gruusia Leegion ja elu üks päev korraga

LK 33

Kaitseliidu jalgpalliaasta

LK 36

Kolonel Pinka – Vabadussõja veteran ja silmapaistev kaitseliitlane

LK 38

80 aastat laskesporti Eestis

LK 39

Ajateenistus või kutseline kaitsevägi

LK 40

KAITSELIITU 87 AASTAT, KAITSELIITLASI 10 000

Elus tuleb ette, et nähtuste justkui ühetähendusliku välise oleku taga peitub midagi muud. Kuigi me tähistasime 11. novembril Kaitseliidu auväärset 87. aastapäeva, on organisatsioon tegelikult saanud vabalt isamaa hüvanguks tegutseda vaid 37 aastat. Umbes sama palju on eluaastaid ka n-ö keskmisel kaitseliitlasel. See on parimate küpsete mehetegude iga.

Juba aastapäeva paiku hakkasid liikuma jutud, et peagi saab kaitseliitlasi ümmargune arv. Detsembri algul teatati personaliaruandeid kokku lugedes, et esmakordselt on taastamisjärgse 15 aasta jooksul kaitseliitlasi enam kui 10 000 ja koos eriorganisatsioonide liikmetega üle 19 000.

Kuigi Kaitseliidu tippaeg oli 1930. aastate lõpul, mil organisatsioonis oli ligi 43 000 kaitseliitlast ja eriorganisatsioonidega kokku 99 000 liiget, ei saa kahte aega üks-üheselt võrrelda. Liiga erinevad on olud, liiga erinev inimeste mentaliteet. Sellegipoolest on Kaitseliit tänases Eesti taas Arvestatav Jõud, kellele oma üliliberaalsusega uheldav ühiskond saab toetuda raskuste tunnil, kui üksikisiku egoistlik tarbimisnautlemise hoog on purunenud vastu *force majeure*'i kari. Siis tuleb appi Kaitseliitu kätkevad Vabatahtlik Jõud, mida ei saa osta ühegi riikliku vähempakkumisega.

Tänane Kaitseliit on liikmeskonna poolest noorenev ja maailmas toimunud muudatusi arvestades Arenev Jõud. Konkreetsed ülesanded ja uuenev väljaõpe viib kaitseliitlasi moodsa trendi kohaselt kodu kaitsma kodumaalt kaugelegi.

Riik on otsustanud Kaitseliidust ühte juriidilist isikut luues lõpetada olukorra, kus Eestis, sarnaselt USA osariikidele, kehtisid igas maakonnas omad seadused ja Kaitseliidu varade tagastamise kohtuotsustes polnud märgata mitte niivõrd riigikaitse, kui-võrd kohalike kinnisvaraarendajate huve. Kaitseliidu tegevuseks vajaliku seaduste paketi jätkuv täiendamine teeb loodetavasti lähiaastatel võimalikuks, et Kaitseliit on Eestis mitte ainult Vääramatu Jõud, vaid ka tõeliselt Mitmekülgne Jõud.

Ivar Jõesaar, kpt

SUMMARY

Changes within the law of Kaitseliit only make us stronger

The Commander of Kaitseliit Benno Leesik said that the main change – the creation of only one juridical subject – turns Kaitseliit into a better understood organisation among our partners as well as among the society of Estonia.

What the subunits will be allowed to do with the property of Kaitseliit in their possession and use will be decided by the central board of Kaitseliit who will confirm a common order for all the subunits. In the future likewise the subunits can develop their economic activities which profit will remain in their own use. When the reorganisation is completed, it is possible for the subunits once again to focus on what's the main purpose of Kaitseliit: the employment and improvement of the voluntary defence will of Estonian people.

The elaboration of the legislation concerning Kaitseliit is to be continued. There is an entirely new law of Kaitseliit currently under construction to where Kaitseliit has made ca 90 certain proposals. Pp. 7.

New century's war equipment for soldiers and members of Kaitseliit

The logistic department of the General Staff of the Estonian Defence Forces has finished a thorough preparation work in order to bring the equipment of Estonian soldiers to correspond to the demands presented to a member state of NATO in the 21st century. The specific equipment supplyings may take up to several years but it is time for the soldiers to get acquainted with the new elements of equipment. In the first place, of course, soldiers in international mission areas are equipped with new digital uniforms, night-vision installations and laser sights for the weapons. But soon these elements of new equipment will reach the training centres of the Defence Forces and also Kaitseliit.

The chief of the logistic department lieutenant colonel Raivo Tamm from the General Staff of the Defence Forces told to Kaitse Kodu! that he sees no objective reason why the members of Kaitseliit should have a less contemporary equipment than the soldiers. There is a need to work out a logistical arrangement how the voluntary

members of Kaitseliit are going to receive this equipment in the future. Pp. 28–31.

Legion of Georgia and one day at a time

Captain Aivar Sarapik, the chief of Noored Kotkad (auxiliary organisation of Kaitseliit for the youth), visited Georgia in order to learn more about its own youth organisation the Legion of Georgia. In Georgia during the last 15 years there has been brought up a whole generation of young people whose connection to the society has remained weak. There are very many homeless youngsters; narcotics and other vices are spread. In order to guide the prementioned generation towards a normal life the leaders of Georgia's society have founded a nongovernmental organisation for young men – Legion of Georgia.

Captain Aivar Sarapik introduced Georgians the actions of Noored Kotkad and gave advice for the development of the Legion of Georgia based on our long similar experience. During the visit many ideas arose on how to improve cooperation between the two organisations in the future. Pp.33–35.

KAITSELIIT KOOLITAS MAAVANEMAJD JA KOHALIKE OMAVALITSUSTE JUHTE

Kaitseliit korraldas 23. ja 24. novembril Alus Kaitseliidu Koolis riigikaitse erikursuse maavanematele ja kohalike omavalitsuste juhtidele.

Koolituse esimese päeva teemaks oli Eesti riigi kaitse. Ettekannetega astusid üles kaitseministeeriumi asekanstler Lauri Tumm, siseministeeriumi asekanstler Kalev Timberg, Teabeameti peadirektor Tarmo Türkson ja Politseiameti peadirektor Raivo Aeg. Päeva lõpetas Kaitseliidu relvastuse tutvustus ja laskmine Kaiu lasketiirus.

Kursuse teise päeva läbivaks teemaks oli globaliseerumine ja julgeolek ning neid teemasid valgustasid Kaitseliidu ohvitserid kapten Neeme Brus ja kapten Erik Reinhold, Arvo Sirel Harjumaa Päästeteenistusest, Teet Lainevee ja Priit Saar kaitseministeeriumist ning Hardo Aasmäe Eesti Entsüklopeediakirjastusest. Kursuslastele tutvustati ka märulipolitsei näitlikku treeningut.

“Oleme maavanematele kriisikoolitusi teinud juba aastaid,” märkis Kaitseliidu ülem major Benno Leesik, “seekord otsustasime kaasa ka kohalike omavalitsuste juhte.”

Vastavalt erinevatele seadusandlike aktidele on just maavanematel ja kohalike omavalitsuste juhtidel keskne roll maakondliku ja kohaliku tasandi kriisireguleerimiste juhtimisel.

Major Leesiku sõnul on Kaitseliit maavanemate ja kohalike omavalitsuste juhtide koolitustest huvitatud, sest hädaolukordades on just Kaitseliit see, kes esimesena mobiliseeritakse, kui igapäevaste tsiviiljõustruktuuride ressurssidest enam ei piisa. “Tegutseme sellega omakasupüüdliselt,” lisas major Leesik.

KAITSELIIDU LIIKMESKOND ÜLETAS 10 000 PIIRI

Tänu hiljuti Kaitseliidu Tallinna maleva liikmeks võetud üheksale kaitseliitlasele, ületas Kaitseliidu liikmete arv 1. detsembriks 2005 esmakordselt Eesti taasiseseisvumise järel 10 000 piiri.

“Kaitseliitlane on inimene, kes kulutab osa oma vabast ajast kogu ühiskonna heaks. Meie kasvav ja järjest noorenev liikmeskond tõestab, et Eesti riik võib julgelt tulevikku vaadata,” ütles Kaitseliidu ülem major Benno Leesik.

Keskmine kaitseliitlane on kolmekümnendates eluaastates kesk- või keskeriharidusega meessoost Eesti kodanik. Koos Kaitseliidu eriorganisatsioonide Noorte Kotkaste, Kodutütarde ja Naiskodukaitsega on Kaitseliidu liikmeid üle 19 000. 1939. aasta lõpul oli Eesti Vabariigis 42 673 kaitseliitlast, koos eriorganisatsioonidega kuulus tollal Kaitseliitu 99 000 Eesti kodanikku. Sõjajäelne Kaitseliit on olnud läbi aegade arvukaima liikmeskonnaga organisatsioon Eestis.

HÜLSIPUU RÕHUTAB KAITSELIITLASTE ÜHTSUST

Aare Lepaste

Kaitseliidu Põlva malev süütas tänava esimesel advendil jõuluküünla eriskummalisel puul, mis on kokku pandud enam kui 2000 padrunikestast. Puu autori Silver Russingu sõnul sümboliseerib hülspuu organisatsiooni liikmete ühtsust.

“Puu on looduses tugev. Staabi ees olevas hülspuus tähendab iga padrunikest ühte kaitseliitlast, viidates sellele, et üheskoos moodustatakse üks ja tugev tervik, nagu seda on oma olemuselt iga puu. Seejuures jääb iga kaitseliitlase fantaasia viljaks, kas ta on osa selle puu tüvest, asub ladvas või oksal,” selgitas Russing hülspuu olemust.

Padrunikestad korjas mees pärast maleva iga õppust lasketiirus kotti, ühtekokku mahub neid ligi 50 kilo kaaluvasse hülspuusse 2396. “Puu valmistamiseks kulus enam kui aasta, suurem osa tööst on tehtud külmal ja pimedal ajal, sest suvel on maal kiire,” tähendas Russing ja lisas, et samalaadseid taieeid pole tal vähemalt esialgu kavas juurde valmistada. “Aga kui tuleb mõni uus mõte, eks

Kaitseliitlikult karmi kunsti näide – aasta jooksul lasketiirus ära kasutatud padrunite hülssidest puu kandmas jõuluküünlaid kui rahu ja vaikuse sümbolit.

ma siis tee jälle näputööd,” lisas ta. Põlva maleva pealik kapten Tarmo Sütt peab eriti märkimisväärseks, et hülspuu

puu pole tellimustöö, vaid kaitseliitlase omaalgatus. “Puud saab iga huviline näha Põlvas Võru tänavas asuva staabihoone ees ja julgen kinnitada, et see on vaatamist väärt. Suurepärane tulemus ning hea näide, kuidas saab näiliselt kasutuid padrunikesti väärtustada,” tunnustas Sütt.

Sedavõrd suuremõtmelist taieid pole Eestis hülssidest seni teadaolevalt kokku pandud, küll on aga Põlva maleva originaalse puu vastu tundnud huvi teisedki militaarüksused.

Kaitseliitlase näpuosavusest sündinud jõulupuud tõestab, et leidlik meel ning keskkonda ja materjali säästev ellusuhtumine pole kuhugi kadunud. Kui lisada paras annus kaitseliitlikku huumorit, märkamegi, et Kaitseliit on elav ja elujõuline organisatsioon. Hülspuu ärgitab küsima, ehk on kaitseliitlaste käe all sündinud veel põnevaid esemeid, mida võiks teistelegi näidata. Ning miks ka mitte kokku korjata Kaitseliidus sündinud rituaalsete toimingute ja tavade kirjeldusi ning legende. Kaitseliidu ajakirja Kaitse Kodu! toimetuse on avatud vihjetele. ■

KAITSELIIDU VANEMATEKOGU LÄKITUS

Teadaolevalt on eesti sõjamehed osalenud sõdades juba umbes aastast 750, kui nad võitlesid Brāvalla lahingus Rootsi kuninga Harald Hildetandi väe võitnud troonipretendendi Sigurd Ringi poolel. Muistsed eestlased kaitsesid oma maad võrvalutajate eest, aga võtsid ka ise ette sõjaretki Rootsi (Sigtuna hävitamine), Pihkvasse, Taani, Vadjamaale ja mujale. Koos teiste rahvaste sõdalastega on nad osalenud sõjakäikudes Novgorodimaale, Poola, Leedu, Brandenburgi ja Taani vastu, võidelnud Jäälahingus ja sõdinud Põhjasõjas Rootsi väes. Eestlasi osales USA kodusõjas ja Inglise-Buuri sõjas nii buuride kui ka brittide poolel. Vene vägedes on eestlased sõdinud Napoleoni vastu, Krimmi sõjas, Vene-Türgi sõjas, Vene-Jaapani sõjas, Esimeses maailmasõjas (Venemaal, Poolas, Lätis, Leedus, Ida-Preisimaal) nii Vene valgete kui ka punaste vägedes. Eestlaste mehisus Vabadussõjas tagas meie riigi püsimise 22 aasta jooksul. Eestlased osalesid Hispaania kodusõjas, Soome Talvesõjas ja Jätkusõjas. Teises maailmasõjas sõdisid eestlased nii Punaarmees kui ka

Saksa sõjaväes, USA armees ja laevastikus Vaiksel ookeanil, Aafrikas ja Euroopas ning Inglise õhujõududes Euroopas. Eesti lendurid osalesid USA õhujõududes Korea sõjas ning USA armees Vietnami sõjas. Briti vägede koosseisus sõdis eestlasi ka Malaisia džunglites. Punaarmee ridades tuli eestlastel osa võtta Ungari rahvavälestõusu ja Tšehhoslovakkia uuendusliikumise mahasurumisest ning sõdida Afganistanis. Alates 1994. aastast on eestlased osalenud rahuoperatsioonides ja kriisireguleerimismissioonidel endise Jugoslaavia riikides, Lõuna-Liibanonis, Afganistanis ja Iraagis.

Teame, et liiga harva ajaloo jooksul on eestlased saanud valida poolt ja mundrit. Ometi ei kahanda see nende vaprust. Kümne tuhandet eestlast kaotasid sõdades ja lahingutes oma elu, sageli võõral maal, ja tihti nad puhkavad tähistamata hauas.

11. novembril 1918 sõlmiti Esimeses maailmasõjas vaherahu ja lõppes vaenutegevus. Seda päeva hakati hiljem mitmes riigis (sh Belgias, Prantsusmaal, Uus-Meremaal ja Šveitsis) tähistama vaherahupäevana. Sama päeva tähista-

takse mõnes riigis (sh USAs ja Šveitsis) ka veteranide päevana. 11. novembril on hiljem hakatud mitmes riigis (sh Austrias, Kanadas ja Suurbritannias) tähistama ka kahe maailmasõja mälestuspäevana. Noorele Eesti riigile ei olnud 11. november 1918 kauaoodatud rahu algus. Samal päeval asutati Eesti Kaitse Liit ja mõned päevad hiljem kuulutati välja mobilisatsioon – alanud oli Vabadussõda.

11. novembril tähistatakse üle riigi Kaitse Liidu sünnipäevana. Kaitse Liidu vanematekogu kutsub kõiki inimesi, eriti kaitse liitlast, naiskodukaitsjaid, noorkotkaid ja kodutütreid selle päeva rõõmsate ürituste kõrval mälestama ka kõikides sõdades ja lahingutes langenud eestlasi. Leidkem pidupäeval aega ka vaimulikuks või ilmalikuks hardushetkeks ja süüdakem küünlad langenute haudadel. Pidagem meeles Teise maailmasõja ja teiste sõdade veel elus olevaid veterane, aga ka kaitsevälasi-veterane, kes on välismissioonidel teeninud au Eesti sõjameestele, kaks neist paraku oma elu hinnaga. 11. november võiks saada alguseks uuele traditsioonile – mälestuspäevale. ■

TÄNU AVALDAMINE

Kaitseliidu ülema major Benno Leesiku 11. novembri 2005 käskiri nr 348-P

Õnnitlen kõiki kaitseliitlasi, eriorganisatsioonide liikmeid ja toetajaid seoses Kaitseliidu 87. aastapäevaga ning soovin jõudu ja edu riigikaitselises töös.

Seoses nimetatud tähtpäevaga, kooskõlas Kaitseliidu seaduse § 11 lg 8 ning vastavalt Kaitseliidu keskjuhatause otsusele

1. Avaldada keskjuhatause 28. september 2005 otsus nr 19

1.1. Valgeristi II klassi kavaler

Alutaguse malev

postuumselt n-srs Paul TAGAL nr 523

1.2. Valgeristi III klassi kavaleride nimekiri

Alutaguse malev

vbl Hannes GRAUBERG nr 524

vbl Aivar RAUDSEPP nr 525

rms Karl INNO nr 526

1.3. Teenetemedali eriklassi kavaleride nimekiri

Viru malev

Lembit KALDA nr 270

Igor SASKO nr 271

Enn KUUSIK nr 272

Ailar HOLZMANN nr 273

1.4. Teenetemedali II klassi kavaleride nimekiri

Alutaguse malev

v-srs Viidi KOLLI nr 463

srs Toomas PRUUL nr 464

srs Einar METSKÜLL nr 465

kpr Luigi OOLMA nr 466

kpr Ants UUDEKÜLL nr 467

kpr Pjotr VÄHK nr 468

rms Kalvi KIVIMÄE nr 469

Viru malev

lpn Mati MOKS nr 470

lpn Hanno RUM nr 471

rms Arvo RAATMA nr 472

rms Aare TOOME nr 473

1.5. Teenetemedali III klassi kavaleride nimekiri

Alutaguse malev

v-srs Mihkel KÕRV nr 2088

n-srs Valfred EMAJÕE nr 2089

n-srs Rein LAANEMÄGI nr 2090

kpr Konstantin ROSI nr 2091

kpr Aivar JÄRV nr 2092

kpr Ago UUDEKÜLL nr 2093

kpr Ülo JALAST nr 2094

rms Rein GERASSIMOV nr 2095

rms Ivar TEEVÄLI nr 2096

rms Vello OJA nr 2097

rms Paul MATHIESEN nr 2098

rms Rein TUPP nr 2099

Ene LEITUD nr 2100

Viru malev

v-srs Rein TÄHISTE nr 2101

n-srs Eerik KULLAMÄE nr 2102

n-srs Rain LAAGER nr 2103

kpr Hardi LEPIK nr 2104

kpr Neeme VAKULENKO nr 2105

kpr Jaan KANG nr 2106
rms Eino VALVIK nr 2107

2. Avaldada Kaitseliidu keskjuhatause 13. oktoober 2005 otsus nr 20

2.1. Valgeristi III klassi kavaleride nimekiri

Pärnumaa malev

kpt Arne KAING nr 527

kpr Artur LEHT nr 528

Valgamaa malev

kpr Andrus POOLA nr 529

2.2. Teenetemedali II klassi kavaleride nimekiri

Pärnumaa malev

kol-ltn Erich ORUSTE nr 474

ltn Ülo LIBLIK nr 475

ltn Venno SLUGEN nr 476

n-ltn Jüri PUUST nr 477

lpn Mart ALLIKU nr 478

vbl Elmar TALTS nr 479

vbl Mati PÖLLUSTE nr 480

srs Vallo VETIK nr 481

n-srs Valter VILLEMSON nr 482

n-srs Tarmo EESNURM nr 483

n-srs Bruno RAAP nr 484

kpr Vladimir VILBERG nr 485

kpr Mait JANSON nr 486

kpr Aarne REIVÄLI nr 487

kpr Aavo PULK nr 488

kpr Kersti JÄRVA nr 489

kpr Väino LAUR nr 490

rms Jüri KÖSLER nr 491

rms Reet SANDER nr 492

rms Uno TOODU nr 493

rms Leinhard MILÄNDER nr 494

mlv Argo RING nr 495

Tallinna malev

mlv Leho JÕEORG nr 496

Valgamaa malev

v-vbl Toomas ELIAS nr 497

srs Jaak SIIMANN nr 498

n-srs Raivo RÜÜTEL nr 499

kpr Kaimo VAHTRA nr 500

kpr Arnold IRPUS nr 501

rms Vello VALTIN nr 502

rms Oskar ROSENBERG nr 503

NKK Raili SIIMANN nr 504

NKK Liidia TAMELA nr 505

Viru malev

v-vbl Ago SAAVER nr 506

2.3. Teenetemedali III klassi kavaleride nimekiri

Pärnumaa malev

kpt Margus TOOMSALU nr 2108

kpt Marek LAANISTO nr 2109

ltn Priit RÕÖP nr 2110

ltn Ats RAUDSEPP nr 2111

n-ltn Rene LEPIK nr 2112

lpn Margo SAI nr 2113

lpn Raul PEETSON nr 2114

lpn Raimo TOMSON nr 2115

lpn Riivo LIIN nr 2116

v-vbl Ervin HANSALU nr 2117

vbl Priit PAULUS nr 2118

srs Alar PALK nr 2119

n-srs Kalju PILLIROOG nr 2120

n-srs Aare LAUR nr 2121

n-srs Pille LEND nr 2122

kpr Kaupo VARIK nr 2123

kpr Heiki HANSALU nr 2124

kpr Igor NIKOLAJEV nr 2125

rms Tarvi MARKSON nr 2126

rms Jaan KOLDITS nr 2127

rms Aleksander VILINURM nr 2128

rms Alar TAEAL nr 2129

rms Ants VÄLBA nr 2130

rms Raivo OTTENDER nr 2131

mlv Ülle MEERAS nr 2132

mlv Jana RISTIMETS nr 2133

Tallinna malev

mlv Jüri KILVITS nr 2045

Valgamaa malev

ltn Esmar NARUSKI nr 2134

n-srs Aivar PÜVI nr 2135

NKK Karin MIKK nr 2136

NKK Piret VAHTRA nr 2137

Viru malev

n-srs Eero SAAREMETS nr 2138

3. Avaldada Kaitseliidu keskjuhatause 26. oktoober 2005 otsus nr 21

3.1. Valgeristi III klassi kavaleride nimekiri

Lääne malev

srs Martin SCHWINDT nr 533

Tallinna malev

kpt-mjr Peeter IVASK nr 530

n-srs Ado RESS nr 531

mlv Kristina MÄRTIN nr 532

Kaitsejõudude peastaap

mjr Aivar VILBRE nr 534

kpt Peeter TALI nr 535

Eesti Evangeelne Luterlik Kirik

Kuno PAJULA nr 536

Einar SOONE nr 537

Kaitseliidu peastaap

ltn Tanel RÜTMAN nr 538

Malle KEERD nr 539

3.2. Teenetemedali eriklassi kavaleride nimekiri

US Office of Defense Cooperation

mjr John McSHANE nr 274

Kaitsejõudude peastaap

n-ltn Georgi KOKOSHINSKI nr 275

Kaitseväe Logistikakeskus

srs Sulev KONT nr 276

n-srs Ants TORPAN nr 277

Riigikogu riigikaitsekomisjon

ltn Aivar ENGEL nr 278

Kaitseministeerium

Margus PAE nr 279

Eesti Televisioon

Sulo SOO nr 280
Mati KIROTAR nr 281

3.3. Teenetemedali II klassi kavaleride nimekiri

Harju malev

kpr Hannes VILEPAJU nr 513

Saaremaa malev

kpr Peeter SÜLD nr 507

Tallinna malev

lpn Udo REHKALT nr 508
mlv Eero SAUL nr 509
mlv Raivo NEIDLA nr 510

Kaitseliidu peastaap

kpt Andres MIHKELS nr 511
ltn Argo LAANEMAA nr 512

3.4. Teenetemedali III klassi kavaleride nimekiri

Saaremaa malev

lpn Heimar PÖLD nr 2139
Maritana KALA nr 2140

Tallinna malev

ltn Meelis NURMS nr 2141
n-ltn Kristjan VÄÄRT nr 2142
n-ltn Erik BOLTOWSKI nr 2147
lpn Argo ALTMÄE nr 2143
srs Ralf SIKK nr 2144
n-srs Martin KIISKÜLA nr 2145
n-srs Olav LESOMÄGI nr 2146

Kaitseliidu peastaap

lpn Merle OTT nr 2148
Viire VILLANDI nr 2149
Irina HAAVIK nr 2150

4. Avaldada Kaitseliidu keskjuhatause 9. novembril 2005 otsus nr 22

4.1. Valgeristi III klassi kavaleride nimekiri

Järva malev

kpt Vello POPS nr 540
lpn Helder MEISTER nr 541
lpn Aldur LÖHMUS nr 542

Taani Kuningriik

kpt John Lund GREGERSEN nr 543

4.2. Teenetemedali eriklassi kavaleride nimekiri

Taani Kodukaitse Kool

mjr Knud NIELSEN nr 282

Politseiamet

Tarmo TAMMISTE nr 283
Tarmo MIILITS nr 284
Ivar SIKK nr 285

4.3. Teenetemedali II klassi kavaleride nimekiri

Järva malev

kpr Väino TÄRN nr 514
mlv Arvi LIIVERKAS nr 515
mlv Taivo RIKK nr 516

Kaitseliidu peastaap

lpn Riina NEMVALTS nr 517

4.4. Teenetemedali III klassi kavaleride nimekiri

Järva malev

n-vbl Raid SAAR nr 2151
n-srs Janek TšELJADINOV nr 2152
mlv Jaan LIPP nr 2153

5. Avaldada Kaitseliidu ülema 11. novembril 2004 otsus

5.1. Teenetemedali eriklassi kavaleride nimekiri on

Kaitsejõudude peastaap

mjr Toomas PEDA nr 286

Piirivalveamet

kol-ltn Riho BREIVEL nr 288

Saksa Auto AS

rms Jasper AAVIK nr 287

Politseiamet

Raimond TRÄSS nr 289
Tarmo VANAMÕISA nr 290

6. Avaldan tänukirjaga tänu järgmistele kaitsepolitistele:

Alutaguse malev

lpn Siim LINNARD
v-srs Lembit SAMEL
n-srs Uno MURUVEE
rms Kalle KREISBERG
rms Olev MARK
mlv Endel AUN
mlv Vladimir KOSMANENKO
mlv Mati ILVES
mlv Marika OOLBERG
Tiina RAUDMÄE
Marika SCHASMIN

Järva malev

kpt Alfons JAKOBSON
lpn Anto RULL
n-srs Raul REISKA
n-srs Arvi JUURIK
kpr Väino PÖDER
kpr Valdu VÄLIMÄE
kpr Riho RAIMETS
kpr Kaido PIIBELEHT
rms Lauri KABONEN
mlv Kaarel JÄNES
mlv Anar SELTER
mlv Arvi SAARM
mlv Kaljo TAIMRE
mlv Rait MURUMETS
mlv Risto TIKKO
mlv Vello LAPRIK
mlv Helve KASELO
mlv Mati KASELO
mlv Heigo LAANEOKS
mlv Margo TÄRN

Pärnumaa malev

ltn Vello JAAKSON
n-ltn Sulev SAARNA
lpn Rain LEOVO
lpn Eduard KAKKO
n-vbl Gert VAARMANN
n-vbl Martin TALTS
v-srs Ain PUKK
srs Jüri VIIRMAA
srs Marek SOOMAN
srs Kalle MÜREL
n-srs Mati SÄREV
n-srs Aldo AVASTE
n-srs Alar LUHÄÄR
kpr Jaanu KRIVONOGOV
kpr Kalmer TAEL
kpr Viktor ILJIN
kpr Tiia JUHANSON
kpr Heino TAMMEKAND
rms Tõnis ARUKASK
rms Andrus ÖNNIK
rms Arne MAALINN
rms Ardi PUSSE
rms KRISTIINA PÄRNIK
rms Jaanus VÕIGAS
rms Norman VAHER
rms Vallo GUSTAVSON
rms Tarmo TUULING
rms Aare VIIRMAA
rms Mihkel JAKOBSON

rms Erich KRÜGER
rms Ivo ORO
rms Koit TÄHEPÖLD
mlv Aile JAANSALU
mlv Alvar SIITAN
mlv Jaan PILLMAN
mlv Maanus MIDRI
mlv Tiit LILIENTHAL
mlv Taavi TILK

Tallinna malev

kpt Allan MARTIN
n-ltn Aivar RIDAMÄE
n-vbl Andres PEDASTE
mlv Madis KUZNETSOV
mlv Mihkel TAMMARU

Valgamaa malev

vbl Kalvi KAART
v-srs Aleksander MÖTTUS
srs Kalmer KINGO
srs Jaanis VESKIMETS
kpr Hannes VANATOJA
rms Sulev HÄRM
rms Endel JÕGI
rms Vello ZUJEV
rms Lembit VALDNER
rms Peeter SIMSON
mlv Marek KANARIK
Anneli VESKE

Viru malev

srs Hannes REINOMÄGI
n-srs Valdur KALDAS
n-srs Kalev LEPIK
rms Urmas LUIK
rms Aire TALBACH
rms Aleksandr FOMINÕH
rms Allan LASS
rms Liina NURK
rms Peeter POPS
rms Toomas SEPAJÕE
mlv Aivo ELKEN
Marje VÄLI
Andres LEPIK

Võrumaa malev

kpt Gunnar INTS
lpn Heiki LILL
lpn Toivo LÖHMUS
n-srs Aivar JÕEMÄGI
n-srs Üllar MEHO
rms Almer AREND

Kaitseliidu peastaap

kpt Ivar JÕESAAR

7. Avaldada tänukirjaga tänu järgmistele koostööpartneritele

Aurdu vallavanem

Rein TALISOO

Politseiamet

Tiit TENG
Vladimir KIRILLOV
Tiina KASE

Tõstamaa vallavalitsus
Pärnumaa Päästeteenistuse Tõstamaa tugikomando

8. Avaldada tänukirjaga tänu hea koostöö eest päästetöödel 2005. a jaanuaris üleujutuste ajal.

Politseiamet

Tarmo KOHV
Tarmo SALUS

KAITSELIIDU SEADUSE MUUDATUSED TEEVAD MEID AINULT TUGEVAMAKS

Toimetuse küsimustele vastab Kaitseliidu ülem major Benno Leesik

Riigikogu võttis vastu Kaitseliidu seaduse uue redaktsiooni. Milliseid peamisi muudatusi toob see endaga kaasa?

Peamine muudatus – ühe avalik-õigusliku juriidilise isiku tekitamine – muudab Kaitseliidu kui organisatsiooni selgemaks nii meie partneritele kui ka kogu Eesti ühiskonnale. Me toimime tänases majandus- ja õigusruumis, meil on palju õigusi, kohustusi ja majandustegevust. Kõiki selles ruumis tehtavaid toiminguid on selgem, lihtsam ja arusaadavam teha ühel, mitte 17 isikul – nii omavahel kui ka suheldes teistega.

Teiseks seavad seadusemuudatused valitsusele – ja valitsuse kaudu omavalitsustele – selge tähtaja, mil Kaitseliidu varad peavad olema tagastatud või asendatud. See on 31. detsember 2008. Sama jutt on riigivara valitsejatega, kes annavad meile objektid üle 2006. aasta 31. detsembriks. Seaduse jõud ei luba asjadega enam venitada, nagu see on mõnel pool siiani toimunud. Kiiremat üleandmist vajaksid paljud Kaitseliidu põhitegevuseks vajalikud kinnistud.

Kui Kaitseliidu malev pole enam iseseisev juriidiline isik, mis muutub maleva elus ja mida see tähendab vabatahtlikule kaitseliitlasele?

Maleva elu muutub lihtsamaks, juriidilised toimingud käivad ühest kohast. Loomulikult tuleb keskusele tööd juurde ja võib-olla rohkemgi, kui me praegu ette kujutame.

Kaitseliidu malevad ja Kaitseliidu peastaap ei ole 1. maist küll enam iseseisvad juriidilised isikud, kuid on siiski Kaitseliidu omaette struktuuriüksused, millel on oma kood ja registrinumbar.

Mida ja kuidas malevad nende valduses ja kasutuses oleva Kaitseliidu varaga teha tohivad, otsustab Kaitseliidu keskjuhatuse, kes kinnitab vastava ühtse korra kõikidele juhatustele. Ka edaspidi võivad malevad arendada oma majandustegevust ja saada sellest tulu, mis jääb nende kasutusse. Majandustegevusest saadud tulu läheb selle tulu teeni-

nud üksuse arvele. Sama kehtib igasuguse muu riigieelarvelise tulu (nt annetuste) kohta. Ainult üksus ise saab otsustada, kas ta loobub mingist varast, mis ta on ise saanud. Vara, mis on selle aasta 31. detsembri seisuga malevate omandis, jääb ka edaspidi malevate valdusse ja seda saab neilt üle võtta ainult üksuse esindajatekogu (üldkoosoleku) nõusolekul. Malevad võivad ka edaspidi sõlmida lepinguid, aga see hakkab toimuma keskjuhatuse kehtestatud ühtse korra järgi.

Kui ümberkorraldused saavad tehtud, on malevatel võimalik keskenduda sellele, milleks Kaitseliit on loodud – Eesti inimeste vabatahtliku kaitsetahte rakendamisele ja arendamisele. Vabatahtliku riigikaitseorganisatsiooni esmaste ülesannete hulka ei kuulu tegelemine kinnisvaraprobleemide ega näiteks kolme-neljakordse aruandlusega. Jäägu see koorem Kaitseliidu juhtstruktuuridele.

Vabatahtliku kaitseliitlase heaks ja nimel me ju kõik, kes me Kaitseliidus teenime ja töötame, olemas olemegi. Mida rohkem jääb meil aega tegelda oma otseste kohustustega tema suhtes, seda parem saab tulemus ja seda vajalikumana tunnevad end meie inimesed. Liigest bürootööst tuleb Kaitseliidu ohvit-

sere, allohvitsere ja teenistujaid vabastada nii palju kui vähegi võimalik. Seadusemuudatused meile selleks võimaluse annavadki.

Mitmed poliitikud on asunud rääkima, kui tähtis on Kaitseliit ja kuidas riik enam ilma Kaitseliiduta hakkama ei saa. Kas seadusemuudatuse vastuvõtmine tähendab, et kohe järgnevad ka kõik teised normaktid, mis sätestavad kaitseliitlase ja tema tööandja huvid ja õigused ning Kaitseliidu eelarvet ootab lähiajal märkimisväärne suurenemine, et organisatsioon saaks täita järjest suuremas mahus ülesandeid?

Tänased seadusemuudatused on ainult esimene etapp Kaitseliidu toimimise õiguslike aluste korrigeerimisel. Kirjutamisel on terviklik uus Kaitseliidu seadus, kuhu oleme teinud selged ettepanekud – neid on ligikaudu 90. Muu hulgas soovime näiteks, et Kaitseliidus tehtaks kõik teenistusega seotud arstlikud läbivaatused ja vaktsineerimised riigi kulul. Soovime, et kaitseliitlasele kompenseeritaks kõik kulutused, mis ta on teinud seoses Kaitseliidu liikmeks olemisega, mitte ainult sõjalises väljaõppes tehtud kulutused.

Soovime, et õigus saada väljaõppeks aastas töölt viis palgalist ja viis palgata vaba päeva laieneks ka neile kaitseliitlastele, kes ei tööta riigieelarvelises asutustes. Loodusõnnetused on näidanud, et tuleb kehtestada kord, et iga tööandja oleks kohustatud malevapealiku või maavanema taotlusel vabastama Kaitseliidu tegevliikme tema tööülesannete täitmiseks nelja tunni jooksul tegevliikme osalemiseks hädaolukorra lahendamisel järjestikku kuni 48 tunniks.

Ega ülesandeid saa meile keegi rohkem peale panna, kui meil on nende täitmiseks võimekusi, sh materiaalseid võimalusi. Kui tulevad ülesanded, peame lahendama ka finantsküsimused. Seda ka siis, kui räägime tänasest kaitsevæeobjektide valvest või missioonitüksuste lähetamisest rahutagamissioonidele. ■

KUI ME EI TEA, Kuhu MINNA, EI VII MEID SINNA ÜKSKI TEE...

Autori isiklike seisukohti väljendav mõtisklus ideedest ja nende juhtivast mõjust

Riina Nemvalts

Ideedel on meie tegevuse määramisel tugev jõud. Tugevamgi kui arvatakse. Meie kui indiviidide käitumist ei määra eelkõige mitte see, mida me teame, vaid see, millesse me usume. Sama kehtib ka üldisemal tasandil. Olgu see siis organisatsioon või kogu ühiskond.

Rahvuslus versus eaoluühiskond

1918. aastal, kui Kaitseliit loodi, peeti rahvuslust, mis põhjendas rahvusriikide olemasolu ja nende kodanike alt-ruistlikku tööd selle heaks, Euroopas ausalt ja avalikult peamiseks poliitiliseks ideeks. 1990. aastal, kui Kaitseliit taasloodi, oli rahvuslus kui Teise maailmasõja puhkemist soodustanud ideoloogia muutunud vabas maailmas teataval määral tabuks, kusjuures mitte ainult poliitiliste juhtkondade arvates.

Teistsugune oli olukord Eestis ja teistes sellesarnase saatusega maades. Rahvuslus ideoloogiana oli küll ametlikult põlu all, kuid elas edasi inimeste arusaamades ja väljendus "vormilt rahvuslikus ja sisult sotsialistlikus" kultuuri-tegevuses, oodates oma aega. Nii juhtuski, et ajal, kui Eesti ja teiste taasiseseisvusele püüdlevate Ida-Euroopa maade rahvad, uskudes rahvuslikku enesemääramisõigusse ja võimalusse ning olles valmis andma oma vabatahtliku panuse või isegi elu rahvusriigi ja endisaegsete organisatsioonide taasloomisse, oli Lääne-Euroopas hakatud uskuma hoopis majanduskasvu soodustavasse tarbimisse ja seda võimaldavas healuriiki.

Viieteistkümne iseseisvusaastaga on Eestiski palju tehtud, et jõuda järele ja isegi mööda arenenud maadest. Panustatud on ülimalt vabasse vabamajanduse usu ja põhjendusega, et tugev majandus on heaolu ja õnne alus. Pingutatud on suurimate majanduslike ja julgeolekut tagavate liitudega liitumise nimel. Soov on nautida ja elada sama hästi kui arenenud Lääneriikides.

Selge on, et ükski organisatsioon ei saa eksisteerida ühiskonnaväliselt, n-ö asjana iseeneses. Organisatsioon, isegi

marginaalsete rühmade ühendusena, ongi osa ühiskonnast, peegeldades ühiskondlike ideid, arusaamu ja usku sellesse, mis on ühtaegu nii antud inimkoosluse sihiks kui ka sihi suunas liikumapanevaks jõuks. Nii nagu kogu Eesti ühiskond on välja vahetanud ideed ja usu, mis paelus teda 1990. aastate alguses, on samal teel ka Kaitseliit. Kõiki reforme, uuendusi ja muid muutmispüüdeid on püütud põhjendada vajadusega ajakohastada, tõhustada, uuta jms. Kummalisel kombel ei ole välja toodud võimalust, et Kaitseliidu ümber toimuva kära peamise põhjus võib seisneda selles, et Kaitseliit oma sada aastat vana poliitilise ideoloogia väljendusena ei haaku Eesti ühiskonna üldise ideoloogilise kontekstiga, kus enamik tegevustest on tasu eest osutatav teenus ja peamine väärtus üksikindiviidi heaolu.

Kutseline sõjavägi ja Kaitseliit

Arusaam kutselisest armeest kui parimast, õiglasest ja tänapäeval paratamatust riigikaitse korraldamise viisist on liberaalse ideoloogia väljendus. Tõsiasi, et viimasel ajal on ka Eestis rääkima hakatud niisugusest riigikaitse võimalusest, ei ole midagi muud, kui püüd ühtlustada ühiskonna kandvaid ideale igas eluvaldkonnas. See tähendab, et ka riigikaitset mõistetakse ühe teenusena teiste hulgas ja riigi kaitsmine on üks töö teiste tööde hulgas. Üldisel sõjaväekohustusel tuginev kaitsevägi kipub teisi arengusuundi arvesse võttes olema Eesti kontekstis niikuinii mittehaakuv. Muuta ühe eluvaldkonna ja organisatsiooni ideelisi aluseid on kindlasti lihtsam kui taotleda kogu Eesti ühiskonna arusaamade teisenemist.

Hiljuti oli mul vestlus Soome riigikaitsekorralduse teemal. Vestluspartner avaldas imestust, et ajal, kui meil Kaitseliidus läheb üha enam vabatahtlike tegevusest nende poolt osutatava tasustatava teenuse nimekirja, on Soomes suudetud säilitada vabatahtlik riigikaitseline töö nii idee kui ka tegevusena. See tõsiasi tundub üllatav ainult seni, kuni süüvida põhjanaabri riigivalitsemise sel määral, et näha: igas eluvaldkonnas tehtud otsused kannavad ühte ja sama

ideed, milleks on ühiskonna sidususe hoidmine.

Seda, kui hea või mittehea on kutseline armee Eesti riigikaitse seisukohalt, ei saa me teada enne, kui kava on ellu viidud ja näha on otsuse tagajärjed. Küll aga on võimalik teha juba praegu oletusi, millised võivad olla uue kaitseväge komplekteerimise viisiga kaasnevad tagajärjed ühiskonnale, muu hulgas ka Kaitseliidule.

Ühiskondlikud ideaalid

Nii nagu ülal viitasin, väljenduvad organisatsioonide tegevuses ühiskondlikud ideaalid. Seega on raske uskuda neid, kes praegu kutselist armeed propageerides väidavad, et Kaitseliit jääks (lausa peab jääma) samasuguseks vabatahtlikuks riigikaitsetahet kasvatavaks organisatsiooniks nagu tänini. Tõden siinkohal, et kaitseliitlane on eelkõige Eesti riigi kodanik ja ühiskonna liige, mitte vastupidi. Ehkki sõnaühend "olen kaitseliitlane" kõlab Eesti kontekstis tõesti nagu diagnoos, on üha enam märke, et Kaitseliidu olemuse alusidee – panustada vabatahtlikult oma riigi heaks – on taandumas liberaalsete arusaamade ees. Näiteks võib tuua raskusi saada Naiskodukaitse liikmeid vabatahtlikult Kaitseliidu õppustele toiltustama ja Kaitseliidu Koolis õpetamas käivate vabatahtlike tasustamine.

Võib eeldada, et juhul, kui Eesti riigikaitset hakatakse üles ehitama kutselisele armeele, saab ka Kaitseliit olema osa suurest süsteemist, mis tähendab, et organisatsiooni põhiväärtuseks ei ole enam vabatahtlik tegevus oma riigi heaks, vaid osalise koormusega riigikaitseline töö, nii nagu see on näiteks Ameerika Ühendriikide Rahvuskaardis.

Ülaltoodud mõttearendust kokku võttes kinnitan, et meie tänased probleemid on meie eilsed otsused. Otsuseid tehes ei tea me ette võimalikke kaasnevaid probleeme, küll aga võime neid prognoosida. Arvesse võttes ideede ja uskumuste tähtsust üksikisikute ja kogu ühiskonna käitumise mõjutajana, on oluline, et otsus, mille täna teeme, oleks läbi kaalutud ka nende ideede ja väärtuste osas, mida see kannab. ■

MIS OLI JA MIS ON KAITSELIIDUS?

Enam kui kümneaastase vahega (1994. ja 2005. aastal) läbi viidud küsitlused näitavad kaitseliitlaste endi arvamusi organisatsioonist ja selle arengust.

Helle Jürna

Kaitseliit on eriline organisatsioon just oma liikmete mitmekesisuse tõttu – töötust tippjuhi, põllumehesest riigimehe ja noorukist pensionärini. Väga vähesed organisatsioonid saavad meie riigis sellise liikmeskonna mitmekülsusega kiidelda. Samas peab tõdema, et väga palju pole küsitatud meie liikmeid selgitamaks, millised me oleme. Praegu on piiratud võimalused analüüsida arengut organisatsiooni taastekkimisest alates, sest puuduvad vastavad andmed varasematest aegadest. Õnneks on 1994. aastal liikmetele ja käesoleval aastal reservväelaste õppekogunemisel osalejatele läbi viidud küsitlused, mille kokkuvõtete tulemustest valmiski alljärgnev kirjutis. Küsitluste eesmärgid on olnud erinevad, seega pole kõik võrdlusandmed sarnased, kuid fakte on siiski võimalik kõrvutada.

Kaitseliitlane aastal 1994

Kaitseliidu peastaabi kolimise tõttu vanast suurest “tondilossist” äsja uue värvikuu saanud majapoolde oli kõigil vaja natuke minevikus ehk kapinurka jäänud paberitehnikutes tuhvida.

Huvitav leid, mis kolimise käigus ilmsiks tuli, oli septembris 1994 toonase Kaitseliidu peastaabi pressiohviteri lipnik Andres Reimeri läbi viidud sotsioloogiline küsitlus. Küsitlus oli koostatud eesmärgiga saada teavet suhtlemiseks pressiga ja saadav info oli hädavajalik Kaitseliidu olemuse lahtimõtestamiseks. Kahjuks pole säilinud kokkuvõtet vastustest või ei olegi seda koostatud.

Kausta vahel leidsid 13 üksuse ankeedid, mille põhjal sain teha väikese analüüsi. Asusin andmeid MS Excelisse toksima, ise mõtiskledes aastast 1994, mil näiteks mina lõpetasin põhikooli ja meile näidati DOSi keskkonnas töötavaid arvuteid kui kaheksandat maailmaime. 1994. aastal peeti Lillehammeris taliolümpiamängud, Eesti eurolauluks valiti „Nagu merelaine” ja jalgpalli maailmameistrivõistlustel Brasiilias tuli korraldajamaa meeskond Itaalia ees penaltitega võtjaks. Sügise tegi kurvaks Estonia katastroof. Taasiseseisvunud Eesti Vabariigi kaitseväes taasloodi õhuväe ja mereväe staabid, kaitseväe juhatajaks oli kindralmajor Aleksander Einseln ja Kaitseliidu ülemaks major Johannes Kert. Korraldati esimene Erna retk, lõpetati Jäägrikompanii tegevus jne.

Küsitlusele olid vastanud Lääne-Viru, Tallinna, Rapla, Sakala, Järva, Jõgeva ja Valgamaa maleva, Nõmme, Elva, 1. malevkonna ning Põhja, Tamme ja Hiiumaa malevkonna liikmed (või oleks õigem öelda, et säilinud on nende täidetud ankeedid?). Sel ajal eksisteerisid eraldi üksustena Lääne-Viru, Tallinna, Rapla, Sakala, Järva, Jõgeva, Valgamaa ja Tartu malev ning Nõmme ja Hiiumaa malevkond, millest

kaks viimast on pärast Kaitseliidu seaduse kehtestamist 1999. aastal vastavalt Tallinna ja Lääne maleva koosseisus. Elva, 1. malevkond ning Põhja ja Tamme malevkond olid 1994. aastal juba Tartu maleva koosseisus.

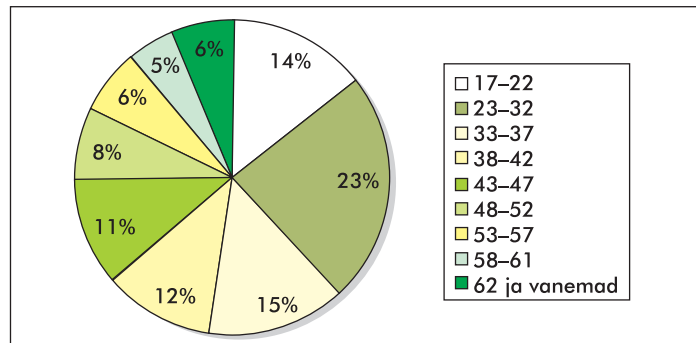
Säilinud vastused sisaldavad vaid 1994. aastal tehtud küsitluse kokkuvõtteid allüksustest. Millise metoodikaga seal esitatud andmed saadi – kas viidi läbi personaalne küsitlus, kasutati kogutud andmebaase või oletati lihtsalt lakke vaadates midagi –, pole teada.

Võrdluseks kasutan isikkoosseisu aruannet 2005. aasta oktoobri alguse seisuga. Üldjuhul on kõikides üksustes liikmete arv suurenenud (välja arvatud Viru ja Jõgeva malev).

Vanuserühmadest oli kõige arvukam 23–32-aastaste grupp, järgnesid 33–37- ja 17–22-aastased kaitseliitlased. Kokku moodustasid need vanuserühmad 52% Kaitseliidu liikmeskonnast. 2005. aastal on Kaitseliidu liikmetest kuni 35-aastasi 43% (vt joonis 1 ja 2).

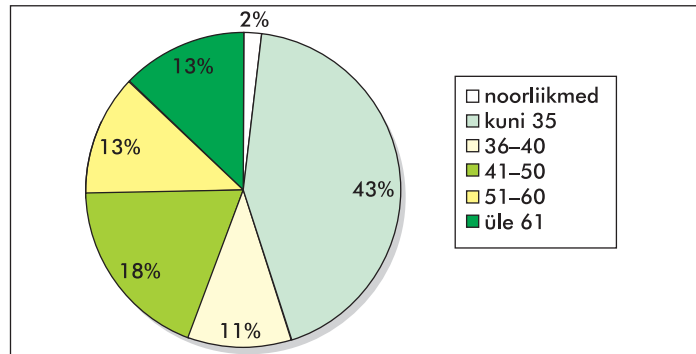
Joonis 1

Liikmete vanuserühmade jaotus aastal 1994

Joonis 2

Liikmete vanuserühmade jaotus aastal 2005

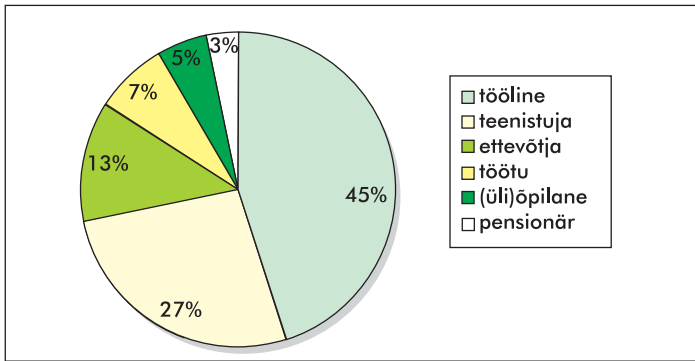
Küsitletud kaitseliitlasi oli 3208, neist 37% keskhariduse, 28% keskerihariduse, 22% põhihariduse (8.–9. klassi), 9% kõrghariduse ja 4% algharidusega (3 klassi).

KAITSELIIDU TULEVIK

Tegevusalaselt oli 45% töölisi, 27% teenistujaid, 13% ettevõtjaid, 7% töötuid, 5% (üli)õpilasi ja 3% pensionäre (vt joonis 3).

Joonis 3

Tegevusalaline jaotus aastal 1994

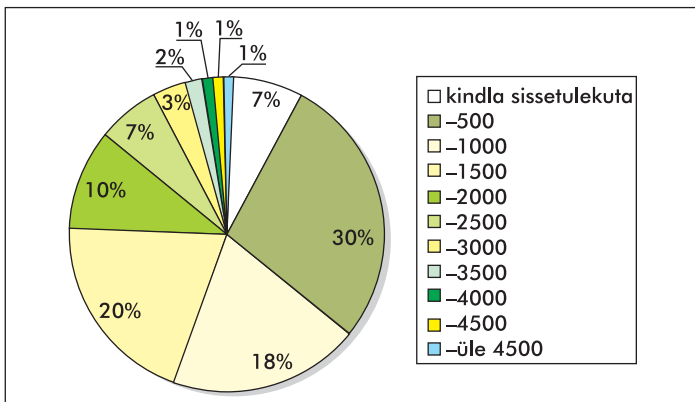

68% kaitseliitlastest oli abielus ja 32% vallalised. 2641 küsitletud kaitseliitlasest 32% omas ja 68% ei omanud kinnisvara. Maal elas 59% ja linnas 41% küsitletutest.

Statistikaameti andmetel oli 1994. aasta neljandas kvartalis töötajate keskmine brutosissetulek 2096 krooni kuus, nt bensiiniliiter maksis 2 krooni 95 senti, suhkrukilo 5 krooni ja 40 senti, piimaliiter 2 krooni ja 80 senti, meekilo 33–50 krooni, kartulikilo kroon kuni 3 krooni ja 50 senti, suitsuvorsti kilo 28–56 krooni, Maaleht 3 krooni, kaugekõne minut kallines 40 sendi võrra ja hakkas maksma kroon ja 20 senti jms. Kaitseliitlaste keskmise sissetuleku (ei ole märgitud, kas tegemist on bruto või netoga) jaotus on alljärgnev: kuni 500 krooni kuus sai 30%, kuni 1500 krooni 20%, kuni 1000 krooni 18% jne (vt joonis 4).

Joonis 4

Kaitseliitlase sissetulek aastal 1994

Eeltoodud jutust kokkuvõtet tehes võib üldistada, et 1994. aasta kaitseliitlane oli 17–32-aastane keskharidusega töötaja, abielus, ei omanud kinnisvara, kuid elas maal ja tema sissetulek oli 500 krooni kuus.

Kaitseliitlane aastal 2005

Täna kõiki reservõppekogunemisel osalenuid ja eriti neid, kes vastasid küsimustiku kõikidele küsimustele. Küsitluse üheks olulisemaks eesmärgiks oli vajadus saada faktiline ülevaade, kui palju kaotavad reservväelaste õppekogunemistele kutsutud kaitseliitlased keskmiselt oma sissetulekut. Lähtu-

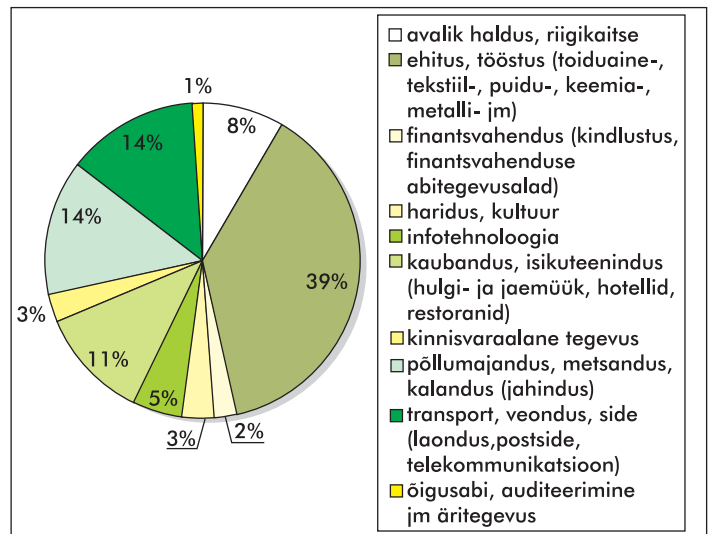
valt arvutustest on võimalik esitada ettepanekud nii reservväelaste õppekogunemise õppekava ja läbiviimise korra muutmiseks kui ka eelarve koostamisel arvestatavatest asjaoludest.

Analüüsiks kasutasin 156 täidetud ankeeti. 2005. aastal reservväelaste õppekogunemisel osalenute keskmine vanus oli 33 aastat. Vastanutest 36,5% oli keskeriharidusega, 32,7% keskharidusega, 16,7% kõrgharidusega ja 14,1% põhiharidusega. Kõige rohkem oli põhihariduse ja kõrgharidusega vastajaid Harju malevas. Keskharidusega vastajaid oli kõige rohkem Lääne malevas. Vastanutest 19% töötas riigisektoris ja 81% erasektoris.

Küsimustikus oli ametialad rühmitatud põhierialade kaupa. Kõige rohkem vastanutest (39%) töötas ehituse ja tööstuse (toiduaine-, tekstiil-, puidu-, paberi-, keemia-, metalli- jms) valdkonnas. Järgnesid (14%) kaks valdkonda: transport-veondus-side (sh ka laondus, postside, telekommunikatsioon) ja põllumajandus-metsandus-kalandus (ka jahindus) (vt joonis 5). Levinumad ametid olid töeline (33%), spetsialist (21%), füüsilisest isikust ettevõtja (12%) ja ettevõtte omanik või osanik (10%). Riigiametnike oli 8% vastanutest (vt joonis 6).

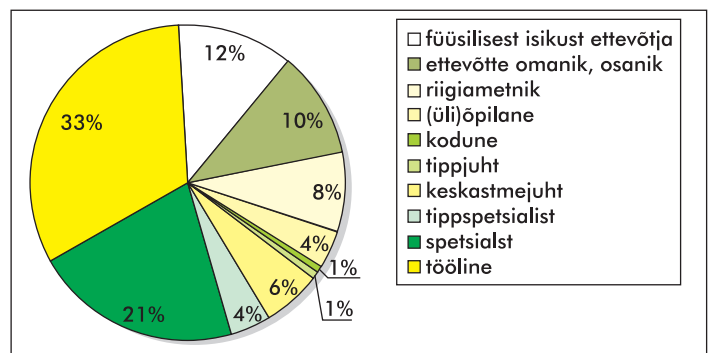
Joonis 5

Reservväelaste õppekogunemisest osavõtjate levinumad erialad aastal 2005

Joonis 6

Reservväelaste õppekogunemisest osavõtjate levinumad ametid aastal 2005

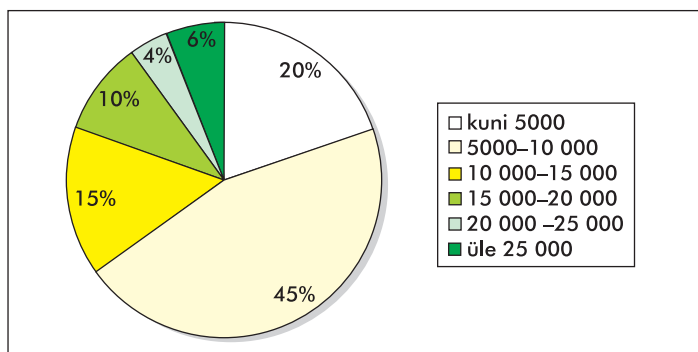
Keskmise sissetuleku küsimuse eesmärk – nagu ma eespool mainisin – oli teada saada andmed, mille alusel saaks arvutada kaitseliitlasest reservväelase igakuise netosissetuleku kaotuse, kui ta võtab osa reservväelaste õppekogunemi-

sest. Kahjuks ei täitnud kõik vastajad seda lahtrit, võib-olla ei saanud nad lihtsalt küsimusest aru (nt märgiti lahtrisse: piisav, elab ära, ei tea, 00000 jms). 131 kaitseliitlast siiski märkisid anonüümsesse ankeeti oma sissetuleku suuruse ja selle alusel saingi teha alljärgnevad arvutused.

Kõrgeim keskmine netosissetulek aastamegrupiti oli õppusel osalenud Harju maleva ohvitseridel, mis on ka igati mõistetav, sest pealinnas on kõrgemad palgad kui mujal. Keskmiselt oli ohvitseride netosissetulek 12 206 krooni kuus, allohvitseridel 8399 krooni ja sõduritel 8624 krooni (vt joonis 7). Kõige kõrgem keskmine netosissetulek kuus kogu üksuse isikkoosseisul oli õppusel osalenud Lääne maleva kaitseliitlastel.

Joonis 7

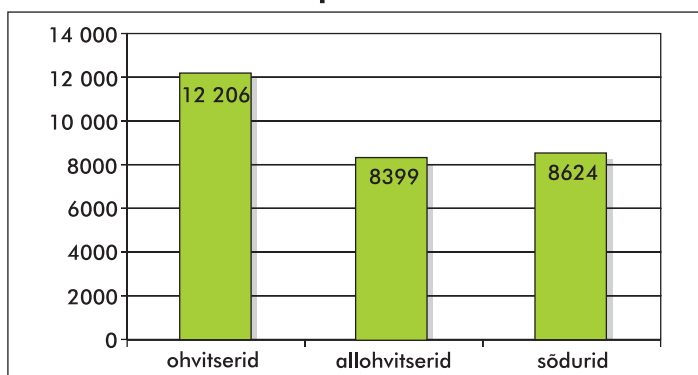
Reservväelaste õppekogunemisel osalenute netosissetulek aastal 2005

Samamoodi nagu 1994. aasta küsitluses, tegin sissetuleku jaotuse ka siin, et andmeid oleksid visuaalselt parem võrrelda. Statistikaameti andmetel oli 2005. aasta kolmandas kvartalis töötajate keskmine brutosissetulek 7786 krooni. Kaitseliitlaste keskmine netosissetuleku jaotus oli alljärgnev: 5000–10 000 sai 45%, kuni 5000 krooni 20% ja 10 000–15 000 krooni 15% õppusel osalenutest (vt joonis 8). Kuigi oli ka mitmeid kordi suuremaid sissetulekuid, olid need harvad erandid.

Joonis 8

Keskmine netosissetuleku aastamine jaotus aastal 2005

Lähtuvalt eeltoodust on lihtsam arvutada, kui palju keskmiselt kaotab ühe kuu netosissetulekus reservväelane õppekogunemisel osaledes. Et ohvitseridel on reservõppekogunemisest osavõtu päevade hulgaks kehtestatud 21 päeva, allohvitseridel 14 päeva ja sõduritel 7 päeva, on selle aja keskmine netosissetulek ohvitseridel (21 päeva ROKil + 7 päeva tööl) 9452,66 krooni, allohvitseridel (14 päeva ROKil + 7 päeva

va tööl) 7425,38 krooni ja sõduritel (7 päeva ROKil + 17 päeva tööl) 7978,75 krooni.

Kui eespool juba arvatud keskmist tsiviilis teenitavat sissetulekut vaadelda aastameti reservväelaste õppekogunemisel osalemise korral, kaotab ohvitser keskmiselt 2753,34 krooni, allohvitser 973,63 ja sõdur 645,25 krooni. Et arvutamisel on aluseks võetud keskmised palgad, näitavad ka kaotused keskmist kaotust. Suuremat sissetulekut saavad kaitseliitlaste kaotasid rohkem ja väiksema sissetuleku saajad vähem. Lähtuvalt eeltoodud andmetest ja arvutustest tuleks reservväelaste õppekogunemisel osalevatele kaitseliitlastele olulise majandusliku kahju tekitamiseks suurendada neile makstavat tasu ohvitseridel 23%, allohvitseridel 12% ja sõduritel 8% võrra.

Samas on arvestatavalt mõjutav seos sissetulekul ja osalemispäevade arvul: mida kauem kaitseliitlane õppekogunemisel osaleb, seda rohkem ta sissetulekus kaotab.

Praegu kehtiv õppekogunemise läbiviimise mudel – kolm nädalat ohvitseridele, kaks allohvitseridele ja nädal rekoosseisule – pärineb ajast, mil ei olnud veel Kaitseliidu Kooli ega nooremallohvitseride kursusi. Tollal oli juhtivkoosseisu pikemaajalisem koolitus õppekogunemise käigus õigustatud, sest see oli peaaegu ainus viis neile ühtsete standardite alusel mingitki väljaõpet anda. Praegu ei ole selline mudel enam otstarbekas, pigem vastupidi. See tekitab olukorra, kus ohvitserid ja allohvitserid kaotavad “tänu” pikemale osalemisajale olulise osa oma kuusissetulekust.

Ühe variandina on olukorra lahendamiseks kaalumisel ettepanek, et reservväelaste õppekogunemine toimuks kogu allüksuse täiskoosseisule ühe nädala jooksul. Õppusel osalemiseks hädavajalik täiend- ja ühtlustusõpe ning õppuse praktilised ettevalmistused ohvitseridele ja allohvitseridele võiksid olla hajutatud reservväelaste õppekogunemise aasta nädalavahetustele. Selleks tegin ka tasuvusanalüüsi, mis näitas, et sissetulekute kaotus ohvitseridel (530,26 krooni) ja allohvitseridel (286,86 krooni) oli märkimisväärselt väiksem. Nüüd oleme erinevate struktuuriüksuste analüüsi tulemustest, milline variant on kõige reaalsem ja mida on võimalik rakendada.

Kui nüüd teha samasugune üldistav kokkuvõte, nagu on tehtud 1994. aasta kohta, siis on 2005. aasta kaitseliitlane kuni 35-aastane keskeriharidusega erasektoris ehitus- või tööstusvaldkonna (toiduaine-, tekstiil-, puidu-, paberi-, keemia-, metallitööstus vms) töötaja, kelle netosissetulek jääb vahemikku 5000–10 000 krooni kuus.

Küsitlused on vajalikud

Loodan, et liikmeskonna küsitlusi hakatakse tulevikus põhjalikumalt ja regulaarsemalt läbi viima. Küsitluse läbiviija suurimaks sooviks jääb alati, et vastajad vastaksid ausalt ja korrektset. Usun, et kaitseliitlased saavad aru antud küsitluste vajalikkusest ega pea näiteks sissetulekute kohta esitatud küsimusi küsitaja haiglaste uudishimu rahuldamiseks.

Ka siin kirjeldatud küsitluse tulemusi kasutab Kaitseliidu peastaap kaitseliitlastele soodsamate lahenduste leidmisel, niisiis peaksid just kaitseliitlased ise olema huvitatud, et meil oleksid kasutada võimalikult objektiivsed andmed tegelikust olukorrast.

Kui olete lugenud läbi need ankeetide analüüsid, võite teha ise järeldused, milline areng on toimunud 11 aasta jooksul Kaitseliidu isikkoosseisu iseloomustavate näitajate osas. ■

Helle Jürna on Kaitseliidu peastaabi personalijaoskonna vanemspetsialist.

KAITSE KODU! KÜSIB: KAS AALGAB VÕITLUS "HINGEDE" EEST?

Kommunikatsioonikonsultant Raul Rebane, olete mitmes ettekandes puudutanud suuri muutusi, mis tabavad varsti meid kõiki seoses demograafiliste protsessidega. Milles need väljenduvad?

Demograafidele on käimasolevate protsesside olemus selge juba väga kauan, kaugetult üle kümne aasta. Selle põhjuseks on sündimuse järsk vähenemine iseseisvuse järel ja see kestab siiani. Nüüd on väikese sündimusega aastakäigud juba põhikoolis ja gümnaasiumis, varsti lähevad nad kõrgkooli ja siis tööjõuturule.

2000. aastal oli koolis üle 200 000 lapse, 2008. aastal on aga vaid 140 000. On selge, et 60 000 last vähem peab kaasa tooma suuri, kohati fundamentaalseid muutusi.

Milles need väljenduvad?

Lihtsam on nimetada valdkondi, mis jäävad puutumata. Kuid ega neid olegi. Vaatame mõningaid ilmekaid suundumusi.

- Lähima kolme aasta jooksul profileerub osa gümnaasiume ümber põhikooliks, sest gümnaasiumiklassidesse lihtsalt ei jätku lapsi. Selliseid ümberprofileeritavaid koole on kümneid.

- Juba praegu, aga eriti 2008. aastast algavad suured muutused kõrgharidusmaastikul, kus löögi all on eelkõige erakõrgkoolid. Enamikule neist helget tulevikku ennustada ei julge.

- Väga paljud inimesed peavad vahetama ametit või täiesti ümber õppima, sest praegune haridussüsteem on üles ehitatud koolitama umbes 22 000 last aastakäigus, aga siis on õpetada vaid 12 000–13 000 aastakäigus. 17 000 õpetaja asemel on siis vaja 12 000–13 000 koolmeisterit, mis tähendab õpetajaamesti väärtustamist ja suurt konkurentsi.

Mis valdkonnad on veel löögi all?

On selge, et eelnevate aastate jooksul on ühiskonna tööjaotusmudel kardinaalselt muutunud ja tugevalt kreenis, kui tarvitada president Arnold Rüütli lennukat väljendit. Kutsekoolides õpib praegu umbes 28% õpilastest, mida on ilmselgelt liiga vähe ühiskonna normaalseks toimimiseks.

Praeguse mudeli järgi jõuab kõrgkooli umbes 12 000 last aastakäigust, kut-

Kodusaarel sõjategevusega seotud paikades ekskursioone korraldades, tegutsevad Hiiumaa kaitseleitlased ka organisatsiooni järelkasvu nimel.

sekooli 8000, kaitseväge tahab 2000, politsei 300–400 jne. Seega oleks vaja 23 000 last, kuid alates 2013. aastast on neid maksimaalselt 12 000.

10 000-inimeselist "auku" ei ole võimalik kuidagi täita, seega tuleb mõelda ja toimida teistmoodi ehk mitte hoida pilku kogu aeg järgmise aasta eelarvel, vaid ühiskonna tulevikulisel seisundil.

Eelkõige saavad kannatada valdkonnad, mis "tarvitavad" nooremaid eariühmi. Näiteks spordis saab ette näha suuri muutusi juba lähikümnendil: palimänguliigid satuvad suure löögi alla ja osa neist tõenäoliselt lõpetab tegevuse praegusel kujul. Arvestatav hulk spordialaliite satub mitte elu-, vaid surmavõitlusesse, kus ellu jäävad ainult tugevamad. Lapsi lihtsalt ei jätku.

1990. aastate loosung "haritud inimest läheb alati vaja" ei kehti enam, sest juba praegu on reas valdkondades (ärijuhtimine, juura, haldus) näha selget ületootmist ja paljud nende valdkondade magistrid peavad kohanema muutunud olukorraga.

Kui see kõik on tõsi, pole pilt kuigi rõõmustav. Mida teha?

Para bellum ehk valmistuda sõjaks. Lihtne on näha, et defitsiidi tingimustes koonduvad vahendid võitluseks selle

objekti ümber, mis on defitsiit. Algab võitlus "hingede" eest, õigemini see juba käib.

Kujutage ette gümnaasiumilõpetajat aastal 2012. Teda meelitavad endale hulk kõrgkoole, kaitseväge, suur hulk erinevaid ameteid. Temast tahaksid "tükikese" saada spordiorganisatsioonid, laulukoorid, looduskaitsejad, poliitikud jne.

Teame, et iga valik on eelkõige emotsionaalne. Seega, kes oskab kõige paremini veenda, oma seisukohti esile tuua, neid kõige paremini "pakendada", sellel on suuremad võimalused.

Mida see tähendab Kaitseleiidule, tema noorteorganisatsioonidele?

Kaitsetahe ja selle tahte kandjad on suurim rahvuslik väärtus. See on midagi, mis kuulub meile kõigile. See on etnostevahelise (etnos – meie) konkurentsi üks olulisemaid konkurentsieliseid, sest võitlus ei ole kuskile kadunud. Õnneks ei toimu see võitlus täna nüia, vibu ega püssiga, kuid valmis tuleb olla ka selleks.

Mida tihedamad on sidemed inimeste vahel, mida rohkem emotsionaalseid sidemeid meid ühendab, seda tugevamad oleme. Vastastikused kontrollimehanismid, ühised väärtused on need, mis annavad kriisiolukorras käitumisjuhendi. Seega on riigikaitse ühendused mitte rahvuslik pealisehitus, vaid baas, kui kasutada marksistlikku terminoloogiat.

See ei ole kõigile selge, sest üleminekuriikides valitsevad omad reeglid ja on tohtu hulk peibutavaid maineid.

Praegu kiputakse riiki vaatama kui firmat, millesse krooni sisse pannes pead 1,15 tagasi saama, aga suure tõenäosusega läheb see üle. Igatahes on põhjust seda loota.

Omaaegne USA president Roland Reagan defineeris rahvuslikku julgeolekut nelja parameetri (sõjaline, diplomaatiline, majanduslik ja informatiivne) kaudu. Tänapäevaste arusaamade järgi on Eestis tähtsustatud majanduslik ja diplomaatiline, sõjaline ja informatiivne on alahinnatud. Aga see on protsess ja aeg annab sellele lahendi. Kui aega antakse.

Niikaua, kui aega on, tuleb organisatsioonide maksimaalselt tugevdada.

Kuidas?

See ei ole loomulikult ainult organisatsioonide enda asi, see on kogu ühiskonna asi. Näiteks on viimase 15 aasta jooksul Eestis valminud ainult paar filmi ("Nimed marmortahvlil", "August 91"), mis neid väärtusi kannavad. Õnneks on dokumentalistikas materjali rohkem.

Suured võimalused on organisatsioonidel endal. Laste juurde minnek, nendega rääkimine on suur ressurss.

Kõrgematel riigikaitsekursustel kõneles kapten Toomas Väli, Eesti Iraagi-missiooni endine juht. Ta on suurepäran

esineja. Kujutasin teda ette koolinoorte ees ja järeldus on lihtne: see mees jätkaks paljudele sügava mulje.

Kindlasti on selliseid värvikaid isikusi veel ja seoses info üleküllusega usutakse praegu otsekontakti tihti rohkem kui meediat. Seega – edasi rahva juurde!

Täna ei ole veel piisavalt esile toodud üht noorteorganisatsioonide spetsiifilist omadust ehk talentide kooli. Tegetsemine seal annab võimaluse tuvastada andekust ükskõik mis valdkonna tarvis. Ühise tegevuse vältel selgitatakse kiiresti välja geneetilised juhiomadused, rutiini talumise võime, oskus kasutada aega, järjekindlus jne – seega omadused, mis tänapäeva ülikonkurentsi

tingimustes määratlevad tegeliku konkurentsielise.

Seega muutuvad olud ja muutuv kommunikatsioonistrateegia?

Kindlasti. Eelkirjeldatud muutused muid võimalusi eriti ei jätagi. Võib-olla ütlen liiga karmilt, aga olgu pealegi.

1914. aasta augustis, suure taganemise ajal, oli Prantsuse armeel sada häda – mehed väsinud, süüa ei ole, sakslased igal pool. Kindral Paul Marie Cesar Gerald Pau (1848–1932) kuulus neid kurbi argumente, mis kõik olid õiged, aga ei avaldanud kaastunnet ega hakanud polgukomandöride rinna najal nutma. Ta ütles lihtsalt: "Marsi või sure!"

Oleme enam-vähem samas seisus. ■

ÕNNEVALEMIGA DEMOGRAAFILISE KRIISI VASTU

Peaegu kõik selle, mis on suur, on teinud noored.
Benjamin Disraeli

Anu Allekand

Rahvastiku kiirest vananemisest on saanud ka Eesti probleem. Kui ühiskonnas on eakaid (65-aastaseid ja vanemaid) üle 7%, peetakse ühiskonda vananevaks. Eestis on eakaid ca 15,9% elanikkonnast. Koos väikese sündimuse ja rahvastiku kaoga kasvab rahvastiku vananemise protsess üle liigvananemiseks – aastaks 2050 kahaneb Eesti rahvaarv 46,1% võrra, nii et lähema poolsajandi pärast elab siin vaid 700 000 inimest. Meid ootav demograafiline kriis on hullem kui sõda või aids, selle vastu ei saa soomuki ega kondoomiga, seda tõrjuda on kordades keerulisem. Praeguste rahvastikuprotsesside järgi jagame varsti liivlaste saatust.

Kaitseliit on end määratlenud kui võimekust toimida organiseeritud jõuna kogu riigi territooriumil, sealhulgas kui võimekust osaleda tsiviilvõimude tegevuses hädaolukordade lahendamisel. Eesti ees seisev demograafiline kriis on kindlasti üks selline kriis.

Koondades noori ja vanu, seisab Kaitseliit iga päev põlvkondadevahelise sidususe eest. Kaitseliidus on huvilistele nii sojalisi kui ka mittesojalisi tegevusi – sel viisil lähendatakse rahvast ja kaitseväge ning suurendatakse riigi

eest seismise tahet. Aga seda ei saa teha käsu korras ega ühekordse üritusena. Seda saab teha hinnates iga noort kui väärtust. Igast noorest saab muutmatult ja varem või hiljem ikkagi vana ja vanu on meil varsti rohkem kui soovime.

Mõeldes elujäämise küsimusele, st probleemile, mida oleks vaja ja võimalik teha, on vaja tunnetada eri põlvkondadele jagatud vastutust. Keegi ei tohi tunda end kõrvalejätuna, kõik peavad olema kaasatud – Kaitseliit vajab missioonitundega kodanikke, järelkasvu. Noortele arenguvõimaluste loomine, nende turvatunde suurendamine, erinevate tegevuskeskuste töölerakendamine ja püsiväärtuste edasiandmine muutub olulise tähendusega tegevuseks.

Meie tähtsaim ülesanne on rahvuslikku arengut ja kestmist kandva rahva ja rahvuskultuuri väärtustamine. Noortega tehtav töö on loomulik osa sellest.

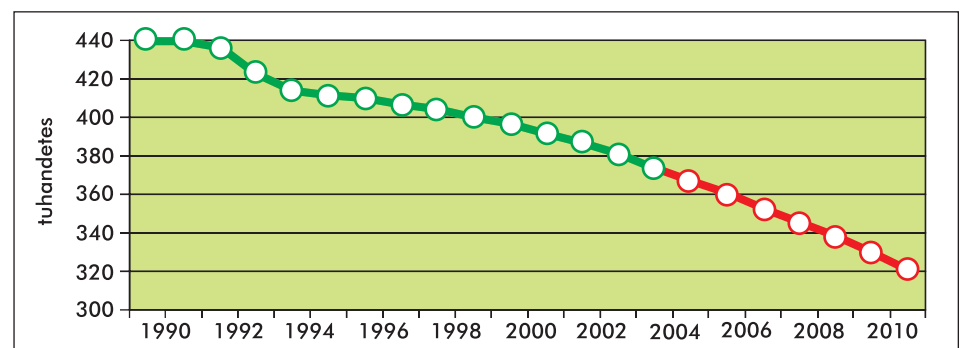
Noorte arv lähiaastatel

Prognosides noorte (7–26 aasta vanuste) hulka Eesti ühiskonnas järgmisel seitsmel aastal, arvestades viimaste aastate andmeid suremuse kohta vanuse-rühmiti, väheneb noorte arv järgneva seitsme jooksul keskmiselt 7000–9000 võrra aastas. Seega on 2011. aasta algul Eestis noori umbes 14% vähem kui 2004. aasta alguses – prognoosi järgi pisut üle 321 000.

Veelgi suuremat vähenemist on oodata aga sellele perioodile järgnevatel aastatel, kui nooreast kasvavad välja 1980. aastate lõpul ja 1990. aastate algul sündinud. Seda juhul, kui sündimus Eestis lähiaastatel oluliselt kiiremini ei kasva kui praegu.

Et realistlikud prognoosid ei luba praegu loota, et sündimus lähiajal kasvaks tolele ajajärgule ligilähedasekski, on langus vältimatu. Edukas rahvuslik sotsiaalpoliitika, sh ka noortepoliitika stabiilsus, võib aga mõjutada selle vä-

Noorte arv Eestis aastatel 1990–2011

henemise kiirust. Praegu kergelt kasvav tendents sündivuses ei kajastu aga enne 2020. aastate teist poolt.

Kõik eeltoodu peegeldab selgelt Eesti ühiskonna kiiret vananemist ja seda, kui vajalik on iga üksiku noore täisväärtuslik arenemine, sest see on järgmisena tööikka jõudev põlvkond, kelle makstavatest maksudest riiki ülal pidama hakatakse ja kes lisab järgneva põlvkonna laste arendamisega oma panuse rahvuse kestvusse. Muidu ei ole meil varsti enam riigikaitsejaid, ja aiva hullemaks – pole enam ka kaitsetavaid.

Viktoria-aegsel Inglismaal püüdis peaminister Benjamin Disraeli (1804–1881) rahvatervise seadust kaitstes parlamentis mõjutada sõnadega: “Rahva tervis on rahvaste õnne ja riigi võimsuse alus. Hoolitsus selle eest peab olema iga riigimehe esmane ülesanne.” Nentigem, et kui rahva tervist hinnati ülimalt Suurbritannias impeeriumi hülgajal, ei tohiks see olla ju tänapäeval väikeses Eestiski teisiti.

Tundub, et peame olema õnnelikud, kui jääme ellu ja suudame Eesti demograafilist kriisi – vananemise ja kahanevuse protsessi – väärdada.

Õnnevalem

Suurbritannias on erinevate elualade eksperdid tegelnud õnnelikuks tegevate tegevuste väljaselgitamisega ja järeldanud, et inimestele saab soovitada järgmist:

Istuta midagi ja hoolitse selle eest.

Kas oled rakemete seest leidnud midagi, mis esialgselt on oma käe järgi hästi ära pandud ja nüüd viimase võistluse jäänukina peaaegu “vilju kandmas”? ☺

Loetle iga päeva lõpus üles vähemalt viis asja, mis sind õnnelikuks tegid.

Kas oled kaitsealustena kogunud, et neid võib vabalt olla ka rohkem, nii et loetlemiseks tuleks kasutada mõlemat kätt? ☺

Võta aega rääkimiseks – räägi iga nädal vähemalt tund sulle armsa inimesega.

Kaitsealustus on võimalik kogeda sedagi, et armsad inimesed jõuavad ise sinuni ja rääkimist jagu kauemaks – tunduvalt pikemaks ajaks kui astronoomiline tund. ☺

Helista sõbrale, kellega sa pole kaua rääkinud, ja lepi kokku kohtumine.

On rohkem kui tõenäoline, et saabuva ürituse eel ütleb ära mõni kohtunik või vabatahtlik abimees ja su telefon muutub võetavatest kõnedest punaseks enne, kui jõuad Selle Õigeni.

Luba endale iga päev midagi maitsvat ja leia aega selle nautimiseks.

Igapäevane lõuna võib lõppeda kas või šokolaadikoogiga, ikkagi pole see võrreldav 50-kilomeetrise rännaku kestel võetava tagasihoidliku pruukostiga – muljutud komm on siis tippdelikatess.

Naera korralikult vähemalt kord päevas.

Noorkotkaste või kodutütarde üritusel garanteeritakse sulle naeru ja nalja mitte kord päevas, vaid kord tunnis või veel sagedamini.

Tee kolm korda nädalas pool tundi trenni.

Ka ilma korraliku trennita saab vahel varbad villi kõndida ja elujõudu proovida. Kaitsealustest saab korralikke trennikaaslast, kes sind kehalise karastatuse rajal hoiavad. ☺

Naerata ja/või ütle võõrale “Tere!” vähemalt kord päevas.

Kaitsealustus on kõik võimalik, ka see.

Vähenda televiisori vaatamist poole võõra.

Aktiivselt Kaitsealustest osa võttes ei jätku televiisori vaatamiseks aega, sest kui sa päeva lõpuks tugitooli jõuad, ei suuda sa enam saateid jälgida.

Levita heatahtlikkust – tee iga päev kellegi midagi head.

See on peaaegu reegel. Kaitsealustele kuuluvad erilised inimesed, kes teevad rohkem kui peab ja teevad seda meelsasti. Kodutütarde ja noorkotkaste seaduste seas on heategude tegemine vaid üks paljudest! Eriliselt Hea Tegu on aga töö noorte rühmajuhhi, vabatahtliku juhi, toetaja või kohtunikuna või muudes rollides.

Noorkotkad ja kodutütred kui tagatis

Iga inimene, kelles on tahtmine endast midagi noortele anda, teha midagi koos noortega või noortele, on oodatud Noorte Kotkaste ja Kodutütarde organisatsiooni. Seal on võimalus valida tegevusi laias spektris: koolitada, toetada, juhtida... Eriti on oodatud juhtivtöötajad – noortejuhhi, kes toetavad noori osalemisel mitmesugustes ettevõtmistes, aitavad tõsta tuju ja seda kõrgel hoida ning palju muudki.

Tartu Ülikoolis tehtud uurimus ütleb, et Eestis on põhikooli lõpetaja ehk 15–16-aastane noor jõudnud juba arusaamisele, milline saab olla tema edasine hariduseelistus ja selles vallas ollakse lähtumas eelkõige enda soovist, mitte klassikaaslaste või karjäärinõustajate mõjutustest. Aga enese soov saab olla

teadlik vaid ennast tundes. Enese tundaõppimiseks tuleb aga end proovile panna – siin võivad olla abiks Noorte Kotkaste või Kodutütarde organisatsioonid.

Kui nende organisatsioonidega liitub enam noori ja noortejuhte, oleme suutlikumad oma ülesannete täitmisel ja kanname ka välja selle vastutuse, mis on pandud Kaitsealustele seoses rahva riigikaitsetahte ja valmisoleku suurendamisega.

Abistades teisi arened ise

Kaitsealustele erioorganisatsioonide arenguvision näitab, et soovime olla koostööle avatud organisatsioon. Noorte hulga vähenedes on veelgi vajalikum pakkuda neile enam tegevusvõimalusi. Just koostööle panustades. Meiega teeb koostööd spordiselt Kalev. Head koostöösuhted on politsei, Vana-Vigala Tehnika- ja Teeninduskooli ning Läti, Leedu ja Rootsi riigikaitsetahte kasvatamisega tegelevate organisatsioonidega, koostöösidemed on sõlmimisel teiste partneritega.

Erinevaid klubisid ja organisatsioone on vaja kaasa haarata, et arendada tänaseid ja homseid noori mitmekesise tegevusega. Iga noor on oluline. Iga sugune koostöö, mis toetab noortega tehtavat tööd, on väärtuslik. Ja seda tööd saab teha ainult armastusega.

Juba varem viidatud Benjamin Disraeli on öelnud, et “me kõik oleme sündinud armastuseks. Selles on elu mõte ja ainuke eesmärk”. Kaitsealustele viimasel aastapäevapeol Pärnus anti võrratult vahvas eeskavas kaitsealustele vastus igavikulisele küsimusele “Mis värvi on armastus?”. Vastus oli: see on kaitsevärvi lapiline. On ta seda? ■

Kasutatud allikad

Kaitsealustele arengukava aastani 2008.

Eesti vananemispoliitika täna ja homme (<http://www.sm.ee/est/pages/index.html>).

Uibu, Jaak. *Demograafiline olukord ja rahvastiku tervis*. Uuring AGENDA 21 (http://www.agenda21.ee/EA21/2_03_demograafia.html).

Leiten, Elsa 2005. *Noorte arv Eestis: Statistiline ülevaade*. Haridus- ja Teadusministeerium.

Teadlased töötasid välja õnnevalemi (delfi.ee/archive/article.php?id=11617399).

Must, Olev 2005. *Põhikoolijärgse hariduse valikudilemmad: Uurimuse aruanne*. Tartu Ülikooli sotsiaalteaduskond.

KA TUGEV INIMENE ON ÖRN

KUIDAS ARU SAADA, ET MISSIOONILKÄINU VAJAB ABI

Kui sõjaväelased on missioonilt saabunud, kulub kõigil kodusse ellu sobitumiseks veidi aega. Enamik suudab missioonil kogetu tasapisi minevikku jätta ja uue eluga edasi minna.

Tiiu Meres

Paraku aga ei suuda kõik missioonilt naasjad taas iseseisvalt kodusse ellu sobituda. Käesolevas artiklis püüame uurida, missuguste märkide ilmnmisel oleks arukas spetsialisti juurde konsultatsioonile minna ja teada saada, mida kehva enesetunde leevenduseks osatakse soovitada.

Teistel on kogemusi

Väliskirjanduse andmetel on kõige tavalisemaks sõjapiirkonnast naasnute hädaks posttraumaatiline stressihäire. Vietnami sõja veteranide tugeva surve tõttu on see häda kantud rahvusvahelisse haiguste klassifikatsiooni ja viimase paarikümne aasta vältel innukalt uuritud ka mitmesuguseid ravivõimalusi.

Kõnealune haigus ilmneb hilinenud ja/või edasi lükatud reaktsioonina inimesele tugevat stressi tekitanud erakordselt hirmutavale või katastroofilisele sündmusele. Sündmus ise võib olla lühiajaline (näiteks enesetaputerroristi rünnaku alla sattumine) või kestav (pikka aega lahingutegevuse piirkonnas viibimine). Oluline on see, et niisugune juhtum tekitab märgatava stressitaseme tõusu enamikul inimestel. Tavapärasemad olukorrad, mis posttraumaatilisele stressihäirele eelnevad, on loodusõnnetus või muu katastroof, sõda, raske õnnetus, surma pealtnägimine, piinamise ohvriks olemine, terrorism, vägistamine või mõni muu kriminaalne tegevus (*Psüühika ja käitumishäirete klassifikatsioon... 1995*).

Pärast niisugust kogemust võib inimese närvisüsteem jääda kestva erutuse seisundisse, nagu võiks oht igal hetkel uuesti ilmned. Traumeeritud inimesed kalduvad sageli võpatama, reageerima ägedalt ja ebamõistlikult pisiasjadele, mida nad oma varasemas elus täheleegi poleks pannud, ja magavad kehvasti.

Emotsionaalse aju toimetulekuraskused

Kirjeldataud sümptomid ei allu tahtele, inimesel ei ole võimalik ennast mõistuse abil rahulikuks sundida. Seda, mis traumeeritud inimese kehas toimub, on seletanud David Servan-Schreiber:

Aju sisemuses asub emotsionaalne aju, tõeline "aju aju sees". Sellel on teistsugune ehitus, teistsugune rakkude paigutus, isegi teistsugused biokeemilised omadused kui ülejäänud ajukoorel. Emotsionaalne aju toimib sageli ajukoorest sõltumatult. Kõnel ja mõtlemisel on sellele vaid piiratud mõju: me ei saa mõnd oma emotsiooni käskida tugevne da või kaduda nii, nagu me võime end käskida rääkida või vaikida. Tundeelu häired on just emotsionaalse aju toimetulekuraskuste tulemuseks. Suurel määral on need põhjustatud minevikus läbi elatud valusatest kogemustest, millel mis on jätnud emotsionaalsesse ajju kustumatu jälje. Just need kogemused, mida me ise teadlikult mäletada ei pruugi, juhivad mõnikord kümneid aastaid hiljem meie tundeid ja käitumist (Servan-Schreiber 2005).

Seesama "aju ajus", mis meie tundeid juhib, kontrollib ka meie südametegevust, hingamist, vererõhku, söögiisu, und, seksuaalsust, hormoonide tasakaalu ja immuunsüsteemi. Seetõttu on paljud posttraumaatilise stressihäire sümptomid selgelt kehalist laadi ning enamik nende all kannatajaid satub kõikvõimalike kehatohtrite vaatevälja. Niisuguseid kehalisi haigusi, mille tekkes on oluline osa tundeelul, nimetatakse psühhosomaatilisteks. Missioonijärgsed sagedased külmetushaigused, südam ja veresoonkonna hädad ning muud korduvad haigestumised on sagedasti märgiks sellest, et emotsionaalse ajuga on midagi lahti.

Veel üks posttraumaatilise stressi sage tunnus on juhtunu korduv uuestikogemine, nagu polekski vahepealset

aega olnud. Näiteks võib juhuslikult staadionilt kõrvu kandunud stardipüstitoli paugatus tuua elavalt silmade ette Iraagis läbi elatud ohtliku intsidendi koos kõigi siis ja seal kogetud kehareaktsioonidega: südame töö kiirenemine, hingeldamine, tähelepanu ahenemine jms. Ajukoore jaoks on missioon möödas, aga inimese emotsionaalne aju on ajatu nagu kõigil imetajatel. Niikaua, kui tugevad mälestused on "lukustatud" emotsionaalsesse ajju nii, et ajukoorel ei ole neile tahte abil ligipääsu, tulevad ka läbielatud tunded uuesti, unes ja/või ilmsi tagasi.

Pögenemine pahandustesse

Kuna nimetatud tunded on ebameeldivad, kalduvad paljud posttraumaatilise stressihäire all kannatavad inimesed igati vältima niisuguseid olukordi ja paiku, kus miski võiks valusad mälestused valla päästa. Paraku toob enese turvalises kohas hoidmine kaasa ka selle, et mitmed rõõmu pakkuvad tegevused jäävad kättesaamatuks. Pidudest ja tähtpäevade tähistamisest ei saa osa võtta: seal on sageli kärarikas. Suures inimhulgas olemine muutub paljudele võimatuks: ei saa enam linnas käia. Osa kaotab töö, sest ei suuda taluda üle paari inimkontakti päevas jne. Raskematel juhtudel võib inimene täielikult koju sulguda ja piirata ligipääsu nii oma pere liikmetele kui ka sõpradele.

Üheks võimaluseks traumaatilised mälestused näiliselt kontrolli alla saada on ise endale sarnase kogemuse tekitamine. USA sõjaveteranid on sageli kakluste algatajad. Sel juhul tundub inimesele, et olukord on tema kontrolli all: tema otsustab (vähemast alguses), mis juhtub. Sama tekkemehhanismiga on vägivaldsed peretülid, konfliktid naabrite, töökaaslaste, tööandjate, meedikute või kellega tahes.

Traumaatilistel mälestustel ei ole enamasti selget sisu, nad on halvasti sõnastatavad, koosnevad "tükikestest".

PERETUGI

Seesuguste mälestuste toomine ajukoorre turvalisse nüüdisaega ja praeguse hetke infotöötlusse lubab hakitud mälestuskilud tervikuks kokku panna, teadvustada ja teadvusele ligipääsetavatesse mälustruktuuridesse paigutada. See, mis on teadvuses, on ka meie enda kontrolli all. Emotsionaalsest mälestusest ajukoorde üle viidud mälestused ei mõjuta enam oleviku kehalisi reaktsioone ja sageli ei suuda teraapia läbi teinud inimesed enam endisi ebamugavaid tundeid isegi meenutada.

Uppumine tuimestisse

Mõnikord ei aita pealetükkivate mälestuste vastu ei enese ära peitmine ega pingete teiste inimeste peale välja elamine. Sel juhul kasutatakse tuimestina (eriti meeste poolt) alkoholi, narkootikume või mingeid muid psühhotroopseid aineid.

Enamik inimesi ei mõtle eraelus "teaduslikult". Kui posttraumaatilise stres-

sihäre tunnused argikeeles kokku võtta siis saame pildi "kehva iseloomuga inimesest":

- pidevalt närviline ja pahur,
- millegagi ei ole rahul,
- aeg-ajalt võib vihapursete käigus kallale tulla,
- kehva terviseiga – kogu aeg on mis-
kit häda,
- teiste tunded ei huvita,
- töökohta ei suuda tülitsemise tõttu pidada,
- kaldub masendusse.

Emotsionaalse aju häiritud olek toob kaasa ka lootusetuse tunde: kuna selles aju osas puudub ajataju, tundub, nagu oleks minevik ja tulevik kõik ühtviisi tume. Nii ei olegi tugevama posttraumaatilise stressihäire omanikud enamasti huvitatud enese ravimisest – nad ei usu, et tulevikus võiks midagi paraneda. Kirjeldatud "kehv iseloom" ajab sassi suhted lähedastega ja võtab ära inimliku toetuse. Vägivaldsete veterani-

de puhul on perest lahkumine sage nähtus.

Tervise allakäigule liitub sel juhul sotsiaalne allakäik ja niisugust asjade käiku nimetab ametlik meditsiin juba katastroofist tingitud isiksuse muutuseks (vt *Psüühika ja käitumishäirete klassifikatsioon...* 1995). See on juba väga raskesti ravitav seisund ja just selle seisundi ärahoidmiseks oleks arukas posttraumaatilise stressihäire tunnuste ilmnemisel midagi ette võtta. Alguses on sekkumine kergem ja tulemused paremad. Pealegi jääb kiire sekkumise puhul olemata inimese aastatepikkune asjatu kannatus. ■

Kasutatud kirjandus

Psüühika ja käitumishäirete klassifikatsioon RHK 10: Kliinilised kirjeldused ja diagnostilised juhised. 1995. Tartu: Tartu Ülikool.

Servan-Schreiber, David 2005. *Stressist vabaks ilma ravimiteta*. Tallinn: Varrak.

MÕNED NÕUANDED MISSIOONIKS VALMISTUJALE

Mõned nõuanded neile, kes valmistuvad järgmisteks missioonideks, et neid ei tabaks enne väljasõitu halvad üllatused.

Gustav Kutsar, leitnant

Siin on mõned isiklikud ja üldised tähelepanekud, mis peaksid tulema kasuks neile, kes valmistuvad järgmisteks missioonideks. Loodan, et mu nõuanded hoiavad ära asjatud probleemid väljaõppeperioodil või halvad üllatused vahetult enne missiooni.

Perekondlik tagala

Iga sõjamehe parim tagala on tema kodu. Pere toetuseta ei maksa missioonile minna. Elu on näidanud, et kui kodustelt ei saada toetust või kaaslaselt minekuks õnnistust, võivad suhted pingestuda kohe alguses ja nii on lõpuni raske vastu pidada. Rühmakaaslastest ei pruugi tekkida uut lähikonda, sestap on tähtis, et üksindushetkel saate kindlad olla oma koduse tagala peale.

Lõplik plaan ei ole hea

Teatavasti eelneb missioonile (peamine) väljaõpe Paldiskis Rahuoperatsioonide Keskuses (ROK). Võib juhtuda, et väljaõppele tulek ei tähenda pääsu missioonile. Tõsi on, et alati õpetatakse välja roh-

kem kaitsevaelasi, kui missioonile saadetakse. Osa määratakse reservi ja nad peavad olema valmis vajadusel kedagi missioonipiirkonnas välja vahetama.

Seega ärge tehke oma senise tööandja juures lõplikke plaane. Te võite olla tagasi kolme kuu pärast ja oodata, millal tuleb kutse. Kõige kiirem mulle teada valmisolekuvajadus oli vähem kui 24 tunni pikkune: esmaspäeval teatati noormehele missioonile saatmisest ja juba teisipäeva varahommikul sõitis ta missioonipiirkonda.

Väljaõpet naljaga ei läbi

Väljaõpe ei ole ainult sõjaliste oskuste kokkuharjutamine. Selle aja jooksul püütakse selgeks saada rühma iga liikme individuaalne ja rühmaga koos tegemise suutlikkus. Mõnikord võib juhtuda, et väljaõppel sõjalised harjutused hästi läbinu ei osutu missioonile valituks. Põhjuseks võib olla see, et tal jääb puudu oskustest olla rühma liige.

Tihti on "individuaalidritel" raske mõista, et missiooni õnnestumine sõltub rühmast kui tervikust. Kui mõni liige ei sobi rühmaga kokku, tuleb ülemahtel lan-

getada valikuotsus olukorras, kus väidetavalt "teised käivad vale jalga".

Naljad on toredad tujutõstjad, aga mõelge ka sellele, kas teie kaaslased jaksavad kuus kuud igasugu loba taluda. Missiooni viimastel kuudel kiputakse mõnda nalja võtma pigem isikliku solvanguna, sest üldise väsimuse tõttu ei jõua kohale kahemõtteliste ütlemiste leebemad tõlgendused. Seetõttu võivad kaaslased või jaoulemad mõne kalambuurimehe lihtsalt välja hääletada.

Ka ei maksa teha samaaegseid paralleelplaane. Kes väljaõpet tõsiselt ei võta, seda ei lähetata missioonile. Ka võib väljaõppe lõpuks tulla üllatusena teave muudest puudustest.

Saatuslikud dokumendid

Tuleb ette sedagi, et muidu kena inimene, aga paberid ei ole korras. Nii võib kokku võtta bürokraatia võimu.

Mitte alati ei otsusta inimese saatuse üle tema saavutused väljaõppel. Kõik missioonile kandideerijad läbivad nn taustakontrolli. Näiteks kui keegi on olnud erakonna liige ja teinud avalduse lahkumise kohta, pole see piisav. Peab

olema vastava erakonna juhatuse otsus selle kohta.

Sama lugu on ka muude valitud ja juhtivate kohtadega. Nii et tutvuge hoolikalt kaitseväeteenistuse seaduses (§ 181–186) kirjeldatud piirangutega.

Tervis ja vastupidavus

Sama seis nagu ametlike dokumentidega, on ka tervisliku seisundi tõendamisega. Kõigil peab olema kaitseväge arstliku komisjoni otsus. Iseenda tervena tundmine ei pole piisav tõendusmaterjal.

Ka siin võivad mineviku varjud mõjule pääseda. Kui kunagi saadi Nõukogude armeest pääsemise nimel mingi diagnoos, tuleb sellest tänaste arstide abiga lahti saada.

On ka juhtumeid, mil noormehed varjavad oma tegelikku tervislikku seisundit. Kahjuks tuleb seda halvem üllatus vahetult enne missiooni, sest lisaks tõenditele on arstlik läbivaatus Paldiskis.

Loomulik on ka see, et pingeline väljaõpe paneb tervise vastupidavuse proovile. Nõrgemad kohad võivad tunda anda. Ega tõved ja hädad ole häbiasi. Mida varem arstid aitavad, seda kiiremini saab see korda. Teinekord lihtsalt ei ole kogemust, kuidas pingelolukorras tegutseda ja oma füüsilise eest hoolt kanda.

Distipliin murrab

Hästi hakkama saamine isiklikus ja tsiviilelus põhineb paljuski isikuomadustel ja annetel, tihti ka mõjukatel sõpradel. Sellega ei pruugi läbi lüüa üksuses. Missiooniüksused on teatud mõttes autonoomsed. Nad on allutatud ühele ülemale, kellel on abiks vahetud (jao)ülemad. Seega on kõige mõjukam üksuse ülem. ROK kõrgemad ülemad võivad sekku da väljaõppe läbiviimisse üldisemalt, kuid rühma siseotsustes on kõik õigused antud üksuse ülemale – tema peab kuus kuud iga rühma liikme eest vastutama, seega jääb tema sõna otsustavaks.

Olen näinud mitmelgi korral, et reservist ja muudelt ametikohtadelt tulijatel on kaasas eelmise töökoha suhtumine. Nii võib valel viisil ja subordinatsiooni mitteametav käitumine põhjustada asjatuid möödarääkimisi kuni ettekannete kirjutamiseni. Need hakkavad häirima väljaõppeprotsessi. Tuleb arvestada tähtjaga, mil missioon peab välja minema. Seda ei saa lükata edasi. Kellel on tekkinud takistus kas isiklikult või tööalaselt, ei või loota, et väljaõpe ootaks. Üksus valmistatakse ette tervikuna ja üksikliikmed, kes ei suuda sammu pidada või oma probleemi lihtmenetluse

**Missiooniõppel kogetud rutiin on kaduv-
välke võrreldes missioonirutiiniga.**

korras lahendada, jäävad esimesest minekust maha.

Kui ülem on määratud, on tema paremaks käeks rühmavanem ja silmadeks-kõrvadeks jaotulemad. Kui need mehed ütlevad, et sellel või teisel liikmel on raskusi distsipliiniga, on see otsus. Ei loe varasemad saavutused ega iseloomustused. Kõik tulevad väljaõppele ja alustavad nullist ning saavad endale just sellise iseloomustuse, nagu nad on lasknud endast tekkida.

Ei mingi põnevust

Uurimuse kohaselt on missioonile minejate peamiseks motivatsiooniks kogeda midagi põnevat ja teenida rohkem raha. Missiooniüksustele peetaval loengutel kinnitan, et kahe motivatsiooni allikaga (põnevus ja tasu) end ära ei toida. Missioonil tavaliselt midagi põnevat ei juhtu, sest näiteks Bosnias tuleb lennujaama valvata ja see on veelgi rutiinsem tegevus kui teenistus kodumaal.

Sel hetkel, kui tunnetad, et oled ära lõigatud kodusest olust, vabadusest ise otsustada, seniste sõprade toetusest, hindad ümber ka raha väärtuse – see ei paku eelnimetatule mingit aseainet. Enamik missioonilt naasjaid hakkavad uues valguses nägema kodu, perekonna, sõprade ja riigis valitseva rahu tõelist tähendust.

Leia lisaallikaid

Soovitan otsida muid motivatsiooni- allikaid, sest eelmises lõigus nimetatud kipuvad ära kuivama esimese kahe kuu- ga. Mõnele võib see olla lisaks muudele oskustele näiteks võõrkeelepraktika.

Mind on tõsiselt häirinud mitmete missiooniüksuste juures see, et suhtutakse eelarvamusega teise rahvasse, olgu selleks itaallased, taanlased või keegi muu.

Võib-olla on see ajalooline pärand, sest Eestimaal on pidevalt elatud võõra rahva rõhumise all. Aga nüüd oleme vabad ja on aeg minevikutaak maha jätta.

Eeltöösoovitus missioonile minejatele: uurige välja, kes on missioonil juhtiv riik, tutvuge selle rahva ja riigi ajaloo- ga, jätke meelde nende tähtpäevad ja mõned praegused riigitegelased. Tänu nende teadmistele on teil võimalik paremini mõista selle rahva kultuurilist eripära, võtta seda loomulikuna ja näidata ennast suhtlemisel heast küljest.

Kolm lihtsat soovitus

Saa iseendaga hästi läbi, oska suhelda ülematega ja kindlusta oma perekondlik tagala! Nii on lootust teha missioon läbi edukalt.

Iseendaga on vaja hästi läbi saada mitmetes uutest olukordades. Nagu nimetasin, alustavad kõik väljaõpet nullist. Senised saavutused ja iseloomustused jäävad endisesse ellu. Kui väljaõppeinstruktorid ja ülemad sind kritiseerivad, ära võta seda isiklikult. Pea meeles, et suur ego ei mahu väiksesse rühma.

Kuula ülema igat sõna tähelepanelikult, sest see võib olla teatud olukorras korralduseks. Kui ei saa aru, tuleb üle küsida. Ise tegutsedes või arvates võib kergesti tekkida väärarvamused. Näiteks kui missioonipiirkonnas tähistatakse rahvusliku tähtpäeva ja sel puhul on tehtud laagrikorras ajutine erand, lõpeb see ühel hetkel ja kui ülem siis ütleb, et nüüd pidu läbi ja kõik magama, tuleb seda võtta korraldusena, mitte ise otsustada, millal saab küllalt.

Ka ei maksa arvata, et väljaõppel on kergem kord ja distipliin kehtib kuni kella 17ni ning vabadel päevadel ja nädalavahetusel mitte. Kaitsevälasele on reeglid igal ajal ja igal pool ühtviisi täitmiseks.

Perekonda tuleb kindlustada nende olukordade vastu, mida on võimalik ette näha. Tark on üle vaadata lepingud, volitused, laenud, liisingud, maksegraafikud. Seda, mida perekonnas on põhiliselt teinud üks pool, tuleb õpetada nüüd ka teisele poolele. Nii vähenevad "kaugjuhtimiskulud" ja pinged sellest, et koju jääjal tuleb hakkama saada "kahe missiooniga". ■

Leitnant Gustav Kutsar on Rahuoperatsioonide Keskuse kaplan.

KAITSELIITLASED SAADETI MISSIOONIRISTSETELE

Kaitseliidu malevate liikmetest moodustatud valverühm ESTGUARD-1 lendas 9. detsembri hommikul Bosniasse pooleaastasele Euroopa Liidu juhitud rahutagamismissioonile.

Esimese täielikult Kaitseliidu baasil moodustatud missiooniüksuse ESTGUARD-1 ülesandeks saab olema Tuzla lennubaasi valve ja kaitse Euroopa Liidu jõudude rahvusvahelise kompanii (*Multinational Security Company*) koosseisus koos austerlaste, tšehhide ja slovakkidega.

Kaitseliidu ülem major Benno Leesik ütles neljapäeval, 8.

detsembril Toompeal Komandandi aias pidulikult rivistusel, et kaitseliitlase vaba tahe on võimas relv. "Usun, et sellest relvast on teil abi ka kaitseväe teenistuses välismissioonil. Täna lähete te välismissioonile kui Eesti professionaalsed sõdurid. Oma valiku tegite te aga juba siis, kui astusite Kaitseliidu ridadesse,"

Foto: Ardi Hallismaa
ESTGUARD-1 rühmaülem leitnant Margus Võsu tõi oma võitlejad pidulikule esitlusele Toomapeale Komandandi aeda.

sõnas major Benno Leesik. "Hoidke au sees Eesti lippu ja meie kaitseväge vormi, jätkugu teil kaitseliitlaste hingejõudu ja muidugi lihtsalt sõduriõnne," lisas major Leesik.

Tuulisel detsembripäeval olid kaitseliitlasi Pika Hermannini jalamile tulnud tervitama ka Riigikogu riigikaitsekomis-

joni esimees Toivo Tootsen ja teisedki Riigikogu liikmeid. Oma õnnistuse andis missioonile Rahuvalve Operatsioonide Keskuse kaplan leitnant Gustav Kutsar.

ESTGUARD-1 lendas Balkanile koos Kosovos missiooni alustava sõjaväepolitseiühmaga ESTPATROL-13. Tallinnast lendasid mõlemad missiooniüksused Tuzlasse, kust ESTPATROL-13 suundub edasi Pristinasse.

ESTGUARD-1 28 liikmest kolm on alates 5. detsembrist Bosnias olukorra tutvumas ja teenistusülesandeid üle võt-

mas. ESTGUARD-1 koosseisus teenib ka kaks naiskaitseliitlast. ESTGUARD-1 ülem on leitnant Margus Võsu.

Kaitseliit peab järgneva kahe aasta jooksul mehitama veel kolm ESTGUARDi missioonirühma. ESTGUARD-2 alustab missioonieelse väljaõppega Paldiskis uue aasta algul. ■

ESIMENE EESTI NAISKAITSEVÄELASENA LÄKS IRAAKI KAITSELIIDU OHVITSER

Kuuekuulist teenistust Iraagis alustas 5. detsembril lipnik Merle Ott. Lipnik Ott vahetas välja Iraagi Rahvusvahelises Korpuses (*Multinational Corps-Iraq, MNC-I*) pool aastat teeninud teabeohvitseri kapten Ülo Isbergi.

Seni Kaitseliidu peastaabis välis- ja avalike suhete osakonna pressiohvitserina teeninud lipnik Ott on esimene naissoost Eesti kaitseväelane, kes saadetakse teenima Iraaki.

"Minu kõige olulisemaks ülesandeks on Eesti avalikkuse teavitamine meie sõdurite tegevusest Iraagis, aga püüan loomulikult ergutada ka rohkem rahvusvahelist meediat Eesti sõduritest rääkima," ütles Ott.

Merle Ott on lõpetanud Tartu Ülikooli sotsioloogia erialal ja töötanud alates 2000. aastast Kaitseliidu peastaabi välis- ja avalike suhete osakonnas.

Ta on läbinud jaopealike baaskursuse Kaitseliidu Koolis, reservrühmaülemaks kursuse Kaitseväge Ühendatud Õppeasutustes ja lõpetanud Ameerika Ühendriikide relvajõudude teabeohvitseride kursuse.

Ott sõitis Iraaki koos Estpla-12 eelgrupiga, kelle ülesandeks oli valmistada ette kergejalaväerühma Estpla-12 saabumine missioonipiirkonda.

Praegu viibivad Iraagis rahvusvahelise koalitsiooni koosseisus 34-meheline kergejalaväerühm Estpla-11, kolm staabiohvitseri rahvusvahelise korpuse staabis ja üks ohvitser Bagdadi kesklinnas NATO Iraagi koostöömissiooni koosseisus. Riigikogu otsusega osaleb Eesti kaitseväge rahvusvaheliste koalitsioonivägede koosseisus operatsioonis Iraagi Vabadus kuni 2006. aasta lõpuni. ■

Tagavaravägi

Nr 14

Eesti Reservohvitseride Kogu väljaanne

detsember2005

Ajateenistuse kohustus

...kaitsepoliitika algab armastusest selle maa vastu, mida sa kaitsed (Jaak Jõerüüt: Kaks küsimust, kaks vastust – Eesti Päevaleht: Riigi Kaitse, 22. veebruar 2005).

Eestis on viimase viie aasta jooksul ametis viies kaitseminister. Meie noores riigis on kaitseministri ametisse astumise vaata et kohustuslikuks elemendiks kujunemas lubadus lõpetada ajateenistus.

Leidub neid, kellele uue ministri jutt ei meeldi. Algab tuttav vaidlus, kus vastaspooleid ei kuulu teineteist, konstrueerivad uusi ja huvitavaid poolt- ja vastuargumente, tsiteerivad kodu- ja välismaiseid autoriteete ning toovad näiteid lähemalt ja kaugemalt raja tagant. Kõigis neis kirglikes väitlustes ununeb, et ajateenistus pole asi iseeneses, ta ei eksisteeri lihtsalt sellepärast, et ta olemas on. Ajateenistus ei ole eesmärk, vaid vahend sõjalise riigikaitse eesmärkide saavutamiseks.

Määratledes riigikaitse eesmärgid ja ohuhinnangu(d) ning analüüsides võimalusi potentsiaalsete riskidega toimetulekuks, saame kavandada riigi sõjalise kaitse usaldusväärse mudeli ning arutada välja selle toimimiseks vajalikud ressursid ja vahendid ehk ajateenistuse vajalikkuse. Keskendumine ainult ajateenistusele viib mõtte sellele, et ülejäänud sõjalise riigikaitse probleematikast arusaamine on liiga keeruline või on ikka ja uuesti tõstatatud teemal hoopis mingi sügavam ja kaugem eesmärk.

Kordame, millest riigikaitse koos seisab ja kus asub riigikaitseüsteemis ajateenistus.

Riigikaitse õigusruum

Eesti sõjalise riigikaitse õiguslikku seisundit ja selle põhimõtteid määratlevad kõige üldisemalt Eesti Vabariigi põhiseadus, Eesti Vabariigi seadused jt alamad aktid (siseriiklikud dokumendid, mis sätestavad Eesti julgeolekupoliitilised eesmärgid) ning ÜRO harta, Põhja-Atlandi leping, rahvusvahelised lepped ja konventsioonid (rahvusvahelised dokumendid, mis sätestavad meie riigikaitse rahvusvahelisi aspekte ja kohustu-

HEINO PIIRSALU,
kaptan,
EROK juhatuse
esimees

si). Kõik nad üheskoos annavad meie sõjalisele riigikaitsele laialdase riigiõigusliku aluse.

Põhiseaduse § 1 sätestab: "Eesti on iseseisev ja sõltumatu demokraatlik vabariik, kus kõrgeima riigivõimu kandja on rahvas. Eesti iseseisvus ja sõltumatus on aegumatu ning võõrandamatu" (Riigi Teataja, 6. juuli 1992, 26, 349). Põhiseaduse paragrahvid 29, 54 ja 124 aga sõnastavad meie riigi kodanike kaitsevõime ja Eesti iseseisvuse kaitsmise kohustuse (mitte vabaduse – sic!), õiguse omaalgatuslikult osutada vastupanu põhiseadusliku korra vägivaldsele muutmisele. Ei ole vist vaja meelde tuletada, et seadus kehtib eranditult kõigi kodanike kohta.

"Eesti Vabariigi julgeolekupoliitika alused (2004)" (Riigi Teataja I, 21. juuni 2004, 49, 344) on dokument, mis võeti vastu Riigikogu otsusega 16. juunil 2004. Selle dokumendi 3. osa "Eesti sõjaline kaitsmine" sisaldab järgmist:

Eesti sõjalise riigikaitse eesmärk on tagada julgeolekupoliitika eesmärgid sõjaliste vahenditega. Eesti kaitses end igal juhul ja ükskõik kui ülekaaluka vaenlase vastu. Eesti kaitsevõime peamine alus on NATO liikmelisus, mis loob agressiooni ärahoidmiseks piisava heidutuse ja ohjelduse. Eesti sõjaline kaitse on kavandatud Põhja-Atlandi lepingu artiklis 5 ette nähtud operatsioonina. Sõjalise riigikaitse ülesehitamisel lähtutakse riiklikest prioriteetidest ja vajadustest, millest põhilised esitatakse sõjalise kaitse strateegilises kavas. Seejuures arvestatakse Eesti NATO, Euroopa Liidu ja teiste rahvusvaheliste orga-

nisatsioonide liikmelisusest tulenevaid kohustusi. Ühtlasi deklareeritakse dokumendis tootakaitse põhimõte ning see, et ajateenistuse kaks põhiülesannet on luua eeldused kaadri- ja reservväelaste värbamiseks prioriteetsete üksuste komplekteerimiseks ja tagada reservüksuste komplekteerimine.

Eesti hoiab senist kaitsekulutuste taset 2% sisemisest kogutoodangust. Eesti kaitsepoliitika põhimõtetenähtena tuuakse välja usutava sõjalise heidutuse loomine, mille järgi on riigikaitsetegevus suunatud eelkõige sõjalise ohu tekkimise ja suurenemise ärahoidmisele. Eesti sõjalise kaitse usutavus tekib kollektiivse kaitse kaudu, milles osalemiseks tagatakse ohuhinnangule vastav esmane iseseisev kaitsevõime, kaitsevõime suurendamise valmidus ja vastuvõtva riigi toetus.

Iga sõjaline tegevus Eesti vastu suunatud sõjalise rünnaku tõrjumiseks on oma siult kollektiivse kaitse operatsioon. Eesti on valmis täitma oma liitlaskohustust teiste NATO liikmesriikide suhtes. "Julgeolekupoliitika alustes" on sõnastatud ka tsiiviljuhtimise olemus: sõjaväelaste allutatud riigi põhiseaduslikule juhtkonnale, kutseliste sõjaväelaste professionaalsus ühes oma pädevuse piiride tunnustamisega ning riigi poliitilise juhtkonna ja ametkondade pädevus sõjalistes küsimustes. (Paljudes vaidlustes ei tundu see pädevus enam sugugi oluline olevat – ratsionaalsus on asendunud emotsioonide ja noor(toor)poliitiliste deklaratsioonidega.)

ÜRO harta ja Põhja-Atlandi leping

Enimtuntud dokumentideks, mis käsitlevad Eesti õigust kaitsele rahvusvahelise õiguse subjekti aspektist, on Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni harta (<http://www.un.org/aboutun/charter/index.html>) ja Põhja-Atlandi leping (http://www.vm.ee/est/nato/kat_345/2976.html). ÜRO harta artikkel 51 deklareerib iga riigi loomuliku õigust individuaalsele või kollektiivkaitsesele.

Põhja-Atlandi lepingu artiklitest 3 ja 5 loeme, et lepinguosalised kindlustavad ja arendavad oma individuaalset ja kollektiivset võimet osutada vastupanu relvastatud

rünnakule, et relvastatud rünnakut neist ühe või mitme osalisriigi vastu Euroopas või Põhja-Ameerikas käsitletakse rünnakuna nende kõigi vastu. Artikli 5 järgi mõistetakse relvastatud kallaletungina ühele või mitmele lepinguosalisele relvastatud kallaletungi lepinguosalisele territooriumile ja relvastatud kallaletungi lepinguosalisele relvastatud kallaletungile, laevadele või lennuväljadele. Seega on Eestil ÜRO hartast ehk rahvusvahelisest vaatenurgast lähtudes loomulik õigus nii individuaalsele kui ka kollektiivsele vastupanule, Põhja-Atlandi lepinguga aga on Eesti kohustunud "kindlustama ja arendama oma individuaalset ja kollektiivset võimet osutada vastupanu relvastatud rünnakule" ning asuma "individuaalsele või kollektiivsele enesekaitsele sel viisil rünnatud lepinguosalist või lepinguosalisi abistama".

Eelneva võime kokku võtta järgmiselt:

- Eesti iseseisvus ja sõltumatus on aegumatu ning võõrandamatu;
- Eesti kaitseb end igal juhul ja ükskõik kui ülekaaluka vaenlase vastu;
- Eesti kodanikud on kohustatud osavõtma riigikaitse seaduses sätestatud alustel ja korras;
- sõjalise riigikaitse ülesehitamisel lähtutakse riiklikest prioriteetidest ja vajadustest;
- Eesti täidab oma liitlaskohustust teiste NATO liikmesriikide suhtes.

Nii rahvusvahelise kui ka siseriikliku õiguse seisukohalt on Eesti deklareerinud valmisolekut saavutada oma julgeolekupoliitilisi eesmärgi vajadusel relva jõul. Lisaks deklareeritud piisavale esmaslele kaitsevõimele oleme kohustunud abistama oma liitlasi kogu NATO alal. See tähendab, et deklaratsiooni taha tuleb ehitada sellised relvastatud jõud, mis oleksid suutelised neid eesmärgi täitma. Niisiis peavad meil olema piisavad üksused (meie olemegi kohalolev NATO jõud!) kodumaa kaitsmiseks ja tingimuste säilitamiseks liitlaste abi vastuvõtuks (HNS = *host-nation support* = võõrustaja-riigi toetus) ning võimekus opereerida väljaspool Eesti territooriumi.

Peab olema ka tahe deklareeritu ellu viia. Ajateenistuse vajalikkuse või mittevajalikkuse juurde veel jõuame.

Eesti geopoliitiline ja geostrateegiline asend

Eesti sõjalis-poliitilist julgeolekuseisundit määravateks teguriteks on Eesti geograafiline kuulumine Põhja-Euroopa regioonini ja Vene Föderatsiooni naabruses (Eesti sõjalise kaitse strateegia – *Riigi Teataja Lisa*, 9. märts 2001, 33, 442). Eesti piirne mine läänes ja põhjas Läänemerega ja sellest tulenev asjaolu, et vesi löikab riigi ära Põhja- ja Lääne-Euroopast, on üheks Eesti julgeolekut tõsiselt ohustavaks teguriks (*kindralmajor Ants Laaneots Baltikumi julgeolekukeskkond ja riskid Eestile* – http://www.ut.ee/ABVKeskus/publ/2000/Baltikumi_julgeolekukeskkond_ja_riskid_Eestile.html). Eesti

Julgeolekut mõjutavad kõige rohkem Venemaa geopoliitilised – majanduslikud, poliitilised ja sõjalis-strateegilised – huvid Baltikumis.

Poliitilised huvid on soov taasallutada oma ülemvõimule Vene impeeriumile teatud vaheaegadega ligi kolmsada aastat kuulunud alad ja säilitada nii "Balti aken Euroopasse", sõjalis-strateegilised – riigipiiri piki Läänemerd oleks Venemaale julgeoleku seisukohalt eriti soodne ja ohutust tagav; majanduslikud – Balti riikide heade sadamate ja merekommunikatsiooniliinide eriline tähtsus Venemaa transiitkaubavahetusele Euroopaga (*kindralmajor Ants Laaneots, Baltikumi julgeolekukeskkond ja riskid Eestile* – http://www.ut.ee/ABVKeskus/publ/2000/Baltikumi_julgeolekukeskkond_ja_riskid_Eestile.html).

Eesti geostrateegiliselt ohtlikku asukohta on tunnistanud NATO kõrged sõjaväelased. Olgu siinkohal toodud NATO Sõjalise Komitee esimehe kindral Harald Kujati tsitaat: "Iga riik paikneb oma geostrateegilises asukohas, mida ei saa muuta. Eestit ei saa nihutada Kariibi merele ja seda tuleb arvestada. Ja ohud, milleks peab valmistuma, panevad paika riigi vajadused" (*kindral Harald Kujati sõnad usutluses ajakirjanik Priit Simsonile artiklis "Kindral: terror pole ainuke oht, milleks valmis olla"* – *Eesti Päevaleht*, 13. september 2004).

Ohuhinnang

Eesti Vabariigi valitsuse 18. jaanuari 2005 määruse nr 10 "Sõjalise kaitse strateegilise kava" järgi "sõjaline rünnak Eesti kui NATO liikme vastu on rünnak NATO kui terviku vastu. Prognoositavas julgeolekukeskkonnas (ajavahemikus kuni kümme aastat) on ükskõik millise NATO liikmesriigi vastu suunatud laiaulatuslik sõjaline rünnak vähetõenäoline. Sõjalise ohu taastekkimise eelduseks oleks jõuvahekorde põhjalik muutus rahvusvahelises julgeolekukorralduses koos julgeolekukeskkonna olulise ja pikaajalise halvenemisega. Selliseks muutuseks ettenähtavas tulevikus eeldused puuduvad. Otsene sõjaline oht Eestile on vähetõenäoline. Selle taastekkimise võimalust tulevikus ei saa siiski täielikult välistada, kuna rahvusvaheline julgeolekukeskkond ei ole saavutanud stabiilsust" (*Sõjalise kaitse strateegiline kava – Riigi Teataja I*, 25. jaanuar 2005, 5, 17).

Tegemist on poliitiliselt korrektse tekstiga, ent rohkem siiski müügikõnega. Kes 1987. aastal prognoosis, et Eesti on 1991. aastal iseseisev? Või 2000. aastal seda, et saabub "üheteistkümnes-null-üheksas" ja algab sõda terrorismiga? Kas ja kui pikalt me üldse suudame prognoosida protsesse, mida mõnikord võib käivitada juhus? Nädal? Kuu? Pool aastat? Paul Goble on kirjutanud: "Järelikult peame tulevikku kavandades mineviku üle vaatama, arvesse võtma nii seda, mida teame Eesti liitlastest, vastastest ning Eesti enda olukorrast, kui ka seda, millest meil võiks tormiliselt muutuv

rahvusvahelises keskkonnas puudu olla. Ainult sellisel juhul on meil võimalik selgelt mõelda, mida edasi teha" (*Paul Goble, Teiselpool ajaloo lõppu – Välisministeeriumi aastaraamat 2004*).

Millise informatsiooni põhjal on kehtiv ohuhinnang koostatud? Millist infot Eestis riik ise valdab ja millist infot liitlased meiega jagavad? Oktoobris 2005 Eestit külastanud endine NATO Euroopa vägede juhataja kindral Wesley Clark ütles igatahes järgmist: "Teiseks peavad teil olema korralikult testitud julgeolekuprotseduurid, mis võimaldaksid teile anda luureinformatsiooni. Sellisel juhul saavad otsuselangatjad tegutseda parima võimaliku teabe põhjal" (*Wesley Clark usutluses ajakirjanik Krister Parisele artiklis "Erukindral Clark: Venemaa ei tohi Eestit hirmutada"* – *Eesti Päevaleht*, 30. september 2005).

Tsiteeritu valguses pole eriti julgustav "Sõjalise kaitse strateegilise kavas" kirjapanud lugeda. Terve mõistus ütleb, et valmis tuleb olla kogu aeg ja kõige halvemaks, nii et lugegem veel kord läbi Murphy seadused.

Mida karta? Rünnakustsenaariumid

Millised võimalikud kriisistsenaariumid Eestit ähvardavad? Kõige tõenäolisem on praegu terrorirünnak mõnele meie elulisele objektile (sadam, lennuväli, suur reisilaev jne). Samas tuleb mees pidada, et uute asümmeetriliste ohtude lisandumisega ei ole kuhugi kadunud ka endised, palju maise mad ohud. Kõrgtehnoloogilise tarkvää rünnak võib küll hävitada meie infrastruktuuri, kuid riigi kontrolli alla võtmiseks tuleb maa realselt okupeerida ja paraku ei tee seda arvutid. Selleks läheb vaenlasel vaja ikkagi luust ja lihast jalaväelast ja mitte mõndasadat meest – pigem juba mõndakümnet tuhandet (vrd Iraak).

Eesti Vabariigi valitsuse 28. veebruari 2001 korraldusega nr 156-k kinnitatud "Eesti sõjalise kaitse strateegias" on kirjutatud: Eesti kaitseplaneerimisel lähtutakse sõjalisest rünnakust kui kõige tõsisemast julgeolekuriskist, mille tõrjumine on Eesti kaitsevõimude peamine ülesanne. Sõjalised riskid võivad esineda alljärgnevate põhisenaariumide või nende kombinatsioonidena:

- sõjaline surve (*intimidation*) – vastane kasutab ulatuslikke manöövreid, osalist mereblokaadi, ebaseaduslike ülelendade, terrorismiakte Eesti valitsuse tegevuse allutamiseks oma tahte. See stsenaarium võib areneda täieulatuslikuks õhu- ja meresõjaks maavägede sekkumiseta;

- ukutamisrünnak (*coup attack*) – eriväeosade äkkrünnak strateegiliste objektide hõivamiseks ja riiklike institutsioonide tegevuse halvamiseks. Niisugusele rünnakule on iseloomulik lühike eelhoiatusaeg või eelhoiatusaja puudumine. Tallinn kui Eesti Vabariigi pealinn on tõenäoliselt sellise rünnaku esmane sihtmärk (näiteks 1924. aasta 1. detsembri mäss oli kukutamisrünnak, mis aga ebaõnnestus);

- ulatuslik sõjaline rünnak (*full military attack*) – viiakse läbi vastase vägede kombineeritud õhu-, mere- ja maismaaoperatsioonidena suure ülekaaluga elavjõus ja tehnikas. Vastase tegevus keskendub maismaaoperatsioonidele, mida toetavad mere- ja õhujõud (http://www.vm.ee/est/nato/kat_345_2976.html).

Eesti Vabariigi valitsuse 18. jaanuari 2005 määrusega nr 10 kinnitatud "Eesti kaitse strateegiline kava" enam eeltsiteeritud määratlusi ei sisalda, kuid võimalike stsenaariumidena tulevad need endiselt kõne alla.

Mis võib toimuda nende stsenaariumide tõekssaamisel? Seda on kirjeldanud USA Rand Corporationi analüütikud (http://www.rand.org/pubs/monographs/2004/RAND_MG112.pdf) ja ka kindralmajor Ants Laaneots kirjutises "Baltikumi julgeolekukeskkond ja riskid Eestile" (http://www.ut.ee/ABVKeskus/publ/2000/Baltikumi_julgeolekukeskkond_ja_riskid_Eestile.html), viimast ka siinkohal refereerime.

Stsenaariumide selgituseks

Surveetapil võidakse Eesti vastu kasutada lisaks poliitilistele ja majanduslikele meetmetele ning jõudemonstratsioonidele ka sõjalisi vahendeid ja meetodeid. Nendeks võivad olla maa-, õhu- ja mereblokaadi kehtestamine, elektron- ja infosõja vahendite kasutamine reaalset sõjategevust alustamata. Surve efektiivsust võidakse suurendada eriüksuste abil ja terroriaktide teostamisega. Viimaste aastakümnete konfliktide praktika näitab, et surve esimene etapp algab tavaliselt võimsa ja laiaulatusliku propagandasõjaga, mille eesmärgiks on ohverriigi diskrediteerimine ja pinnase ettevalmistamine järgneva agressiooniks. Surveetapi eredaks näiteks on Vene võimude ja eriteenistuste tegevus 1999. aasta kevadsuvel uue Tšetšeenia sõjakäigu ettevalmistamisel ja USA tegevus enne Iraagi ründamist.

Relvastatud agressioon Eesti vastu võib toimuda üllatusrünnaku või hoolikalt plaanitud suuremastaabilise sõjalise operatsioonina, milles osalevad mitme väeliigi väekoondised.

Üllatusrünnak on kaaperdusele sarnanev sõjategevus, mida alustatakse suurendatud rahuaja üksustega, kusjuures kaitsjale antakse vaid lühike hoiatusaeg. Eesmärgiks on kaitsja vähesel valmidusel ära kasutamine. Selleks alustatakse kiiresti riigi juhtkond, hõivatakse või vallutatakse strateegiliselt tähtsamad piirkonnad ning takistatakse sõjaaja vägede mobilisatsiooni ja muud planeeritud kaitsetegevust.

Operatsiooni esimesel etapil suunavad lennuvägi ja erivägede luure-diversiooniüksused oma löögid kõige tähtsamate objektide (juhtimiskeskused ja -punktid, õhukaitseseobjektid, jõujaamad, lennuväljad, sadamad, infovõrgud, mobilisatsioonidepood jne) hävitamiseks või vallutamiseks ning likvideerivad riigi sõjalis-poliitilise juhtkonna.

Kutseline Eesti väeosa Scoutspataljon taktikalisel õppusel Teraskilp 2005 Lätimaal Adazi polügoonil.

Seejärel purustavad lennu- ja mereväe toetusel tegutsevad mobiiljõud vastupanu osutavad üksused ja relvasüsteemid ning tagavad ohvri territooriumi hõivamise. Kolmandal etapil sisenevad riiki maa- ja sisevägede üksused, võtavad oma kontrolli alla eluliselt ja strateegiliselt tähtsad objektid ning "puhastavad territooriumi". Pärast olukorra "normaliseerimist" formeeritakse agressorile kuulekad võimu- ja valitsusorganid. Üllatusrünnaku erivormiks võib olla "rahatagamisoperatsioon".

Rünnak viiakse tavaliselt läbi õhudesant- ja erivägede üksuste, mereväe ekspeditsioonijõudude ning teiste juba rahuajal täielikus valmiduses olevate väeosadega lennuväe ja helikopterite toetusel. Operatsioonis osalevate jõudude koosseisus võib olla 11 000–14 000 sõdurit ja ohvitseri, sh 30–40 erivägede gruppi. (Sellist asja harjutasid muuseum Pihkva õhudesantdiviisi ja Vene lennuvägi 22. septembril 2005.)

Suuremastaabilist sõjalist operatsiooni võidakse alustada juhul, kui strateegiline löök ei andnud oodatud tulemusi või kui sellist lööki ei peeta piisavaks. Kuid ka sel juhul toimub kõigepealt tulelöövide andmine selleks, et luua head eeldused ründavate jõudude edule. Suuremastaabilisele pealetungile eelneb pikaajaline ja võimas propagandakampaania, mille eesmärgiks on valmistada oma rahvas ja rahvusvaheline üldsus ette sõjaks ning rahuaja relvajõudude täiendav komplekteerimine reservväelastega. Viimast võidakse läbi viia astmeliselt ja varjatult kriisi varjastes faasides, sest ulatuslikku mobilisatsiooni pole võimalik varjata.

Kuidas tõrjuda?

Niiisil on meile kõige ohtlikum kukutamisrünnaku stsenaarium (laiaulatusliku rünnaku ettevalmistamine on üsna varakult

avastatav). Kukutamisrünnaku tõrjumiseks peab Eestil olema kasutada vajalik hulk väljaõpetatud sõdureid mobilisatsioonireservis ja koheseks vastutegevuseks (Kaitseliit) või siis elukutselistena püsivalt teenistuses. Reservidest ei pääse me üle ega ümber. "Kolmandaks peavad teil olema mingid reservid mobilisatsiooniks. Suutlikkus pidada sisetungile teatud aja jooksul vastu" (*endine NATO Euroopa vägede juhataja kindral Wesley Clark usutluses ajakirjanik Krister Parissele artiklis "Erukindral Clark: Venemaa ei tohi Eestit hirmutada"* – Eesti Päevaleht, 30. september 2005).

Siit algavadki meie valikud. Kas saavutame piisava heidutuse nii, et koolitame ajateenistuses pidevalt juurde reservi (reservist langeb ju inimesi ka välja – tervislikud põhjused, migratsioon jne) ja loome efektiivse mobilisatsioonisüsteemi või hoiame püssi all heidutuseks piisavat hulka elukutselisi sõjaväelasi. Olgu siinkohal kohe öeldud, et üks elukutseline pataljon ei heiduta kedagi – see on vastase äkkrünnaku kõige esimene sihtmärk ja tõenäoliselt hävitatakse kohe. Asümmeetrilistele ohtudele (terrorismile) kodus vastu astumiseks on meil vaja rohkem poliitiseid kui armeed.

Kõrgtehnoloogilisest sõjast ehk tarkväest

Kõrgtehnoloogiliste vahendite ja täppisrelvadega on võimalik kindlasti saavutada kiire sõjaline edu riigi elutähtsate valitsusasutuste ja juhtimiskeskuste hävitamisel. Suuremate linnade ning keskuste hõivamine ja kontrollimine nõuab aga juba elavat jõudu – soomusüksusi ja jalaväge. (Mõelge Iraagile!) Riigi tegelikuks okupatsiooni all hoidmiseks peab jalaväelane soomuse tagant välja tulema.

Kuidas tarkväelased näiteks Nõmmelt kompuutrite tagant hävitavad hiireklõpsa-

tustega Tallinna vanalinnas jalastunud ja linnavõitlust pidava vaenlase, oleks huvitav pealt vaadata. Usun, et vintpüss (olgu see siis Hiina, Vene, USA, Iisraeli või Rootsi oma) on tõhusam ega vaja ka elektritoidet. Eesti kasutuses olevatest süsteemidest on kõige kõrgtehnoloogilisemad õhuseiradarid. Tiibrakette, laserjuhitavaid pomme, AWACS-eelhoiatussüsteemi ega satelliitluurevahendeid meil pole. Ja ilmselt ka ei tule.

Kas ajateenistus või ei?

Eelkirjeldatud stsenaariumiga "üllatusrännaku" tõrjumiseks peaks meil olema liisaks praegu tegevteenistuses olevale kolmele ja poolele tuhandele 6000–8000 elukutselist sõdurit tõrjevalmiduses lahinguüksustes. Sama suur peaks olema ettevalmistatud täiendreserv võitlevatele üksustele täienduse saatmiseks. Arvutame ühe profi aastapalgaks keskmiselt (reamehest vanemohvitserini) 160 000 krooni – vähemaga me Scouts-pataljoni näite puhul elukutselisi sõdureid tööle ei värba. See nõuaks praegusele kaitse-eelarvele umbes 1,1 miljardit lisakrooni pelgalt personalikuluks. (2006. aasta kaitseelarve maht on 2,9 miljardit krooni – <http://www.fin.ee/?id=12081> (eelarve).)

NATO ees võetud kohustuste täitmiseks suureneb aasta-aastalt kiirelt missioonide kulu osa üldises kaitse-eelarves. Olgu märgitud, et riigi poolt ajateenijate eest kaitse-eelarvest makstav sotsiaalmaks on 2006. aastal juba 11,2 miljonit krooni. Siit võib igaüks ise arvutada kahe ja poole tuhande ajateenija aastase palgakulu. Ka täiendreserv kutselisele sõjaväele tuleb mingil viisil ja mingi kuluga koolitada.

Meil on olemas sõjalise riigikaitse eesmärk, õigusruum, ohuhinnangud ja ohustsenaariumidele reageerimise variandid (sh arvestused rännaku tagasilöömiseks vajalikust jõust).

Ajateenistuse vajalikkuse või mittevajalikkuse tingib valitud kaitsemudel.

Meil on selleks praegu kutselise (Scouts-pataljon) ja reservarmee (1. jalaväebrigaad koos maakaitseüksustega) kombinatsioon. Siin ongi diskussioonikoht: kas olemasolev kaitseväge mudel on ohuhinnangutele adekvaatseks reageerimiseks piisav? Kui jah, siis kuidas välja õpetada brigaadi ja Kaitseliidu reservväelased?

Ajateenistuse kaotamisel tõusetuvad küsimused

Tõsiselt ei saa võtta ettepanekuid reservväelasi nädalalõppudel Kaitseliidus välja õpetada – ainuüksi sõduri baaskursuse (SBK) pikkus ajateenistuses on 10 nädalat, see võrduks 35 nädalavahetusega. Järgnevad eriala- ja relvaliigikursused ning koostöö harjutamine üksuse koosseisus. Ühe päeva reservväelase ettevalmistamine nädalalõppudel võtaks vaheaegadeta 2,5 aastat. Kusjuures reservväelane peab nädala sees töötama. Kes suudab seitse päeva nädalas tööl käia, kui tuleb pidada "kahte" töö- või õppekohta ja nii aastaid? Mõelgem

instruktorite koormusele, pendeltranspordikuludele jne. Või ikka katsetaks?

Kui olemasolev mudel ei ole hea, siis milline on parem, piisavalt heidutav kaitsemudel ning mis on selle käiguhoidmise tehnoloogia ja hind? Kui palju kutselisi sõjaväelasi riik ja millist relvastust kutseline armee vajab? Kuidas profid välja õpetatakse, kuidas neid värvatakse, kui palju neile makstakse kodumaal ja missioonil olles, kuidas lahendatakse kutselise sõjaväe reservi väljaõpetamine jne, jne? Seni ei ole kohustusliku ajateenistuse vastased lahendusi pakunud. Kas "vabatahtlik" ajateenistus pikkusega üks aasta ja näiteks leping olla kolme aasta kestel reservväelasena kättesaadav 24 tundi ööpäevas? Kuidas valmistada ette terviküksusi (eelkõige reservpataljone)?

Kuni tõsiseltvõetavaid ettepanekuid ei ole avalikustatud, tuleb tunnustada ajateenistuse nimetamine "hääbuvaiks süsteemiks" ebaadekvaatseks. Riigikaitseküsimusi ei ole soliidne kasutada tsiviliseeritud ja demokraatlikus ühiskonnas valimiskampaania "kohukestena".

Puuduvad ettepanekud, mis kirjeldaksid riigikaitse ees seisvaid ülesandeid, nende lahendamise probleematikat, probleemi algusest lõpuni, st skeemi: eesmärk – ressursid (kasutatavad vahendid) – nende kasutamise tehnoloogia – mudel – eesmärgini jõudmise aeg. Puudub nägemus eesmärgist ja selleni jõudmisest.

Sõltumata armee komplekteerimise viisist (kas sundajateenistuse või vabatahtliku värbamise abil), sõltumata sellest, kas armee mudeliks on reservarmee või elukutseline sõjavägi, vajab ta igal juhul harjutusväljakuid ja polügoone, ta vajab lubatud 2% sisemaisest kogutoodangust, kasarmuid, tehnikat, õhutõrje- ja tankitõrjerelevi, ja mis eriti tähtis – sidet ühiskonnaga, mille abil kogu rahvas on kaasatud riigi sõjalisel kaitsemisel.

Sõjaline riigikaitse hõlmab endas peale ajateenistuse tuhat muud probleemi ja ajateenistus ei ole nende hulgas sugugi kõige tähtsam. Ajateenistuse kriitikud pole siiani käsitleanud värbamisprobleemi elukutselise üksuse Scouts-pataljoni ega vaadanud rahva demograafilist kõverat, mis näitab kaitseväeteenistuseks kõlbulike kodanike hulka lähema 5–15 aasta jooksul. Ettepanekute tegemise puhul tuleb arvestada ajaperspektiivi, sest kaitseväge ülesehituse põhimõtete muutmise tulem avaldub alles aastate möödudes. Ajateenistuse pooldamine või mittepooldamine ei ole see pädevus, mida "Julgeolekupoliitika alustes" on silmas peetud ja mida rahvas eeldab erakondade poliitikutelt ja parteiaparatuurilt.

Kodanikuühikonnast ja -kohusest

"Eesti riik on loodud eesti rahvuse ja kultuuri säilimiseks ning arendamiseks. Kõigile Eesti kodanikele ja Eestis seaduslikul alusel elavatele isikutele tuleb tagada isikuvabadused ja inimõigused. Riik sekkub üksikisikute vabasse enesekorraldusse ainult seal, kus see on eeltooduks mõödapääsmatu"

(Reformierakonna programm – <http://www.reform.ee/seisukohad/info.html?id=5>).

Kas riigi kaitsevõime ülesehitamiseks on mõödapääsmatu inimese vabasse elukorraldusse sekkuda? Võib-olla on vaba elukorralduse säilimine okupatsiooni all hoopis paremini tagatud? Eesti kodanikuühikond on defineerinud riigi ja kodanike suhted põhiseaduses. Omades Eesti kodakondsust ja kasutades riigi poolt pakutavaid hüvesid, peame ühiskonna liikmena ka midagi vastu andma, selleks et kaitsta oma vaba enesekorraldust. Sõnapaaris "õigused – kohustused" on mõlemad sõnad kodanikuühikonna kontekstis võrdse kaaluga ja tegelikult lahutamatu koostis. Isikuvabaduste ja inimõiguste tõlgendus, et need on ainult õiguste kogum ja piiramatud vabatahtlikud valikud ilma vastuandmis-kohusteta, on destruktiivne.

Kui kaotame töödaja kohustuse tulumaksu kinnipidamiseks töötasudelt, kui palju on siis neid vaba enesekorralduse teostajaid, kes oma tulumaksu maksuametile vabatahtlikult üle kannavad?

Oleks aeg keskenduda riigikaitseliste küsimuste käsitlemisel eeltoodud tegelikele probleemidele ja sõjalisele riigikaitsele kui tervikule.

Kaitsepoliitika algab armastusest selle maa vastu, mida sa kaitsevad, ütles Jaak Jõerüüt kaitseministriks olemise ajal. Armastuses võetakse kohustused ja piirangud vabatahtlikult. Armastagem oma maad!

EESTI RESERVOHVITSERIDE KOGU JUHATUS

Valitud EROK üldkoosolekul 10. veebruaril 2005

Juhatuse esimees

kapten **Heino Piirsalu**
(heino.piirsalu@baltflex.ee, tel 502 6797)

Üld- ja finantstoimkond
kapten **Andre Lilleleht**
(andre@falck.ee, tel 501 6178)

Personalitoimkond
kapten **Olavi Tammemäe**
(Olavi.Tammamae@ekm.envir.ee, tel 501 1675)

Propagandatoimkond
nooremleitnant **Priit Heinsalu**
(priit.heinsalu@uninet.ee, tel 509 2102)

Välisloimkond
kapten **Tiit Meren**
(meren.est@neti.ee, tel 502 4084)

Teabe- ja tavanditoimkond
leitnant **Lauri Kurvits**
(lauri.kurvits@eelk.ee)

Väljaõppeoimkond
lipnik **Tanel Järvet**
(tanel.jarvet@kcp.pol.ee)

EROK postiaadress:
Narva mnt 8, 10117 Tallinn

Eesti Reservohvitseride Kogu infoleht
Tagavaravägi ilmub ajakirja *Kaitse Kodu!* vahelehelena.

Toimetaja leitnant **Lauri Kurvits**
(lauri.kurvits@eelk.ee, tel 508 6355)

TAANIS KODUKAITSAID VÄRBAMAS

Ivar Jõesaar, kapten

Novembri lõpus kihutas laevaga Rootsi ja sealt edasi ratastel Taani mikrobussitais Kaitseliidu malevate propagandapealikuid. Sõidu eesmärgiks oli tutvumine Taani Kodukaitse (*Hjemmeværnet*) uue värbamiskorraldusega ja järjekordse kingituseks saanud "propamobiili" Eestisse toomine.

Kaitseliitlikku särtsu täis ekipaažis olid lisaks Kaitseliidu peastaabi pressiesindajale leitnant Tanel Rütmanile ja allakirjutanule veel Taive Kuuse Järva malevast, Rita Loel Saaremaa Naiskodukaitsest, Jaanika Ojakõiv Kaitseliidu Tartu malevast, Erik Boltowski Tallinna malevast, Aare Lepaste Põlva malevast, Raivo Reinbärk Alutaguse malevast, Hannes Reinomägi Viru malevast, Priit Silla Sakala malevast ja Urmas Selirand Lääne maleva Hiiu malevkon-nast.

Uued ajad, uued kombed

Ligi 60-aastase ajalooga ja jätkuvalt ühiskonna suurt poolehoidu nautiv Taani Kodukaitse on asunud otsima uusi teid uute liikmete värbamiseks. Seda meid vaatama kutsutigi. Erinevalt mõnestki kärsitumast NATO partnerist pole Taani Kuningriik kiirustanud ajateenistust üle parda viskama. Oma osa mängib selles ilmselt ka suurte naabrite ähvardav lähedus, mida nad tundsid Teise maailmasõja ajal lõunast ja külma sõja ajal üle Läänemere idast.

Taanlased kutsuvad oma kutsealused, kellel pead-käed-jalad otsas, endiselt ajateenistusse, kuid annavad neile neljakuulise baaskursuse läbimise järel võimaluse valida edasi sõduritee. Võimalik on ajateenistus täismahus lõpuni teha, kuid siis kaasneb lepingu allakirjutamisega ka võimalus välismissioonile saadetud saada. Teine valik on sõlmida kolmeaastane leping Kodukaitsega ja siis saadakse hajutatud väljaõppega kätte enamvähem samad sõdurioskused. Välismissioonile mineku soovi arutatakse sel juhul eraldi. Välistatud pole ka variant, et pärast nelja kuud sõdurileiva söömist otsustavad noored mehed, et nad mitte iial, mitte mingitel tingimustel, mitte mingi raha eest mitte mingit kodumaad ei teeni, aga see pole meie seekordne teema.

Kaitseliidu propagandapealikud viidi Jüütima Kodukaitsepiirkonna keskusse Aalborgi, et jälgida ühe päeva sündmusi mitmepäevasel sõdurieksamil. Aalborgi linna tööstuspiirkonna servas on välja ehitatud harjutuslinnak, kus ajateenijad näitasid oma tsiviilkaitseoskusi. Sõjaliste oskuste eksamid tehti teistel päevadel ja teistes kohtades. Neist kuulsime vaid elamute vahetus läheduses olevas lasketiirus läbiviidavat laskeeksamit, kui järgmisel päeval Aalborgi keskel iidset viikingimäge külastasime.

Harjutuslinnakus tuli ajateenijail jagude koosseisus õlivannis ja hoones tuld kustutada, seejärel vabastada ja transportida vigastatuid küll hoone ülakorruselt, varingu alt, ümberpaiskunud raudteevagunist või rongiga avarii teinud bussist ning anda neile esmaabi.

Käepärastest vahenditest plokküsteemi abil teiseldatai varinguprahti. Seejärel ehitati suurde metallreservuaari liivakottidest niivõrd vettpidav tamm, et tammitaguse sai ämbritega tühjaks tõsta. Lisaks oli vaja sulgeda ligipääs õnnetuspaigale uudishimulike ja pressieest ning püüda marodööre. Lõpuks oli ühine rühmaharjutus, kus õpiti plastkilpide, näokattega kiivrite ja säärekatetega kaitstult tänavate puhastamist vägivallatsevatest (tegelikult muidugi vastavat rolli mängivatest kodukaitsejast) demonstrantidest. Kogu seda peenes viimasajus tegevust saatnud suits, sireenide huilgamine, vilkurite sähvimine ja

sihitult sõdurite vahel ringi keerutav kiirabibuss löid suurõnnetusele omase stressiõhkkonna.

Peamisteks tsiviilkaitsepäeva eksami läbiviijateks olid Kodukaitse instruktorid. See andis ajateenijatele võimaluse näha, millise põneva ja adrenaliinirohke tegevusega saaks Kodukaitse ridades oma teenistust jätkata. Meile tutvustatud sellelaadne värbamisüritus oli kodukaitsejail alles teine ja selle tulemuslikkusest oli vara rääkida.

Ka Taani Kodukaitsest on neid, kes leiavad, et endine, vanade kodukaitsejate tutvuskonnas läbi viidud värbamine andis organisatsioonile kindlama ja jätkusuutlikuma liikmeskonna, kes pole ainult põnevuse peal väljas.

Ainet mõtisklusteks

Reisilt tõi küllap igaüks kaasa oma arusaamise, kuidas lahkete võorustajate ideid kodus rakendada. Olgu siinkohal toodud valik nendest.

- Parim seltskond, kellele Kaitseliitu kuulumise vajadust selgitada, on ajateenistuse lõpetajad, kes on värskest kogunud riigikaitse vajalikkust ja saavad aru, millest käib jutt. Paraku jääb meil eilsete sõduripoiste värbamine seaduste taha kinni, sest kolm aastat on nad arvel brigadi nn kuumas reservis ja Kaitseliit hoidku oma näpud vaos. Aga seejärel – elu tahab elamist, riigikaitseinnostus on tuhmunud ja püüa tuult väljal.

- Taani Kodukaitse tegeleb poistega kogu nende baasväljaõppe aja, saadab

Foto: Ivar Jõesaar

Kaitseliidu propagandapealikud kuulamas Taani Kodukaitse instruktori selgitust reservuaari veekindla tammi ehitamiseks.

TEISTE KOGEMUS

neile neljal korral infolehte, milles selgitatakse Kodukaitse olemust. Ilmselt tuleks meilgi loobuda igavatest üldtutvustavatest voldikuist ja koostada teravmeelseid eelarvamuslikke legende ümber lükkavaid teemavoldikuid.

• Taani Kodukaitse fotograaf pildistab poiste pingutusi lõpueksamil ja need pildid pannakse kõigile vaatamiseks Kodukaitse kodulehele. Ja küllap loevad sõbrad-tuttavad neid pilte vaadates muudki Kodukaitse eesmärkide kohta. Seega tuleks meilgi Kaitseliidu kodulehele üles panna rohkem pilte tavalistest inimestest ja jagada visiitkaarte aadressiga www.kaitseliit.ee.

• Kõigile koolinoortele on vaja anda algteadmisi kodu-, tsiviil- ja riigikaitsest. Selleks peaks riigikaitseõpetus olema kõikide koolide tunniplaanis.

• Kaitseliidus on asutud jõudsalt välja õpetama lahingu- ja formeerimisüksusi, kuid samas võiks vanematest ja suure praktilise elukogemusega kaitseliitlastest koostada vaenlase rünnaku (või tsiviilkatastroofi) tagajärgede likvideerimise üksusi (eriti linnades). Selleks oleks vaja muretseda vastav õppematerjal ja instruktorid (likvideeritud päästekompaniidest pidi neid ju üle jääma küll). Samuti vajaks enam tähelepanu sõjaväepolitsei üksuste ettevalmistamine.

• Eestis kasutatakse linnalahingu õppimiseks endisi Vene sõjaväelinnakuid ja neid jagub enne lõplikku lagunemist veel mõneks ajaks. Kuid ükski ei paku nii häid võimalusi tsiviilkatastroofi likvideerimise õppeks kui Taanis nähtud linnak. Ilmselt tuleks mõnda varem ettevalmistada ja kutsuda üks korralik õppelinnak.

• Kaitseliit vajab palju selgelt sõnastatud infomaterjale, sest Taanist kaasa toodud kõik puust ette ja punaseks tegevate voldikute toortõlke kasutamine riigikaitsetunnis leidis ootamatult head vastuvõttu.

• Kodukaitse värbamistöo edukuse tagavad pikaajalised traditsioonid, piisavalt hea varustus ja relvastus ning selged ja stabiilsed poliitilised kokkulepped.

• Taanlased lähenevad uute liikmete meelte võitmisele inimlikul – esmalt õpetatakse kodu kaitsma rahuaja vahenditega ja siis järgneb – kui soovid – oskuste omandamine ja säilitamine sõjaväe toetamiseks. Meil läheb viimasel ajal kogu aur lahinguüksustele, kuid pole selge, kas see sõjaaja üksus üldse tohibki minna koos rahuaja üksusega rabatulekahju kustutama.

• Kaitseliit peaks sõnastama selged eesmärgid, milleks inimesed peaksid Kaitseliitu tulema. Teiseks oleks vaja

sõnastada organisatsiooni võimalused ja kolmandaks perspektiiv, kuhu peaks väljaõppega jõudma.

• Kõikide Kaitseliidu malevate värbajad peaksid rääkima ühte juttu ja see peaks kajastuma ka voldikuil ja propamobiili sisustuses. Praegu on nii, et ühel maleval on vaja mehi valverühma valvureiks, teisel missioonile, kolmandad suruvad lihtsalt isamaalistele tunnetele.

• Sümpaatne oli, et Taani armee arvestas Kodukaitse instruktoritega sõdurieksami tsiviilkaitseülesannete läbiviimisel nagu võrdsetega.

• Meie Kaitseliidu Tallinna maleva Toompea malevkonda koondunud arvamusi liidrid peaksid kõiksugu teabevoldikutel pildil ja sõnas Kaitseliidu eesmärke selgitama.

• Taanlased on aru saanud, et inimeste meelte ja südame võitmine on raske ja tähtis töö ning tõsiselt on püüdnud värbamisel selgitustöö tegijatesse.

Sii on kahju punkti panna. Pigem tundub, et propagandapealikul tuleks veelgi üheskoos Kaitseliidu asjade üle aru pidada, korra ka Soome sügava riigikaitsevaimu sisu nuusutamas käia ja siis oma tegevusplaanid välja kujundada. ■

TABIVERES AVATI KINDRAL JOHANNES ORASMAA MÄLESTUSKIVI

Jõgevamaal Tabivere vallamuuseumi juures avati 2. detsembril 2005 Kaitseliidu legendaarse ülem kindralmajor Johannes Orasmaa mälestuskivi.

Mälestuskivi avamise tseremoonial osalesid Kaitseliidu ülem major Benno Leesik ja Jõgeva maavanem Aivar Kokk. Oma tervituse saatis kaitseväge juhataja viitseadmiraal Tarmo Kõuts. Mälestuskivi õnnistas kaplan Raivo Kubjas, muusikalise poole eest hoolitses Eesti kaitseväge orkester.

Kindral Johannes Orasmaa sõnad mälestuskivil kõlavad aktuaalselt tänagi: "Kui sina, eestlane, ise ennast ei aita, ei viitsi kaitsta, ega siis keegi teine tule sind kaitsma ega ole sinul ka mingit õigust loota kellegi teise abile."

Kindral Orasmaa mälestuskivi rajati Kaitseliidu Jõgeva maleva ja Tabivere valla koostöös. ■

UUS VANA ASUTUS LÜHINIMEGA KRA

Käesoleva aasta 1. augustil loodi kaitseministeeriumi haldusalasse täiesti uus asutus, mis kannab nimetust Kaitseressursside Amet, mille ülesanne on võtta üle riigikaitseosakondade ülesanded.

Gunnar Richter

Kuigi asutuse nimi – Kaitseressursside Amet – pole ülemäära pikk, on käibele võetud lühend KRA. Vastloodud ameti ülesanne on eelkõige võtta üle lugejale tuttava lühendiga asutuste RKOde (riigikaitseosakondade) ülesanded ja koondada need ühe katusse alla.

Tulenevalt Kaitseressursside Ameti põhikirjast korraldab see kaitseväetee-
nistuskohustuslike Eesti kodanike ja mobilisatsiooniks vajalike materiaalse-
te ressursside ning vastuvõtva riigi toe-
tuse osutamiseks vajalike andmete ar-
vestuse pidamist, kutsealuste aja- ja
asendusteenistusse kutsumist, kaitse-
väekohustuslaste tegevteenistuskõlblik-
kuse hindamist ameti arstlike komisjo-
nide kaudu ning kutsealuste kutsesobi-
vuse määramist, samuti teostab muid
seadusest tulenevaid mobilisatsiooni-
ülesandeid ja sundkoormiste koondka-
vast tulenevaid ülesandeid.

Sisuliselt on tegemist uue institut-
siooniga, kes hakkab pidama riigikait-
seks vajalike registreid ja analüüsima
oma registreid vastavust teiste Eesti Va-
bariigis kasutusel olevate registritega
ning teostama viimastele tagasisidet.

Kodanike teovõimelisus ühes registris

Selle tegevuse vajaduse illustreerimi-
seks toome näiteks kaitseväetee-
nistuskohustuslaste kohta käiva tulevikus ilm-
selt müüdiiks saava loo. Nimelt kasutab
praegu mõnigi isik autojuhiluba ilma
ühegi eritingimusega ka siis, kui ta on
vastavalt RKO registri kannetele tunnis-
tatud tegevteenistuskõlbmatuks tervise-
hädade tõttu, mille alusel peaks olema
välistatud talle sõiduki juhtimisõiguse
andmine. Selliseid lugusid võib jutusta-
da ka relvalubade registrisse kantud isi-
kute kohta, kellel enne ajateenistusse
kutsumist oli lühiajaline sissekirjutus
Seewaldi territooriumil, või nende koh-
ta, kelle kõige värskema mudeli džiiip,
mille tuuleklaasi tagant vaatab vastu
täiesti legaalne invaliidsust tunnistav
dokument, on pargitud invaliididele

Kaitseministeeriumi 22.–23. septembril korraldatud seminaril tutvusid riigikaitseõpetajad lisaks Kaitseressursside Ameti töökorraldusele ka Eesti kaitseväärelvastusega Tapa väljaõppekeskuses.

mõeldud parkimisalasse, samas kui
RKO andmetel võiks mehe tervise poo-
lest hommepäev rindele saata. Autor ei
soovi kedagi kompromiteerida, sest kõik
on seaduslik, olgugi, et tundub ebaeti-
line. Iseküsimus, kas see kõik on ka tule-
vikus seaduslik.

Nüüd lähemalt KRA paiknemisest.
Kui varem oli olemas neli riigikaitseosa-
konda ja üksuste bürood, siis nüüd on
üks asutus, mis asub Tallinnas Maneeži
3. Selleks, et lihtsustada Lõuna-Eesti
kodanike teenindamist, on avatud KRA
osakond ka Tartus Puiestee 114. Vasta-
valt uuele korrale töötavad arstlikud
komisjonid Tallinnas, Rakveres, Jõhvis,
Kärdlas, Haapsalus, Raplas, Paldis, Jõ-
geval, Kuressaares, Pärnus, Viljandis,
Valgas, Võrus ja mõnda aega ka Põlvas.

Nüüdsest peab tubli kutsealuse eas
noormees külastama KRAd varasema
viie korra asemel vaid kaks korda. Ni-
melt esimene kord kutsutakse ta eluko-
hale lähimasse arstliku komisjoni, kus
ta läbib tervisliku seisundi kontrolli ja
kutsesobivuse testid. Teine kord peab ta
ilmuma KRA töötajate palge ette, kui ta
toimetatakse teenistuskohata.

Muuseas, juba on ka praktiseeritud
ka seda, et kutsealused ilmuvad ise kok-
kulepitud ajaks väeosa väravasse. Loo-
mulikult kompenseeritakse sel juhul
transpordi- ja toidukulud.

Riik katab sõidukulud

Uudiseks saabki nimetada seda, et
neile, kes on kutsutud arstliku komisjo-
ni, makstakse hüvitist 150 kr päev trans-
pordi- ja toitlustuskulude katteks. Hoia-
tuseks neile, kes lugesid välja hõlptulu
teenimise võimaluse: kui etteantud aja
jooksul komisjoni ei läbita, tuleb järgmi-
ne kord seda asutust külastada omal
kulul. Erand tehakse vaid neile, kes suu-
natakse lisauuringutele, aga nende nn
päevaraha on 120 krooni.

Teine uudis puudutab neid noori,
kes kavatsevad alustada või alustasid
õpinguid kõrghariduse omandamiseks
3+2 õppekavaga. Nad võivad alates
kõrgkooli vastuvõtmisest valida kolme
aasta jooksul sobiva aja, millal minna aja-
teenistusse. Selleks on vaja 15. septemb-
riks esitada avaldus, mille blanketi leiab
KRA koduleheküljelt (www.kra.ee).
Tänavu on nimetatud tähtaeg möödus
ja need, kes sügisel alustasid õpinguid,
aga mingil põhjusel avaldust ei kirju-
tanud, kutsutakse ajateenistusse üldi-
ses korras.

Arlevõtmise e-riigi moodi

Kolmas uudis puudutab neid, kes
vabanevad ajateenistusest või lõpetasid
tegevteenistuslepingu ja on arvatud res-
servi. Te ei pea ennast ise reservväelase-
na arvele võtma. Teid võetakse auto-
maatselt arvele ja vajalikud dokumen-
did saadetakse postiga teie elukohta. See
kehtib muuseas ka nendele, kes varase-
malt ei ole käinud ennast arvele võtmas.
Sellest tulenevalt ei pea need inimesed
enam kartma, et ühel kenal päeval ko-
putab postiljon uksele ja palub sankt-
siooni määrava dokumendi üleandmi-
se eest allkirja.

Neil, keda hoolimata autori kirjatüki
läbilugemisest ikka veel kahtluseuss
närib, tasub helistada tööpäevadel tasu-
ta infoliini numbril 800 2525 või kirju-
tada e-kiri aadressil krainfo@kra.ee. ■

KAITSEVÄELASE JA KAITSELIITLASE UUE SAJANDI SÕJAVARUSTUS

Eesti kaitsejõud viivad oma sõdurivarustust vastavusse 21. sajandil NATO liikmesriigi sõjaväele esitatavate nõuetega.

Ivar Jõesaar, kapten

Eelmises Kaitse Kodu! numbris lubas kaitsejõudude peastaabi logistikaosakonna ülem kolonelleitnant Raivo Tamm, et 2006. aastal tulevad kaitsejõududes kasutusele digitaliseeritud mustri ja uuendatud lõikega uuest kangast välivormid. Üleminek uuele vormile võtab aega vähemalt kolm aastat ja esialgu jääb kasutusele ka vana hea laiuline.

Kuid see pole veel kaugeltki kõik. Otsustatud on rida relvastus- ja varustushankeid, mis kõik ühtekokku peaksid aitama lähiaastatel muuta Eesti kaitsejõudude – nii kaitseväge kui ka Kaitseliidu – üksused 21. sajandi muutunud oludes võitlusvõimelisemateks. Varustus peaks kohale jõudma lähema paari kolme aasta jooksul. Mõnes mõttes on kogu selle varustuse hankimine ja kasutuselevõtt katteks poliitikute sõnadele, et “meie olemegi nüüd NATO” ja “uus olukord muutunud maailmas pa-

kub senikogematuid väljakutseid erinevais paigus”.

Kolonelleitnant Raivo Tamm ütles 26. oktoobril rahvusraamatukogus Kaitseliidu peastaabi korraldatud teabepäeval kaitsejõudude varustusearendust tutvustades, et “see võib olla ebapopulaarne väide, kuid sõjaväelaste seisukohast on Eesti üksuste Iraagi-missioonil olnud meie oma riigi kaitsevõime arendamisel lausa ajalooline tähtsus. Teoreetiliselt on väga paljud asjad olnud teada ennegi. Kuid tänu Iraagist saadud kogemustele on läinud liikvele Eesti kaitsejõudude areng nii taktika kui ka varustuse arendamisel”.

Kaitsejõududel keskpikk arenguplaan (tuntud ka kui KSAP 2010) sätestab arengueesmärgid aastani 2010, et tagada iseseisev kaitsevõime ja integreerumine NATOsse. Iga NATO liige vastutab oma kaitsevõime eest eelkõige ise ja alles seejärel antakse talle abi ja toetust väljastpoolt. Kui Eestis pole korralikku sõjaväge, pole meil ka kedagi välja saata. NATO ei ütle, mida teha kodus, ta küsib ainult ühisesse katlasse teatud võimekust. Eesti on lubanud nii NATO kui ka Euroopa Liidu korraldatavatel missioonidel osaleda kergejalaväeüksustega ja sellest ka varustushangete eelisarendused.

Riie teeb inimese

Taastamisest alates on Eesti kaitseväge, erinevalt näiteks naabritest lätlasest, kes on kasutanud USA vorme, uhkeldanud oma laikudega välivormis. Värvitoonid, kangas ja vormilõikedki on muutunud, aga laik on jäänud. Et Eesti võiks 2006. aastal paljude riikide sõjavägede eeskujul võtta kasutusele digitaalse mustriga välivormi, on tehtud kaks aastat pingeliselt tööd, tänu millele saab lisaks mustri muutusele korrigeeritud uuendatud ka välivormi kangas ja lõige. Välivormi kangast valides on püütud leida kompromiss vastupidavuse ja hingavuse vahel. Kui mõnda aega nõudsid võitlejad hingavat kangast, siis

nüüd räägitakse tugevusest. Hästi hingav kangas laguneb kergesti.

Kolonelleitnant Tamm tunnistab, et palju aega on kulunud materjalides orienteerumisele. Ei ole võimalik, et kangas on korrigeeritud kerge, hingav ja terastugev. Õpiti tundma turgu ja kangatootmise tehnoloogiasid. End viidi kurssi katse-eksituse meetodil – osteti teiste riikide sõjavägedele tehtud kangaid. Nende tugevuse analüüsimiseks kasutati ka Soome logistikakeskuse teeneid. 2006. aastal vahetuvad kõrbe- ja suvise välivormi kangad. Esialgu jääb samaks talvevormi materjal. Nii kõrbe- kui ka suvevormi kangas muutub sünteetilisemaks, see tagab parema vastupidavuse ja veehülgavuse.

Valdav osa välivormi lõike uuendustest tuleneb missioonitüüpide praktilistest kogemustest. Kolonelleitnant Tamm mõnisk, et lisaks peab arvestama ka mõnede kõrgete ohvitseride arvamusel, kes rõhutada välivormi juures iluprintsiipi ja pseudoprobleeme, nagu taskunurkade hiirekõrvaks minek, ning muid asju, millel ei

Võitleja punatäppsihikuga varustatud automaat AK-4-ga.

Kolonelleitnant Raivo Tamm tutvustamas Eesti missioonivõitleja varustust.

Fotod: 2 x Ivar Jõesaar

ole mingit mõju lahingurõivaste kasutamiseväärtusele. Küll aga võib juhtuda, et mõnigi hea uuendus ei lähe selliste tugevate mõjutajate tõttu kunagi käibele.

Praeguse seisuga on kavas muuta nii suve- kui ka talvevormi rinnataskud vertikaalselt tõmbelukuga suletavateks, et neile pääseks ligi ka rakmeid ja kuulivesti kandes. Taskute ühesugune asetus suve- ja talvevormil on oluline ka selleks, et kasutajad saaksid ohuolukorras loota taskute leidmisel lihasmälule. Pükste külje- ja kuue alumised taskud on kavas Briti vormi eeskujul sulgeda ühe suure nõõbiga, mida saab ka talvel kohmas sõrmedega kergelt avada. Uue suvevormi varrukaotsakinnitused tulevad seni USA välivormil kasutatud kinnise eeskujul. Kolonelleitnant Tamme sõnul on Eesti välivormi põhiline häda olnud selles, et tootjad muudavad omavoliliselt vormi detaile ja lõikeid ning kvaliteedi jälgimisele kulub tohutult energiat.

Missiooniüksuste vormikuubede varrukate mõlemale õlaosale tulevad sarnaselt ameeriklaste vormile takjaalused, et sinna saaks kinnitada erinevaid äratundmis- ja kuuluvusmärke. Osaleme ju mitmerahvuselistes üksustes, kus lisaks oma märgile on vaja kanda rahvusvahelise üksuse märke. Ka kõik muud sildid lähevad takjakinnitustele, välja arvatud rinnakul olev auastmetunnus, mis ei muutu. Õlgadele kinnitatakse ka pime-das helkivad tunnusembleemid.

Kolonelleitnant Tamm nimetas veel mõningaid uuendusi rõivavarustuses. Vajadus vähendada erinevate rõivaesemete hulka ja uute fliismaterjalide tulek seab kahtluse alla välivormi juurde kuuluva halli ja kaadrikaitsevaelaste tavavormi tumerohelise kampsuni tuleviku. Moodne fliis on üheaegselt kerge, soe ja vetthülgav. Kavas on kujundada lähiajal soliidne lukuga rõivaese, millele saaks kinnitada auastme- ja väeosatunnused ja mis oleks kantav nii väli- kui ka tavavormiga.

Kasutusele võetakse uudsed talvised sõdurikindad – need on veekindlast materjalist laskenäpuga käpikud. Missioonil on võitlejail kasutada tulekindlast materjalist (NOMEX) kallid sõrmi-kud. Missiooniüksuste tabelvarustuses on ka USA päritolu torusallid – külme-maks ilmaks soojem ja suveks õhem tol-musall, mida saab vajadusel kõri pealt üle nina tõmmata.

Laik läheb digitaalseks

Maskeerimismustri kasutamise eesmärk on lõhkuda inimkeha juures selgeid jooni ja muuta maskeerimisülikon-na kasutaja raskemini avastatavaks. Se-

niste laikude puudusteks olid suhteline tumedus, mis muutis vormikandja eriti märja ilmaga kaugelt äratuntavaks mustjaks tomбуks, ja laikude liiga selged piirjooned. Digitaalselt töödeldud mustri moodustavad kaootilise paigutusega erineva tumedusega laigud, mis ei anna silmale võimalust seostada seda millegi seninähtuga.

Senise Eesti vormilaigu digiteerimine ei andnud tulemust. Seetõttu võeti uue vormilaigu kujundusel eeskuju Kanada armee vormilt, sest sealse looduse toonaalsus sarnaneb paljuski Eesti omaga.

Talvevormi kanga põhitooniks jääb endiselt küpsroheline, sest uus talvevorm on kahekihiline ja pealmist kihti saab ilma voodrita kasutada ka kevadel ja sügisel. Et suvedki võivad olla külmad ja vihmased, on muidu raske loodusesse sulanduda.

Lumiseks ajaks on eraldi maskeerimisülikon. Uue talvise maskeerimisülikon-na kangale trükitakse tumedamad laigud. Sellel talvel jagatakse mõnede üksustele välja musta ja tumehalli laiguga katsepartiit, et otsustada, kumb kasutusele võtta. Eraldi linnalahingulai-gulist pole Eestis kavas luua.

Välivormiga koos uuendatud lõike ja sissekeeratavate kõrvaklappidega suve-mütse on võitlejatele juba välja jagatud. Uue talvevormiga kaasnevad talvemütsid on sama lõike, kuid paksema voodriga.

2006. jooksul algab uute vormide ja-gamine üksustele. See ei tähenda, et kohe saavad kõik uue laiguga vormi. Uued talvised välivormid tulevad esialgu vana laiguga, sest seda kangast on laos palju.

Kolonelleitnant Tamm avaldas lootust, et 2006. aasta vabariigi aastapäeva paraadil osalevad kaitsejõudude üksused on küll veel vana laiguga kangast, kuid juba uue lõikega talvevormides ning nn Balti jaama kassist tehtud mütsid ja kraed on koos ebamugavate nõu-kaaja-stiilis jopedega lõpuks ajalugu.

Automaat GALIL SAR koos lisadega:

- 1) suurendusadapter, 2) lasersihik, 3) punatäppsihik, 4) öövaatlusseade, 5) laesäär kinnitusliistudega, 6) lisakäepide, 7) taktikaline lamp, 8) 40 mm granaadiheitja.

Relvad saavad nägijaks

Kolonelleitnant Raivo Tamm on rahul, et 2005. aasta lõpuks on kogu Eesti kaitsejõudude käsitulirelvastus viidud NATO kaliibriga moonale. Viimasteks NATO standardile vastavateks relvadeks on hetkel maailma parim turul saada olev 9 mm Para moonaga sõjaväepüstol Heckler ja Koch USP (*Universale Selbstladepistole*) ja 12,7 mm Browningu M2 suurekaliibriline kuulipilduja.

Ainukene täiendav käsirelvaliik, mida Eestis seni veel pole kasutatud ja mille hange jääb järgmisse aastasse, on suurekaliibriline pikamaadistantsi snaipipüss. Relvamarki pole komisjon veel välja valinud. Selline relv koos öövaatlus-optikaga on eriti vajalik missiooniüksuste tegevuse julgestamisel, sest võimaldab näiteks heidutada öisel ajal kuni 1,5 kilomeetri kaugusel tegutsevaid lõksmüünipaidajaid.

Kolonelleitnant Tamme sõnul pole Eestil kavas hakata lähiajal hankima uusi automaate, neid relvi on meil piisavalt. Lähtutakse põhimõttest, et kui võrd ükski uus relvamudel ei ole teinud nii silmapaistvalt suurt arenguhüpet, et Eesti peaks ümberrelvastumisele kulutama olulist osa riigikaitsekulutustest, on sihipärane võtta olemasolevast metallist välja suurem efekt, lisades relvadele öövaatlus- ja sihtimiseadmeid. See-ga jääb edaspidigi meie missiooni- ja koduste kiirreageerimisüksuste käsirelvaks Galil ning Kaitseliidu ja ajateenija-te relvaks AK 4.

Automaat AK- 4 koos lisadega:

- 1) lasersihik, 2) punatäppsihik, 3) suurendusadapter, 4) taktikaline lamp.

Relvade sihtimiskiiruse ja -võime parandamiseks hämaras on välja töötatud punatäppsihikud ja öövaatlusseadmed. Selleks, et kasutada võimsama padruniga relvade võimet pika maa tagant tabavat tuld avada, on olemas eel-nimetatud abivahendite külge kinnitatav suurendusadapter. Need lisaseadmed kinnitatakse relvadele nn Picatinny liistude abil. Just selliste abivahendite lisamisega on kavas lähiaastatel suurenda-da praeguste Eestis kasutatavate relvade efektiivsust.

Kolonelleitnant Tamme sõnul pan-nakse sellised seadmed esmajärjekorras

5,56 mm automaadi Galil lisaseadmete kinnituskronstein.

missiooniüksuste relvadele. Missioonivõitleja põhirelvaks jääb lühikese raua-ga Galil SAR. Iga relv saab punatäppsihiku, mis võimaldab kiire ja täpse tulealustuse nii päevavalges kui ka hämaras. Iga missioonivõitleja kiivri külge saab kinnitada öövaatlusseadme monokli, mille kasutamisel tekib silmanähtav eelis vastase ees, kellel suure tõenäosusega sellist seadet pole. Selle monokli saab integreerida öiseks laskmiseks ka relvale. Kui lisada punatäppsihikule kolmekordse suurendusega adapter, moodustub taktikaline optiline sihik. Öiseks tegevuseks käib punatäppsihiku külge infrapuna-lasersihik – see on palja silmaga nähtamatu. Selle efekt avaldub ainult koos öövaatlusseadmega: kui võitlejal on öövaatlusmonokkel kiivri küljes, võib ta lasersihiku abil põhimõtteliselt puusalt tulistada.

Automaat AK-4 koos universaalse laesääre ja lisaseadmete kinnitus-alusega Picatinny liistuga.

Kõigile relvadel kinnitatakse taktikaline valgusti ehk taskulamp, millele on võimalik panna ette infrapunafiltri. Kui selle filtriga lampi kasutada kottpimeduses, näevad öövaatlusseadet omavad mehed kõike nagu päeval.

Tulevikus on kavas osale relvadest soetada 40 mm relvarauaalune gra-

Picatinny liist MG-3-le punatäppsihiku HWS 552.A65 kinnitamiseks.

Punatäppsihiku HWS 552.A65 kinnitus KSP 58-le.

12,7 mm raskekuulipilduja Browning koos IR sihikuga (HTWS) AN/PAS-13B(V2).

naadiheitja. Selline peaks olema igas jaos ehk umbes igal kümnendal relval. Et kõigi nende lisaseadmete lisamisega muutub relv raskemaks, on kavas soetada plastiks-alved, mis on praegustest 200 grammi kergemad. Kaalu vähendamise huvides on kõik sisseostetavad Picatinny liistud kergsulamist. Praegu Eestis pakutavad liistud on liiga rasked ja seetõttu ei sobi.

Täiustamise teine etapp

Relvade täiustamise teise etapina on kavas lähiaastail kodumaal kasutatavatele AK 4-dele ja Galilidele hankida punatäppsihikud koos kolmekordse suurendusadapteriga. Sellise sihtimiseseadme kasutuselevõtt on kolonelleitnant Tamme sõnul eriti oluline just AK 4 puhul, sest siis pääsevad maksvusele 7,62x51 padrundi toimeomadused ja relva efektiivsus pikal distantsil ning relva kasutus kogu ööpäeva kestel paraneb märkimisväärselt. Nii on võimalik alustada täpset tuld valguses juba 300 meetrit. Palju on neid võitlejaid, kes suudavad tiirus ajapiiranguga lastes 300 meetri kauguselt pidevalt täpselt tabada?

Hiljem, kui selle projekti arendamiseks veel raha eraldatakse, on neile relvadele võimalik lisada ka infrapunalaser ja taktikaline valgusti.

Kolonelleitnant Tamm ei soovinud ennustada, millal AK 4 jaoks mõeldud punatäppsihikud ja suurendusadapterid Eestisse jõuavad, sest militaarhanked võtavad tavaliselt aega, küll aga avaldas ta arvamust, et esmalt tuleks nendega varustada just kaitseliitlaste käes olevad relvad. Kui mehed näevad,

kuidas lisaseadmed nende kohmakaks ja raskeks kirjutud relvade laskeomadusi märgatavalt parandavad, võib see olla neile heaks motiveerijaks Kaitseliidu üksuste väljaõppe osalemisel.

Tegelikult pole ka see kaugeltki kõik. Missiooniüksuste varustamise järgmine etapp näeb ette võtta kasutusele seade, mis koosneb kiivri küljes olevast ekraanist ja monokli kinnitatavast kaamerast, et võitleja saaks ise varjus olles relva suunates nurga taha vaadata ja vajadusel sihtmärke tabada.

Tuletoetusrelvaks oleva 12,7 mm Browning M2 jaoks on saadaval väga korralikud termosihikud, mis näevad kuni kolme kilomeetri kaugusel kõiki looduslikust foonist soojemaid sihtmärke ka läbi põõsaste ja telgikanga. Sellised sihikud paigutatakse soomukite pardarelvadele.

Edaspidi läheb missioonile standardkuulipildujaks KSP 58. Esmalt saavad needki endale punatäppsihiku ja mõne aja pärast jõuavad kohale ka tellitud termosihikud ning neljakordse suurendusega optilised sihikud.

Muu sõjaraud missiooniüksustes

Kuigi varustusel ja relvastusel on tänapäevane töötlus, on meie sõdurid nende funktsiooni ja kaalu poolest mõnes mõttes tagasi rüütlite ajastus. Võitleja peas on komposiitmaterjalist kiiver, millele kinnitatakse öövaatlusmonokkel, ja silmade kaitseks on erisugused ballistilised prillid. Valge, kollane või tume spetsiaalne prilliklaas on suuteline peatama nii granaadikillud kui ka jahipüsihaavlid ja need on kavas võtta kasutusele ka Eestis paiknevates üksustes.

Eesti missioonisõduri rindkeret kaitseb kuulivest tasemega 3a+. See on kõige paksemast aramiidist ja plussmärk tähendab, et tal on ees ja taga keraamilised plaadid. Kolonelleitnant Tamme sõnul kohtab harva asju, nagu meie kuulivest, millega kõik on rahul. Iraagis on ameeriklased kadunud, sest nende standardvestid pole pooltki nii head.

Kivisel maastikul ja linnalahingus on möödapääsmatud põlve- ja küünarnukikaitsemed, mis tulevad kasutusele ka kodumaal paiknevates üksustes. Missioonil on sõdureil käes rebenemis- ja tulekindlad kindad ning jalas USA või Suurbritannia päritolu kõrbesaapad.

Soojas kliimas on sõduril suur vedelikukulu ja seetõttu on seljaskantav vee-kott asendamatu. Kolonelleitnant Tamme sõnul kulus aasta selgusele jõudmiseks, et kaalu ja vajaduse optimaalset suhet katab kaheliitrine joogikott. Täna-

seks on leitud ka tootja, kes pakub Eesti rakmetele kinnitamiseks sobivat kotti.

Eesti kaitseväge jätkab nii missioonil kui ka kodus oma moodulrakmete kasutamist. Lahingurakmeid kujundades on Eesti kaitsejõud võtnud eeskju pikemaajalise välismissioonide kogemusega riikidest. Kolonelleitnant Tamme arvates on Suurbritannia kergejalaväelaste osas maailma juhtriik, seetõttu on meie rakmetes palju Briti varustust meenutatavat. Oma sõjategevuses enamasti soomuse varjus toimetavad ameeriklased on kasutusele võtnud nn taktikalised vestid, mille aasade külge saab sõltuvalt ülesandest kinnitada vajalikul hulgal mitmesuguseid taskuid. Eestis on seisukoht, et rakmetes sisalduvaga peaks jalaväelane ööpäev läbi hakkama saama. Kui kasutatakse sõidukeid, saab tagumised taskud eemaldada. Linnavõitluse suurema laskemoonakulu korvamiseks tuleb lähiajal esmalt missioonitüksuste võitlejatele rakmete rinna peale lisatasku kuue salve jaoks. Kuna tehnikaga liikudes on varustuse paigutamine siiski mugavam rinnale, on üsna tõenäoline, et peagi alustatakse ka meil taktikalise vesti väljatöötamisega.

Kolonelleitnant Tamme sõnul on meie missioonitüksuse jaos keskmiselt kümme meest. Lisaks iga mehe oma varustusele on jao peale ette nähtud veel laserkaugusmõõtja, termokaamera, nii päevaste kui ka öiste nägemisseadmetega snaipripüss ning digitaalne fotoaparaat erine-

vate situatsioonide ja kinnipeetud isikute jäädvustamiseks.

Missioonisõdurite suutlikkuse parandamise järgmisel etapil varustatakse kõik võitlejad individuaalsete sidevahenditega. Praegu alles arendatavad süsteimid koosnevad juhtmeteta *handsfree* peakomplektist ja taskuarvutisuurustest seadmetest, mis näitavad jaotilemale oma meeste paiknemise digitaalsel maastikukaartil ja võimaldavad juhtimist pildi kaudu. Kui katsetamine läbi saab, on ka Eesti kaitsevael mõistlik neid sisse osta eelkõige luureüksustele. See võimaldab säästa oma meeste tervist ja olla NATO võrdväärne partner.

Kolonelleitnant Tamme sõnul on Eesti oma tehnoloogiliste hangetega NATO liitlastega võrreldes praegu rahuldaval järjel. USA armee on teistest küll peajagu üle, aga paljude Euroopa riikide armeed esialgu veel asutavad end uuendusi kasutusele võtma. Näiteks Saksamaa korraldab mitmed suurhanked alles 2007. aastal.

Kaitseliitlase varustamisest

Kolonelleitnant Tamm ütles varustuse hankeid tutvustades, et ta ei näe põhjust, miks ka täisvarustuses kaitseliitlane ei võiks lähiajal samamoodi välja näha kui ajateenijad. Kaitseliit peab töötama välja oma logistilise mudeli, kuidas ta kavatseb oma liikmeid kõige sellega varustada. Siin pole mingit takistust, sest kogu rõivavarustus ja rakmed

on Eesti oma kergetööstuses toodetud. Kaitseliidul tuleb vaid planeerida eelarvesse raha, mille arvelt Kaitseliidu võitlusüksused saaksid varustatud.

Seda mõtet edasi arendades saab öelda, et tegelikult on Kaitseliidu haldussuutlikkuse asi tagada, et kõik need vastselt varustuse kätte saanud mehed ei läheks sedamaid rivis, uus vorm seljas, suure maantee äärde põllurammu laiali viskama. Rootsist abi korras saadud nn kuningakuubesid käsitleb kolonelleitnant Tamm edaspidi kui mobilisatsioonivaru ega näe neile igapäevaselt muud kasutuskohata kui taktikaharjutustel. Et neist ka tunnuste poolest Eesti vormid saaksid, on tema arvates rühmavanemate ja kompaniiveebliite pädevuse ja tahte küsimus.

Kolonelleitnant Tamm on seisukohal, et vastne kaitseliitlane peab ostma endale ise oma maleva kaudu suvevormi. Vanad kaitseliitlased ostsid algaastatel kogu varustuse ise. Tänapäevane kaitseliitlane peab ka midagi maksma, et õppida oma varustuse eest hoolitsema ja siduma ennast oma organisatsiooniga. Kui ta on endale suvevormi ostnud ja on näha, et tegemist on hoolika kaitseliitlasega, siis kogu muu varustuse – talvevormi, seljakoti, rakmed jne – annab talle organisatsioon. Kaitseliit saab need osta kas kaitseväge ladudest või otse tootjalt.

Kolonelleitnant Tamme sõnul ei taakista kaitseväge Kaitseliidul varustuse saamist ja kaitseväge ei saa ka sundida Kaitseliitu varustust. ■

KAITSELIIDU TALLINNA MALEV KUTSUB KAITSELIIDU TEGEVLIKMEID TÖÖLE VALVEKOMPANIISSE

valvetöötajatena kaitsejõudude sõjaliste objektide valvamisel

Teretulnud on ka Kaitseliidu liikmekandidaadid

Nõuded valvetöötajale:

- Vanus 20–55 aastat
- Keskharidus (võib olla omandamisel)
- Füüsilise testi sooritamine vähemalt 180 punktile
- Läbitud ajateenistus kaitseväes või Kaitseliidu baasväljaõppekursus
- Sooritatud relvaeksam

Pakume:

- Graafikujärgne töö (sobib õppuritele)
- Ametialane väljaõpe
- Erialane koolitus
- Sõbralik kollektiiv

Lisainfo ja registreerimine vestlusele:

nooremseersant Külli Viherpuu
tel 513 3330
e-post: kylli.papson.001@mail.ee

BALTI REBASED OLID KOOS KARILATSIL

Põlvemaal Karilatsi külas Mesikamäe puhkemajas peeti 22.–26. novembrini Balti riikide kaitseliitude ühist staabiõppust Baltic Fox 2005.

Foto: Ivar Jõesaar

Ivar Jõesaar, kapten

Tänavu viiendat korda korraldatud ühisõppus on ainuke omalaadne Balti riikide vabatahtlike riigikaitseorganisatsioonide Eesti Kaitseliidu, Läti Zemessardze ja Leedu KASP igaaastane ühine staabiõppus.

Õppuse peaesmärgiks on anda Eesti, Läti ja Leedu staabiohvitseridele kogemusi NATO protseduurireeglite abil koostööülesannete lahendamiseks ja süvendada kolme riigi ohvitseride isiklikke kontakte. Tänavuse Baltic Foxi üheks eesmärgiks oli Balti Kaitsekolledžis väljatöötatava Balti maavägede doktriini seni väljaarendatud osade katsetamine staabiharjutuse käigus.

Kolme riigi ohvitserid olukorda lahendamas.

Eluline stsenaarium

Seekordse õppuse stsenaarium tundus esmapilgul justkui elust maha kirjutatuna, kuigi igasuguste paralleelide tõmbamine tegelikkusega on siiski vägivaldne ja otsitud.

Rahvusvahelise koosseisuga staabi lahendamiseks pakutud stsenaariumi sündmused algasid Murumytsia Vabariigi tollitöötajate streigiga, mille tagajärjel ummistus piir naaberriiigi Samovaaria Föderatsiooni kaugsõiduveokitega. Teadmatus, olmeprobleemid ja ülespiisutatud tunded põhjustasid veokijuhtide konflikti piiriäärsete elanikega. Politsei osutus jõuetuks ja sagenesid vägivaldsed kokkupõrked. Et edumeelne Murumytsia oli just üle läinud kutselisele armeele, millest kaks kolmandikku oli parasjagu välismissioonil ja kolmandik puhkusel, hakkasid politsei jaksusuutlikkuses kahtlevald endised kaitseväelased moodustama oma kodu kaitseks omakaitsealiku. Sellele vastuseks imbus Samovaariast oma rahvuskaaslastest autojuhtidele appi vabatahtlikke löömamehi. Murumytsia valitsus pöördus olukorra stabiliseerimiseks abipalvega oma NATO partnerite Läti ja Leedu Vabariigi poole. Kolme riigi kaitseliitude üksustest moodustati korra taastamiseks rahvusvaheline pataljon.

Õppuse stsenaarium pidi tagama staabi kõigi elementide ühtlase koormatuse ja võimaldama hindajatel hinnata

katsetatava doktriini toimimist. Stsenaarium keskendus 2–3 piiritletud operatsiooni läbiviimisele, hoidmaks ära tähelepanu hajumist peaesmärgilt liigse hulga detailidega tegelemisele.

Baltic Fox 2005 ettevalmistamisest ja tööst võtsid osa 25 ohvitseri ja allohvitseri Eesti Kaitseliidust, seitse ohvitseri ja allohvitseri Läti Zemessardzest ning kaheksa ohvitseri ja allohvitseri Leedu KASPst. Õppust tagasid Kaitseliidu Tartu maleva kaitseliitlased. Iga riik pani välja ühe hindaja. Eesti kasutas hindajana Kaitseväe Ühendatud Õppeasutuste õppejõudu kapten Martin Heremit. Õppuse juht oli Kaitseliidu Pärnumaa maleva pealik kapten Erik Reinhold.

Õppus oli jagatud kahte ossa: esimehe osa oli käsu väljatöötamine ja teine konflikti imitatsioon selle käsu põhjal.

Staap rakendus õnnestunult

Õppuse operatiivjuhi kapten Indrek Raudsepa sõnul on selliste õppuste juures laias laastus kaks võimalust: kas selliselt kokku pandud mitmerahvuseline meeskond suudab tööle rakenduda või mitte. Kui luua uus staap, võtavad kõik oma protseduurid sellesse kaasa ja võivad tekkida konfliktid oma protseduuridesse kinnijäämisel. Seekord oli õnneks võimalik aluseks võtta Balti Kaitsekolledžis väljatöötatavad protseduurid.

Tänavuse Baltic Foxi korraldajad jäid õppuse käiguga rahule. Käsk valmis

õigeaegselt. Kõige tüüpilisem vaenlane – aeg – suudeti seekord alistada. Sellise varem mitte kokku töötanud staabi kohta on see hea tulemus.

Kapten Raudsepa sõnul näitab plaanide vettpidavust reaalsuses võidetud lahing. Iga imitatsioon on mäng, mis erineb tegelikust elust, kuid sisaldab elust võetud elemente. Hinnangu saab anda selle järgi, kuidas reageeriti mingile probleemile ja kas sellise probleemi lahendamiseks oli staabil olemas plaan. Ükski staap ei suuda kõike peensusteni planeerida, kuid laias laastus tagab edu see, kui probleemi lahendamisele on vähemalt mõeldud.

Antud imitatsioonis tuldi tekitatud probleemide lahendamisega toime. Olukorra muutis ju keerukaks ka asjaolu, et tegemist oli rahutagamisoperatsiooniga, kus vastane on mittelineaarne ja tegutseb spontaanselt.

Kapten Raudsepp arvas, et kokkuvõttes said kõik õppusel osalenud hea õppetunni, seda nii rahvusvahelise staabi töö kui ka erialase inglise keele osas. See osa Balti Kaitsekolledžis väljatöötatavatest protseduuridest, mis on tänaseks kasutamisküpsed, töötas. Kahjuks ei olnud valmis rahulvalveoperatsiooni läbiviimise osa.

Kapten Raudsepa arvates oli eriti hea, et õnnestus saavutada õppusele seatud “peidetud” eesmärk ja kõik lahkusid rahulolevate nägudega. ■

GRUUSIA LEEGION JA ELU ÜKS PÄEV KORRAGA

Noorte Kotkaste peavanem kapten Aivar Sarapik viibis 25.–28. oktoobrini visiidil Gruusias, et kohtuda poisteorganisatsiooni Gruusia Leegion, Gruusia Rahvuskaardi ja Gruusia õigeusu kiriku kaplanaadi esindajatega.

Ivar Jõesaar, kapten

Kuidas tekkis idee minna külla Gruusia vabatahtlikele riigikaitseorganisatsioonidele?

Sügisel, kui kavandati Gruusia Rahvuskaardi ülima brigaadikindral Samson Kutatelaze visiiti Eestisse, valmistati ette ka tema kohtumist Kaitseliidu eriorganisatsioonide esindusega. See visiit jäi aga ära ja nii tekkis mõte, et ehk oleks võimalik korraldada Eesti visiiti Gruusiasse ja selle raames tutvuda Gruusia Leegioniga.

Gruusia Leegion on paar aastat tagasi asutatud 15–21 aasta vanuste poiste organisatsioon, millel on praegu 400 liiget. Leegioni juhid saatsid septembris küllakutse ja visiit saigi oktoobri lõpul teoks. Kaitseliidu ja tema eriorganisatsioonide Gruusia-kontakti vahendajaks oli Harry Lahtein, kes on Eesti Vabariigi kaitsepoliitika nõunik Kaukasuse regioonis.

Visiidi korraldamine Kaukasusse pole sugugi lihtne. Enne seda anti märku, et Gruusia Leegionil on probleeme riigistruktuuridega, sest tegu on mitmetulundusühinguga, kes tegutseb omal riisikol, korraldades poiste kasvatamist. Koostöö riigiametnike ja kaitsestruktuuridega on seni veel kampaanialik, programmipõhise koostööni pole suudetud jõuda.

Järelepärimistega sai selgeks, et Gruusiasse saab minna mitteametlikule tutvumisvisiidile. Kuid igasugu visiidid sellesse regiooni eeldavad head ettevalmistust ja et Eesti ametkonnad olid teinud selleks tubli tööd, polnud mõttekas reisi ära jätta.

Peamiseks ülesandeks oli seatud ülevaate saamine Gruusia Leegionist ja võimalusel nende organisatoorse poole järeleaitamine. Visiidi käigus kavandati kohtumised Gruusia Rahvuskaardi ülima, Gruusia Leegioni juhtkonna ja presidendi eriesindajaga. Viimastega seepärast, et Gruusias on noortetöö presidendi järelevalve all ja tegu on presidentaarse riigiga. Kokku oli plaanis kaheksa erineval tasemel kohtumist.

Mismoodi visiit kohapeal arenes?

Kohale jõudes ja Gruusia Leegioni juhtidega kohtudes selgus, et tegu on väga dünaamilise keskkonnaga ja kõiksugu kohtumised on võimalikud. Seal elatakse päev korraga ja tehakse palju hoogtööna. Ametnikel tekivad suhted töö käigus. Eelplaneering ei pruugi üldse aidata, sest kohapeal tekivad uued mõtted ja viiteid, kellega kohtuda.

Harry Lahtein tunneb Gruusia kohaliku elu ja teab, kellega tasub kohtuda. Nii juhtuski, et mul oli kolm kohtumist Gruusia Leegioni juhi (vürsti tiitlit kandva) kolonel Teimuraz Toumanišvili ja tegevjuhi Vladislav Turiasvili ning kaks kohtumist Gruusia Rahvuskaardi ülimaga. Neile lisandus kohtumine presidendi erinõuniku Vahtang Kapanadze ning kaitseministeeriumi planeerimis- ja väljaõppe osakonna ülima ja spordi- ja kultuuriministeeriumi aseministri Vlado Vardzelašviliga, kes koordineerib noorsootööd kogu Gruusias.

Kuivõrd ma olen ortodoksi preester ja kaplan, kohtusin ka Gruusia õigeusu kiriku patriarhaadi eriesindaja isa Zagaria Matšitadzega, kes kureerib kaplanaadi küsimust. Selles mõttes kujunes sõit omalaadseks tipptasemel visiidiks. Kõik kõrgetasemelised kontaktid andsid mulle võimaluse tutvustada seda noorsootööd, mida me teeme Eestis Kaitseliidu eriorganisatsiooni Noorte Kotkaste kaudu.

Kuivõrd kasutasin visiidile minnes oma vaimulikuseisust, sain anda kõigile osalistele ka üsna ammendava ülevaate kaplanaadi tööst Eesti kaitsejõududes. See, et olen ortodoksi preester, avas uksi kergemini ja andis laiema võimaluse suhelda, sest Gruusia õigeusu ortodoksi kirik on ju väga pika iseseisva ajaloo – Gruusia on 16 sajandi pikkuse ortodoksse traditsiooniga riik.

Milline on elu sellel revolutsioonijärgsel maal?

Täna ei ole Gruusias revolutsioonilist situatsiooni. Loomulikult on kõik väga dünaamiline ja miski ei välista, et ühel päeval on inimene ametis ja järg-

Gruusia Leegioni embleem.

misel päeval ei pruugi enam olla. Elatakse nii, et mis täna tehtud, on tehtud ja homme ei pea sellele enam mõtlema.

Oleme Eestis harjunud keskpika planeerimisega, elame arengukavade järgi eelarve- ja planeerimis põhiselt ja seetõttu on siin tõepoolest tegu stabiilse organisatoorse tööga. Sealsetes tingimustes on tegu pigem protsessijuhtimisega, kus kõik osapooled tuleb kaasata langetama otsuseid ja edu saavutamiseks on vaja rakendada nn suletud ukse strateegiat. See tähendab, et võetakse ette üks üritus korraga – valmistatakse ette, viiakse läbi, analüüsitakse ja alles siis asutakse järgmise juurde.

Kui täna läbiräägitu pole otsusega fikseeritud, siis see jutuks jääbki. Näiteks kaplanaadi loomisest on kolm aastat räägitud, on koostatud ka dokument, mille alusel saaksid kaitsejõudude kaplanaat ja kirik koostööd alustada, kuid see kõik ongi jäänud paberi ja jutu tasemele. Kuigi kaplanid külastavad armeedüksusi.

Gruusia on välismissioonidel käiv riik, seal on eriti tõsine vajadus enne missiooni, missiooni ajal ja pärast missiooni kaplani juuresoleku ja toetuse järele. Ja mitte ainult missioonile minejate, vaid ka mahajääjate (perede) seisukohalt.

Mis kasu said nad kirjeldusest, kuidas käivad asjad stabiilses ühiskonnas?

Meil on võimalik anda neile kinnitust, et nende sammud on kõrvaltvaataja seisukohalt õiged. Samas sai võimaldada neil õppida meie kogemustest ja rääkida, kuidas on lahenenud meie

probleemid ning kuidas liigub areng Euroopa ja Atlandi kokkuleppe ruumis. Välisnõunikel ja ekspertidel on moderaatori roll, kes laseb asjad välja rääkida ja leida kokkupuutepunktid, et selle põhjal edasi tegutseda, niiöelda pilti eemalt näidata.

Paljud Gruusia probleemid on sarnased tänase Eesti omadega, näiteks läbirääkimised raha ja vabatahtlike noorteujuhtide koolituse teemadel. Või alusdokumentatsioon: programmid, põhikirjad, kodukorrad, järgu erialakatsed, juhendmaterjalid, koolitusmaterjalid. See on ka meil alles arenev protsess, meie tuleme ka aastas kord või kaks eelarveküsimuste juurde ja vabatahtlike juhtide motiveerimise vajadus on alati aktuaalne. Kuidas nemad selle lahendavad, on nende asi, aga Eesti kogemusele tuginedes on neil võimalik mõningaid vigu vältida.

Hea näide on see, kui paar aastat tagasi sai välja öeldud, et Noorte Kotkaste patrooniks on Eesti president, siis praegu patroneerib ka Gruusia president tööd noortega. Järgmine samm on vanematekogu ja mõttelaad, et otsuste elluviimiseks on vajalik konsensus vanematekogus, kuhu kuuluvad poliitikud, kultuuritegelased, sporditegelased jne. Meil on kogemus, et konsensuse loomine aitab kaasa pikaajalisele tegevusele. Need olid teemad, mida me seal pikalt arutasime.

Nemad saavad teatud asju teha kiirendatud korras, sest neil on hoog sees. Nad saavad langetada õigeid otsuseid ja leida konsensuse. Aga planeerimine on üks samm, ürituste läbiviimine ja terviku rakendamine on teine ja pärast tuleb analüüsida. Neil on täna eriti vajaka analüüsi osas ja ka planeerimine ning läbiviimine alles loksus paika. Selles mõttes on Eestil võimalik pakkuda analüütiku tuge.

Võib öelda, et osa Gruusias aset leidvaid protsesse on meie omadest 30 aastat taga, osa 10–15 aastat ja osa on täiesti tänapäevased. Kõige selle juhtimine on tõsine pingutus ja ega seda ei saakski väljast tulija teha. Need saavad olla nende oma otsused, nende omad kultuurikonkreeti kokkulepped – sõltuvalt sellest, kuidas nad arengut näevad ja mis samme peavad vajalikuks teha. Et kas või seesama Noorte Kotkaste analoog ehk Gruusia Leegion saaks perspektiivis tegutseda.

Mida kujutab endast Gruusia Leegion?

Gruusia Leegion on tegutsenud kaks aastat. Algatus tuli kohalike aktiivsete inimeste poolt, kes kuuluvad n-ö öukonda. Need on tegelikult vürstid, kes tunnevad Gruusia ajalugu ja arenguid ning mitte üksnes viimast 10–20 aastat. Nad

Noorte Kotkaste peavanem kapten Aivar Sarapik (vasakul), Gruusia Rahvuskardi ülem brigaadikindral Samson Kutateladze ja Eesti Kaitseministeeriumi kaitsepoliitika Nõunik Harry Lahtein kohtumisel Gruusia Rahvuskardis.

oskavad vaadata ka Gruusia kaheksakümne aasta tagust kolmeaastast iseisvust ja suudavad näha ka ettepoole. Ja nad tunnevad ja teavad klanni- ja perepõhist eluolu ja näevad isamaalisust Gruusia kontekstis. Nad tunnevad põliseid väärtushinnangud, mida on seni hoitud ning mida tahetakse hoida täna ja ka tulevikus.

Selleks on vaja inimesi, kes tajusid tervikut, seda ei saa teha kampaania korras ühe laagriga. See on pigem protsess, kus on vaja järjepidevat tööd ja ka toetust, sest tegu on alles alustava organisatsiooniga. Seetõttu on leegionil vaja teha koostööd kas või sellesama kultuuri- ja spordiministeeriumiga, kes täna korraldab üleriigilisi noortelaagreid. On vaja teha koostööd Gruusia kaitsejõudude peastaabiga, et nende väljaõppeprogrammid haakuksid noorte ettevalmistusega. Sest kui organisatsioon õpetab 15–21-aastasi noormehi, oleks seda mõttekas teha ühe tulevikunägemuse ja loogika järgi.

Nagu öeldud, on Gruusia sügavalt usklik ja ortodoksne maa. Kuid vaimulikust traditsioonist rääkides on viimase 15 aastaga üks noorte põlvkond kaotatud ja sisemine side kaotsi minemas. Vaimulikud püüavad seda sidet taastada. Nad käivad noorteujuhtidel. Seal on plaan teha vaimulike eesthooldusega lastekodusid ja suvelaagreid, kus ka leegion kaasa lööks.

Kui meenutada Eestit 1980. aastate lõpul, mil hakkasime taastama oma organisatsioone ja institutsioone, siis siin on teatud paralleel praeguse Gruusia-ga. Nendel on institutsioonid olemas, aga sideme taastamine nende vahel võtab aega.

Mida kujutas see 15 aastat mittearengut?

Ütlen isikliku ja kriitilise hinnangu-na, et noored inimesed jäeti laokile. Nendega pole tegeldud, neid pole koolitatud, suunatud, kasvatatud. Võime ette kujutada, mida tähendab ilma perspektiivita noor tänaval, kus on kõik Lääne vabadusega kaasas käivad ahvatlused. Neil vohab narkomaania, kodutus. Seda statistikat oli väga valus kuulata.

Gruusias on praegu 30 000–50 000 kodutut last. Kui panna sinna kõrvale 20 000–30 000 noort narkomaani, siis tegelikult on see rahva sisemise potentsiaali hävitamine. Nad isegi nimetasid seda kadunud põlvkonnaks ja nad püüavad päästa mis võimalik. Arvan, et neil on praegu peamine saavutada oma tegevuses järjepidevus. Mitte nii, et teevad ühe projekti või kampaania ära ja seejärel jätavad asja katki, vaid et töö noortega muutuks süsteemseks ja jätkuvaks.

Kultuuri- ja spordiministeerium korraldas eelmisel aastal presidendi järele vaatamisel viis suurt püsilaagri põhimõttel laagrit, millest käis läbi 15 000 noort. Väliskülalistena oli seal 250 ukrainlast. Järgmisel aastal kavatsevad nad kutsuda sinna 750 ukrainlast ja pakuvad meilegi oma laagrites osalemise võimalust. Leegionile on tulnud vastu endine kohalik ALMAVÜ, kellel on mägedes väga ilusaid laagreid ja puhkekeskusi. Praegu käib seal arutelu, milline nendest keskustest Arteki põhimõttele üles ehitada. Nad pole vana päris kõrvale visanud, aga samas mõtlevad uues kontekstis. Arvan, et kui suudame kaasa rääkida Gruusias, siis seda me suudame teha näiteks Ukrainas.

Milline on Gruusia Rahvuskaardi huvi noorsootöö vastu?

Gruusia Rahvuskaart on Ameerika Rahvuskaardi analoog. Leegionilaadne noorteorganisatsioon on neile oluline järeelkasvu andva partnerina. See on see koht, mis annab allohvitsere, liidreid, juhte, eestvedajaid. Leegionärid on alumise ja juhtimisega maast-madalast kokku puutunud ja nende isikuomadused on välja selgitatud.

Rahvuskaardis andsin ma esmalt ülevaate, kuidas käib töö Kaitseliidus ja kuidas on Noorte Kotkaste organisatsioon seotud Kaitseliiduga. Siis rääkis lahti, kuidas toimib meie kaplanaat. Arutasime nende võimalusi ja jõudsime järeldusele, et paljud nende mured on logistilist laadi. Nad on planeerinud järgmisse aastasse koos kultuuri- ja spordiministeeriumiga oma suurlaagrid ja samas soovivad nad leegioni paremini rahvuskaardiga integreerida. Selline jõu koondamine, kus isamaaline mõõde tuleks Gruusia Leegionist ning kasvatuslik ja instruktoriga tasemel kord oleks Gruusia Rahvuskaardist, tooks erinevad tasandid ühtsesse süsteemi.

Osapolte huvipuutepunkt on suur. Kaplanaat vajab pääsu tegelikult lepingupartneriks, et saaks seda rakendada ka kaitsejõududes. Leegioni kaudu saaksid nad noorele põlvkonnale paremini ligi. On ju noored inimesed, keda täna kasvatame, viie kuni seitsme aasta pärast ühiskonnas otsustajate positsioonil.

Samas tuleb ära oodata ametlike struktuuride kokkulepped. Kirik on oma sammud astunud, aga paber elab oma elu. Kui kokkulepped kord jõustuvad, näen selles koostöös tohutut potentsiaali, sest eks ole see religioossuse pinnal passiivne vastuhakk Gruusias kogu aeg olemas olnud ja hoidnud rahvast koos.

Kuuldavasti tuleb Gruusia Leegionist keegi õppima Kaitseliidu Kooli?

See on tõesti plaanis. Meil on Kaitseliidu Koolis välja töötatud vabatahtliku noortejuhi programm. Pakkusin neile, et kutsume Eestisse ühe nende inimese ja tutvustame talle seda programmi täies mahus. Et ta osaleks ühel meie nädalalõpukoolitusel ja saaks ülevaate, kuidas me kujundame oma organisatsioonid juhte. Visiidi käigus külastaks ta ka mõnd rühma või maleva laagrit. Tagasi minnes oskaks ta ehk paremini pakkuda välja, milliseid üritusi nad võiksid teha näiteks koostöös oma spordi- ja kultuuriministeeriumi või rahvuskaardiga. Praegu tegutsevad nad üsna üksinda ja süsteemitult.

Teiseks püüame koostöös meie kaitseministeeriumiga tuua mõned Gruusia poisid Mini-Ernale. Mini-Erna mõte on see, et saame ühe ürituse käigus sõjalis-sportliku mängu raames kahe-kolme päeva jooksul läbi mängida noorkotka õppetöö kõik elemendid. Seal on korraga nii planeerimine, läbiviimine kui ka analüüs. Mini-Ernal osalemine oleks parim käepärane võimalus, et anda neile ülevaade, milline on meil seos militaarmaailma ja tsiviilühiskonna vahel, kust läheb see kuldne kesktee ja kuidas me oma noori kasvatame. Eesmärgiks on ju noorte kasvatamine ja koolitamine füüsiliselt ning vaimselt terveteks isamaaliselt mõtlevateks kodanikeks.

Kunas lähevad meie poisid Gruusia Erna retkele?

Rääkis kohtumistel aseministri ja rahvuskaardi ülemaga Erna retke traditsioonist ja küsisin Gruusia analoogi kohta. Selle peale öeldi, et neil on töepoolest olnud 1940. aastatel nn Bergmani dessant Kaukasuse mägedesse. Aga praegu ei tule selle sõjalis-sportliku mänguna maha mängimine kõne allagi, sest see piirkond on sedavõrd äärmuslik, et kohalikud inimesed ei tarvitse aru saada, millega tegu, ja asi võib lõppeda võistlusest osavõtjaile kurvalt.

Millised on meie järgmised kontaktid grusiinidega?

Kõigepealt saab teoks nende seni ära jäänud visiit Kaitseliidu ülema juurde.

Noorte Kotkaste poolt kutsume nad esmalt siia külastärgule ja kevadel paneme kokku grupi, kes läheb Gruusiasse ja aitab neid planeerimisel. Meie instruktoriga kaardistaksid nende võimalused ja oskused ja siis tuleksid nad Eestisse Mini-Ernale. Järgneks mõnele meie inimestele aktiivne puhkus nende laagris. Aga esmalt kutsume nad siia, anname koolituspõhised materjalid üle ja vaatame nende tegemisi, nagu algul oli juttu, ukseid kinni poliitikast lähtuvalt, üks ettevõtmine korraga. Neil on aeglane otsustamine, aga kiire elu.

Leegioni käekäik on peamiselt grusiinide huvi, aga Gruusia Rahvuskaardi käekäik on lisaks ka NATO huvi. Nende abistamine on meile mõnes mõttes võla tasumine maailma ees, kes on meid aidanud. Oleme olnud saajad. Kui suudame nüüd anda oma teadmisi edasi neile, kes seda vajavad, oleme toetanud õiglast muutust maailmas. Oleme aidanud kaasa, et vabaduse mõiste, demokraatia mõiste ja seadustel põhinev riigikord jõuaksid nendeni, kellel on tahe seda kõike vastu võtta. See on kaitsetahteliste mõttelaadide partnerlus. ■

KOLME RIIGI NOORSOORGANISATSIOONID

UUENDASID KOOSTÖÖLEPINGUT

Saaremaal allkirjastati 6. detsembril koostööleping Eesti Noorte Kotkaste ja Kodutütarde, Läti Jaunsardze ning Leedu Saulius Sajungose vahel.

Koostööleping on järjekorras neljas ja käsitleb nelja noorsoo-organisatsiooni koostööd 2006. aastal.

Lepingu kohaselt osalevad kolme riigi noorteorganisatsioonid tuleval aastal kolmes suvelaagris Leedus ning ühes Lätis ja Eestis. Lisaks osaletakse ükstei-

se laske- ja spordivõistlustel. Eesti noored võõrustavad leedukaid ja lätlasi oma võistlusmängudel Ernake ja Mini-Erna, suvelaagris Käsmus ja laskevõistlusel Järvamaal.

Kaitseliidu eriorganisatsioonide Noored Kotkad ja Kodutütred üheks tövaldkonnaks on pakkuda oma noortele mitmekülgeid arenemisvõimalusi. Üks selliseid võimalusi on rahvusvaheline suhtlemine. ■

KAITSELIIDU JALGPALLIAASTA

Tavakohaselt teeme aasta lõppedes lühikese kokkuvõtte JK Kaitseliit/Kalevi tegemistest ja saavutustest.

Peeter Land

Aasta on olnud klubile nii edukas kui ka tormakas. Eesti Jalgpalliliidu eestvõttel läbi viidud reformi tõttu suurenes III liigas võistkondade arv kümnelt kaheteistkümmele, mille tulemusena kasvas ka meistrivõistluste mängude arv 18-lt 22-le. Vaatamata pisut pikale veninud hooajale täitsime endale püstitatud eesmärgi jääda püsima III liigasse, saavutades ida piirkonnas viienda koha (vaata tabelit).

Aasta parimad väravakütid olid Sven J. Lullu (12 väravat), Indrek Palm (10 väravat) ja Meelis Tasa (7 väravat).

JK Kaitseliit/Kalevi sünnipäevaturniir

Lisaks III liiga mängudele osalesime mitmetel turniiridel ja karikavõistlustel. Hooaega alustasime sünnipäevaturniiriga, sest 3. märtsil möödus viis aastat klubi loomisest. Turniirile olime kutsunud kõik Eesti meistrivõistlustel osalevad kaitsejõudude võistkonnad: Pärnu Pataljoni JK, Kaitseliidu Sakala maleva, Kaitsejõudude Spordiklubi ja Kuperjanovi JK võistkonnad. Kahjuks ei saanud kuperjanovlased turniirist osa võtta ja nad tuli asendada JK Kaitseliit/Kalevi II võistkonnaga. Turniiri võitis täiseduga II liigas mängiv Pärnu Pataljoni JK, teiseks jäi JK Kaitseliit/Kalevi II ja kolmanda koha saavutas Kaitseliidu Sakala maleva võistkond.

JK Kaitseliit/Kalevi liikmed viskavad kaitsevæ meistrivõistlusel pärast karika kättesaamist õhku treener Andres Tõrsi.

Kaitsevæ meistritiitel

Augusti keskel osalesime kaitsevæ meistrivõistlustel Pärnus ja tulime visa võitluse tagajärjel kaitsevæ meistriks (vaata lähemalt 2005. aasta Kaitse Kodu! nr 4).

15. oktoobril peeti tulenevalt Politsei ja Kaitseliidu kokkuleppes sõpruskohtumine jalgpallis, mille suutsime võita 3:0.

Esmakordselt osalesime sellel aastal Eesti karikavõistlustel, kus kohtusime kuueteistkümnendikfinaalis III liiga põhja piirkonnas palliva FC Concordia Audentes II võistkonnaga. Selle mängu võitsime vastaste koduväljakul 2:4, mis tagas meile pääsu kaheksandikfinaali. Loosi tulemusel sattusime seal kokku meistriliigas mängiva FC Kuresaarega. 9. novembril Alus klubi kodustaadionil peetud mängu me küll lisaajal kaotasime (4:5), aga võib öelda, et see mäng oli meie hooaja parim: tegemist oli erineval tasemel võistkondadega, ent me suutsime endalegi üllatuseks mängida nagu võrdne võrdsega.

Kõigele eelnevale järele vaadates võib aastat pidada igati kordaläinuks, sest püstitatud eesmärgid said saavutatud ja huvitavaid mängu jagus hooaja lõpuni. Täna klubi liikmeid,

vastaseid ja kõiki, kes on JK Kaitseliit/Kalevit hooaja jooksul toetanud. ■

Peeter Land on JK Kaitseliit/Kalevi juhatuse esimees.

Tabel. Eesti meistrivõistluste III liiga ida piirkonna mängud 2005. aastal

Jr nr	Võistkond	Kevadringid						Sügisringid						Kokku			
		M	Võ	Vi	K	VV	P	Võ	Vi	K	VV	P	Võ	Vi	K	VV	P
1.	JK Orbiit	22	7	4	0	25-10	25	8	2	1	44-12	26	15	6	0	69-22	51
2.	FC Ajax Estel II	22	7	4	0	39-11	25	8	2	1	40-13	26	15	6	1	79-24	51
3.	VJK Rakvere	22	8	0	3	24-13	24	7	3	1	32-15	24	15	3	4	56-28	48
4.	Tamme Auto	22	6	2	3	30-14	20	7	1	3	47-13	25	13	3	6	77-27	42
5.	JK Kaitseliit Kalev	22	6	0	5	25-23	18	6	2	3	22-22	14	12	2	8	47-45	38
6.	JK Alko	22	4	0	7	21-13	12	6	1	4	19-16	13	10	1	11	40-29	31
7.	Flexa Aseri	22	5	2	4	13-14	17	4	1	6	23-27	13	9	3	10	36-41	30
8.	FS Junior Maardu	22	4	2	5	28-27	14	5	0	6	28-33	15	9	2	11	56-60	29
9.	SK Dnipro	22	5	1	5	21-23	16	1	2	8	22-49	5	6	3	13	43-72	21
10.	Dünamo Rummu	22	2	4	5	16-24	10	1	1	9	18-36	4	3	5	14	34-60	14
11.	JK Voka	22	1	1	9	14-40	4	2	2	7	12-37	8	3	3	16	26-77	12
12.	Kehra Tempori	22	1	0	10	20-64	3	2	1	8	18-52	7	3	1	18	38-116	10

M – mängu, Võ – võite, Vi – viike, K – kaotusi, VV – väravate vahe, P – punkte.

HIUMAA KAITSELIIDU PROPAGANDARETKED 2005

2005. aastal jätkasime juba osalt traditsiooniliste retkedega Hiiumaa militaarmälestiste juurde.

Urmas Selirand, leitnant

Militaarloodusretki alustas Kaitseliidu Lääne maleva Hiiumaa malevkond juba aprillis 2004, kui sai tehtud esimene retk Tahkuna poolsaarel paiknevatele Vene ja NSV Liidu rannasuurtükkipatareide rajatistele, kus huvilistele tutvustati Peeter Suure merekindluse pataree nr 39 suurtükialuseid ja muude rajatiste paiknemist looduses ning Teise maailmasõja rannapatarei nr 26 rajatise ja raudteetammikuni raskerannapatarei nr 316 asukohani. Põhjalikult tutvustati kahekorru-selist maa-alust juhtimiskeskust. Osalejaid oli 38, peamiselt Kaitseliidu kohaliku malevkonna liikmed. Retk kestis neli tundi ja jalgsi läbiti 5–6 km.

Samalaadse retke, ehkki pisut teisel marsruudil (Lehtma-Lõimastu) korraldas malevkonna propagandapealik reservleitnant Urmas Selirand laiemale ringile 2005. aasta veebruaris. Sellel osales 92 hiidlast, nende hulgas ligi 15 kaitseliitlast. Retke pikkus oli 4–5 km.

Traditsiooniline kolmas emadepäeva rattaretk 8. mail 2005 ei õnnestunud – oli vaid kolm osalejat –, kuid nemad äbisid siiski 37 km Tahkuna poolsaare maastiku mitmesugustel teedel ja radadel.

Eriti õnnestunuks ja Kaitseliidu kohaliku populaarsuse tõusu näiteks tuleb pidada 16. oktoobri sügisretke Ristna poolsaare militaarloodusesse, kus osalejaid oli 47 ja nendega liitus osaliselt veel kohapeal olnud kaheksaliikmeline grupp. Retke pikkuseks kujunes 3–4 km, tutvuti kasarmute, rannasuurtükikide raudbetoonrajatiste ja Ristna ranniku loodusega. Kaitseliitlasi osales 10.

Aasta viimane ettevõtmine korraldati isadepäeval, 13. novembril. Seekord ei olnud malevkonna staabis koos mitte isad-kaitseliitlased, vaid hoopis isad, emad ja lapsed, kes olid tulnud isadepäeva tähistama. Sel puhul tutvustasid Hiiumaa malevkonna kaitseliitlased oma organisatsiooni ja väljas oli relvanäitus.

Kõigepealt saabus Hiiumaa Lasterikaste Perede Ühendus, keda autodest ja bussist pudenes ligi viiskümmend. Ühenduse juhatusel liige ja asjaorganisaator Raivo Tõnissaar rivistas pered

üles ning raporteeris malevkonna pealikule ja instruktorile kohalejõudmisest. Pealik reservleitnant Urmas Selirand tutvustas Kaitseliitu kui organisatsiooni, instruktor vanemseersant Taimo Juhe selgitas ja näitas relvi, mida oli väljas daampüstolist kuulipildujani. Kui sai antud käsklus vabalt, lasid kõik oma näppudel käia ja proovisid, mis asjad need relvad ikkagi on. Selle kõrval jagati pidevalt selgitusi ja näidati relvade praktiliselt käsitlemist.

Seejärel saabusid külla Kärkla lasteaia kuueaastaste laste rühma kasvandikud koos kasvatajate ja isade-vanaisadega. Neid oli kokku umbes neljakümmend. Nemadki kuulasid seletusi-selgitusi ja ilmnas laste suur relvahuvi. Mõni oleks kas või kõik püssid-püstolid pulkadeks lahti võtnud, nagu eelmise gruppi üritas. Poiste kõrval olid asjalikud ka tüdrukud, mis näitab, et pole see relvavärk ainult meeste asi ühti.

Militaarloodusretkedega teavitatakse Hiiumaa elanikke Kaitseliidust ja selle tegemistest ning loodetakse leida uusi liikmeid.

Kindlasti on selliste ettevõtmiste tulemusel oodata Kaitseliidu liikmeskonna kasvu tulevikus. Paistis, et mõnigi isa huvi asjast juba praegu ja ehk kaalub, kas tema tegemised võimaldavad Kaitseliitu astuda. Selgeks sai, et Kaitseliit on vabatahtlik riiklike ülesannetega seltskondlik organisatsioon, mitte ainult tulistavate relvahuviliste selts. ■

Reservleitnant Urmas Selirand on Kaitseliidu Lääne maleva Hiiumaa malevkonna pealik ja propagandapealik.

ISADEPÄEV KILTSIS

Kaitseliidu Lääne malev korraldas 12. novembril 2005 Uuemõisa algkooli rahvale isadepäevaürituse.

Üritusel, millel vaatamata sompus ja vih-masele ilmale osales peaaegu 70 last ja lapsevanemat, tutvustati Kaitseliitu ning korraldati mitmesuguseid harjutusi ja võistlusi, mille hulgas olid tähelepanuharjutus, asjade otsimine ja laskevõistlus. Iga osaleja sai sertifikaadi, kus oli fikseeritud tema tulemus. Väljas oli relvanäitus, millel tutvustati Kait-

seliidu praegust ja endist relvastust. Maleva instruktorid viisid läbi ka demonstratsiooniesinemise "Pooljao tegevus vaenlase varitsusele sattumisel". ■

KOLONEL PINKA – VABADUSSÕJA VETERAN JA SILMAPAISTEV KAITSELIITLANE

20. oktoobril täitus 110 aastat Viljandimaalt pärit kolonel Friedrich-Karl Pinka sünnist.

Erik-Herbert Pinka

Friedrich-Karl Pinka sündis 20. oktoobril 1895 Viljandimaal Kärstna mõisa rentniku Konrad Pinka seitsmenda lapsena. Talle pandi nimeks Friedrich, mis saksa keeles tähendab rahuvürsti. Paraku ei kujunenud ta elutee rahulikuks.

“Rahavürsti” rahutu elu

Pärast Valga reaalkooli lõpetamist Esimese maailmasõja päevil 1915. aastal astus ta vabatahtlikult Vene sõjaväkke. Peatselt läkitati ta Petrogradi Pauli sõjakooli ohvitseriks õppima. Lõpetamise järel võttis ta Siberi kütipolgu koosseisus osa lahingutest Riia rindel. Kaheaastase rindeloleku vältel ülendati ta lipnikust nooremleitnandiks, seejärel leitnandiks. Vene sõjaväes tõusis Friedrich-Karl Pinka staabikapteniks ja kompaniitsemaks. Teda autasustati Püha Anna IV järgu aumärgiga “vahvuse eest”, Püha Stanislause III järgu aumärgiga mõõkade ja lehviga ning Pauli sõjakooli 100. aasta juubeli rinnamärgiga.

Kui loodi Eesti rahvusväeosad, astus ta 1917. aasta lõpul Viljandis formeeritavasse 2. Eesti polku, kus ta määrati marsiroodu ülemaks. Seal kestis teenistus niikaua, kuni Saksa okupatsiooni võimud 1918. aastal rahvusväeosad laiali saatsid.

Pärast Vabadussõja puhkemist 1918. aastal astus Friedrich-Karl Pinka koos oma venna Herbert Pinkaga (langes Vabadussõjas) Viljandis loodavasse Scouts-rügementi, kus ta oli lahingu-tegevuse juht ning pataljoni ja Scouts-rügemendi ülem kuni 1921. aastani.

21. jaanuaril 1919 pidasid skaudid Pikksaare jaama pärast oma hiilgavaima lahingu kitsarööpmelise soomusrongi nr 2 dessantmeeskonnas. 47 skauti vallutasid jaama, mida kaitses 524 punast. Lahingu juhtimisel ilmutatud vapruste eest autasustas Eesti Vabariigi valitsus Friedrich-Karl Pinkat II liigi III järgu Vabadusristiga. Scouts-rügemendi juhtimise eest Vabadussõjas pälvis ta I liigi III

järgu Vabadusristi ning kogu Vabadussõjast osavõtu eest Vabadussõja mälestusmärgi, mis oli lehviga ja anti lahingus haavata saanud võitlejaile. Peale selle sai ta tasuta maa normaaltalu suurusel Viljandimaal Murikatsis ja 200 000 marka.

13. juunil 1919 ülendati ta “kiiduväärt teenistuse eest” (nii on kirjas Pinka teenistuskirjas) kapteniks, mis vastas hilisemale majori aukraadile. Eluaastaid oli tal siis 23. 28. juulil 1919 sai Friedrich-Karl Pinka Orava lähistel raskelt haavata. Kuigi kompanii arst arvas, et tal pole elulootust, mees paranes ja oli kolme kuu pärast oma väeosas tagasi.

Küllastasin 1989. aasta suvel Theodor Andressoni, kes oli üks esimesi Scouts-rügementi astujaid, tema kodus Viljandi lähedal. Muu jutu sees mainis ta: “Mõlemad vennad Pinkad, Friedrich ja Herbert, olid ehtsad sõjamehed, väga julged ja äärmiselt optimistlikud ega kõhelnud kunagi, kui oli vaja otsustada.”

Pärast Vabadussõda, 1. mail 1920, ülendati Friedrich-Karl Pinka kolonelleitnandiks. Sõja järel asuti kaitseväge ümber korraldama vastavalt rahuaja nõuetele. Skautide nimi ähvardas kaitseväge üksustest hoopis kaduda. Sõja-aegsete juhtide eestvõttel formeeriti uuesti Scouts-üksik-jalaväepataljon, mis asus Haapsalu Uuemõisas.

Kolonel Friedrich-Karl Pinka ja Herbert Pinka sünnikohta tähistav kinni Kärstna-Põrgamõisas.

Pinka ja Kaitseliit

Pärast 1924. aasta kommunistide mässukatset määrati kolonelleitnant Pinka Kaitseliidu Tallinna maleva pealikuks. Ta teenis sellel ametikohal 10 aastat. Nende aastate sisse mahtus tol ajal Põhjamaade parima, Mustamäe lasketiiru väljaehitamine. Kaitseliidu Tallinna malevas hästi korraldatud laskealast sai alguse 1931. aastal asutatud Eesti Laskurliit. Sama aasta sügisel võttis Eesti laskurite meeskond kolonel Pinka juhtimisel osa ülemaailmsetest laskevõistlustest Poolas Lvovis. 24. veebruaril 1930 ülendati Friedrich-Karl Pinka koloneliks. Tema tööd Tallinna malevas hinnati III ja V klassi Kotkaristi, III klassi Valgeristi ning Eesti Punase risti II järgu I ja II astme mälestusmärgiga.

Kaitseliidus teenimise ajal viibis Friedrich-Karl Pinka Soomes, Poolas ja Lätis, kus pälvis järgmised autasud: Soome Valge Roosi II klassi komandöri aumärgi, Soome Kaitseliidu teenetemärgi, Läti Kolme Tähe III klassi komandöri aumärgi, Läti Vabariigi iseseisvusaja 10. aasta mälestusmedali, Läti Kaitseliidu teeneri, Poola Polonia Restituta III klassi komandöri aumärgi, Poola Küttide Liidu I klassi teenetemärgi ja Poola raudtee kaardiväe mälestusmärgi.

1934. aastal asutasid sõjaaegsed skaudid seltsi Scouts-rügement, mille eesmärk oli luua tihedam kontakt rahu-aegse Scouts-pataljoniga ja jäädvustada väeosa Vabadussõja-aegset ajalugu. Esimeheks valiti kolonel Pinka. 6. jaanuaril 1935 avati Viljandi lossi seinale mälestustahvel tekstiga: “Sellest majast väljusid 3. jaanuaril 1919 esimesed skaudid võidurikkale sõjakäigule kodumaad ähvardava vaenlase vastu.” Tahvli taasavas 1990. aastal Viljandi Muinsuskaitse Ühendus.

Seltsi Scouts-rügement eestvõttel ilmus 1936. aastal trükist 500-leheküljelise raamat “Scouts Rügement Vabadussõjas” (koostaja Aarne Vöting).

Kui 1934. aastal kehtestati Eestis autoritaarne riigikord, muudeti ka

kaitseväge juhtivkoosseisu. Kolonel Pinka määrati Valga kaitseringkonna ja garnisoni ülemaks. Valgas tegutses ta Paju lahinguvälja mälestamise komitee ja Allveelaevastiku Sihtkapitali Valga toimkonna esimehena. Tema tööd hinnati Allveelaevastiku Sihtkapitali teenevärgiga.

1936. aastal suunati ta Kõrgemasse Sõjakooli sõjaväelist haridust täiendama. Seal oli ta kursusevanem ja ohvitseride kogu juhatuse esimees. Pärast sõjakooli lõpetamist 1938. aastal asus ta täitma Lääne-Saare sõjaväeringkonna ja Haapsalu garnisoni ülema kohuseid. Haapsalus oli ta ka Skaudisõprade Selt-

si esimees ja tegev Vabadusristi Vende Ühenduses.

Pärast Punaarmee baaside sissetulekut 1939. aasta lõpul määrati Friedrich-Karl Pinka Viru-Järva sõjaväeringkonna ülemaks ja I diviisi ülema asetäitjaks, et kaitsta Narva piiril Eestit. Paraku selleks käsku ei tulnud. 1940. aastal vabastati ta sõjaväeteenistusest.

14. juunil 1941 Pinkade pere küiditati. Sadamas lahutati isa perekonnast. Seal nägid omaksed teda viimast korda. Ta viidi Kirovi oblasti Vjatlaagrisse, kus ta 20. oktoobril 1941, oma 46. sünnipäeval, surma mõisteti. Otsus viidi täide 16. jaanuaril 1942 Kirovi vanglas.

Loendamatu Eestimaa poegade hauad on Venemaal, nii ka kolonel Friedrich-Karl Pinka oma. Selle asukoha omaksed ei tea. Sünnikodu lähedal Helme kalmistu kõrgete kuuskede all perekonna matmispaigas meenutab teda hallist graniidist mälestustahvel. Kolonel Pinka 100. sünniaastapäevaks paigaldati tema ja ta venna Herberti sünnikohta Kärstna-Põrgamõisa mälestuskivi, millega põlistati nende mälestus kodupaigas. ■

Erik-Herbert Pinka on Friedrich-Karl Pinka poeg.

80 AASTAT LASKESPORTI EESTIS

Mart Puusepp

Eesti Laskurliidu loomisest möödub 2006. aastal 75 aastat, ent laskmist spordialana on Eestis harrastatud juba 80 aastat.

Esimestest laskevõistlustest maailmameistriitleni

1926. aastani tegeldi peamiselt laskeväljaõppega ja viidi läbi õppelaskmisi lahingurelvadest. Et muuta igavad laskeharjutused huvitavamaks, tegi Kaitseliidu Tallinna maleva pealik kolonel Friedrich-Karl Pinka ettepaneku viia läbi üksustevaheline laskevõistlus, selgitamaks välja parimad laskurid.

1926. aasta kevadel viidigi läbi esimesed suured võistlused üksuste vahel: kuuemehelised võistkonnad võistlesid sõjapüssist laskmises 150 meetrilt ja püstitolist laskmises. Võistlused äratasid suurt tähelepanu ja võitjaid käisid õnnitlemas riigivanem Jaan Teemant ja sõjaminister Jaan Soots, kes andsid üle auhinnad.

Et 1926. aasta üleriigilistel võistlustel osutus parimaks Kaitseliidu Tallinna maleva võistkond, hakkas kolonel Pinka otsima maleva võistkonnale väärilist vastast väljastpoolt Eestit. 1927. aastal jõuti kokkuleppele Soome Kaitseliiduga ja soomlastega võisteldes saadi esimesed rahvusvaheliste võistluste kogemused. Esimestel aastatel küll kaotati, kuid mida aasta edasi, seda paremaks said Eesti laskurid. 1929. aastal võideti suurelt maa-võistlus lätlastega. Soomlastest saadi esmakordselt jagu 1931. aastal.

Kuidas esinesid meie laskurid maailmameistrivõistlustel? Hästi on teada,

et kaks korda (1937. ja 1939. aastal) võideti vabapüssimatši peaauhind *Copa Argentina* (Argentiina karikas). Hoopis vähem on räägitud võistlejate individuaalsetest tulemustest. Näiteks Elmar Kivistik on tulnud maailmameistriks 13 korda, Gustav Lokotar 12 korda, August Liivik 11 korda ja Harald Kivioja 10 korda jne. Üldse on maailmameistriks tulnud 17 Eesti laskurit. Lisaks on veel kümnekond laskurit võitnud medaleid.

Eesti Laskurliidu juubeliaasta

Et laskmisega seotud küsimusi üleriigiliselt paremini lahendada, laskeala tööd koordineerida ja ette valmistada võistkond osavõtuks maailmameistrivõistlustest, otsustati kolonel Pinka eestvedamisel luua Eesti Laskurliit. See sai teoks 1931. aasta 26. aprillil, mil peeti ka esimene Eesti Laskurliidu üldkogu.

Kuidas tähistab laskurliit 2006. aastal Eesti laskespordi juubeleid?

Kui kõik läheb plaanipäraselt, avab Eesti Spordimuuseum 26. aprillil 2006 laskespordi tutvustava näituse ja samal päeval peaksid ilmuma ka teemakohane postmark ja eritempel. Auvad ju spordimuuseum ja postimuuseum Tartus ühe katuse all. Trükist peaks tulema Jaak Valdre koostatud raamat "Mälestustemosaiik Argentiina karika ümber". Selleks ajaks peaks valmima ka dokumentaalfilm praeguse tööpealkirjaga "Argentiina karikas".

Käsil on ka rida väiksemaid tegevusi, nagu näiteks laskespordi ajalugu käsitleva püsiekspositsiooni avamine Kaitseliidu Tallinna maleva Mäniku tiirus, mitmekordse maailma-

meistri Villem Jaansonini mälestuskivi avamine jne.

Igale malevale oma mälestusvõistlused

Nagu teada, olid tipplaskurid peamiselt sõjaväelased ja kaitseliitlased. Selleks, et vahepeal unustusehõlma jäänud nimed saaksid jälle tuntuks, tuleks igal Kaitseliidu maleval võtta päevakorda mõne oma maleva kunagisest liikmest maailmameistri mälestuseks laskevõistluse korraldamine.

Jagan siinkohal väheke teavet:

- neljakordne maailmameister Kaarel Kübar oli kunagi Kaitseliidu Tartu maleva liige;
- 12-kordse maailmameistri Gustav Lokotari sünnikoht jääb praegusesse Viru-Nigula valda;
- 10-kordse maailmameistri Harald Kivioja sünnikoht on Võrumaal;
- viiekordne maailmameister Alfred Kukk oli põline Otepää mees;
- maailmameister Jaak Kärner oli Kaitseliidu Sakala maleva liige;
- maailmameistrivõistlustel neli medalit võitnud Leonhard Viljus oli Narva allohvitseride koolis instruktor;
- maailmameistrivõistluste medalimees Johannes Siir oli Harjumaa mees;
- maailmameistrivõistluste medalimees Vladimir Kukk oli Kaitseliidu Pärnu maleva liige, teda käis 1939. aastal maailmameistrivõistlustelt saabumisel vastu võtmas mitu tuhat pärnakat.

Seda nimistut võiks jätkata, kuid kui malevatel on asja vastu tõsist huvi, soovitan pöörduda selle kirjatüki autori poole. ■

AJATEENISTUSKOHUSTUS VÕI KUTSELINE KAITSEVÄGI

Aega-ajalt kerkib esile kutselise kaitseväge ja ajateenistuskohustuse küsimus, seda enam, et naaberriik Läti on juba valinud kutselisele armeele ülemineku.

Aivar Engel, leitnant

Käesoleva artikli eesmärgiks on analüüsida õiguslikult kutselisele kaitsevägele ülemineku võimalust vastavalt Eesti Vabariigi põhiseadusele. Samuti võrreldakse artiklis kutselise väe poolt- ja vastuargumente. Tegemist on autori isikliku nägemusega, mis ei pretendeeri absoluutsusele.

Põhiseadus sätestab riigi kaitse tagamise

Põhiseaduse preambula kohaselt on riik kaitseks sisemisele ja välisele rahule ning “[...] riigikaitsekohustus põhikohustusena seotud ühiskonna üldise heaolu tagamisega” (Merusk&Narits 1998: 178). Põhiseaduse § 1 lg 2 kohaselt on Eesti iseseisvus ja sõltumatus aegumatu ning võõrandamatu. Iseseisvuse ja sõltumatuse tagamise üheks oluliseks osaks on riigikaitse.

Heinrich Schneideri järgi hõlmab põhiseaduse preambula kogu põhiseaduse rakendusala ja tema printsiipidega koostoimes on võimalik tõlgendada kõiki põhiseaduse sätteid (Schneider 1996: 446).

Põhiseaduse kommenteeritud väljaande autorid leiavad, et seadusandja peab lähtuma seaduse sisu kindlaksmääramisel selle preambulas ja üldsätetes antud printsiipidest (Truuväli jt 2002: 47). Autor nõustub eeltoodud seisukohtadega ning leiab, et seadusandjal tuleb järgida kaitseväeteenistust reguleeriva seaduse eesmärki ja teha valik, milline kaitseväeteenistuse mudel on Eestile vajalik. Riigivõimudel lasub põhiseaduslik kohustus tagada riigi kaitse.

Eesti Vabariigi põhiseaduse kommenteeritud väljaande autorid leiavad, et põhiseaduse “§ 124 lg-d 1 ja 2 määravad kindlaks keske riigikaitse põhimõtte: riiki kaitsevad Eesti kodanikud üldise põhiseadusliku kohustuse alusel. See-

ga ei pea riik kindlustama ennast ainult palgaarmee kaudu” (Truuväli jt 2002: 557).

Palgasõduri mõistest

Siinkohal vajaks palgasõduri mõiste selgitamisest, sest tulenevalt rahvusvahelisest õigusest võib see olla mitmetähenduslik. 1949. aasta 12. augusti Genfi konventsioonide 1977. aasta 8. juuni (I) lisaprotokolli “Rahvusvaheliste relvakonfliktide ohvrite kaitse kohta” 47. artikkel “Palgasõdurid” sätestab, et palgasõduril ei ole õigust olla võitleja ega sõjavang. Seega ei laiene palgasõdurile Genfi konventsioonides ette nähtud regulatsioonid.

Sama artikli järgi on palgasõdur isik, kes on värvatud kohapeal või välismaal spetsiaalselt relvakonfliktis võitlema ja võtab sõjategevusest vahetult osa. Seejuures ei ole palgasõdur konfliktiosalise riigi kodanik ega konfliktiosalise territooriumi elanik. Palgasõdur osaleb sõjategevuses isikliku kasu saamise eesmärgil ja konfliktiosaline on lubanud maksta talle hüvitist, mis on suurem kui konfliktiosalise relvajõududes samas auastmes või samu ülesandeid täitvatele võitlejatele makstav hüvitis.

Eeltoodud palgasõduri definitsiooni täpsustati ÜRO Peaassamblee 1989. aasta 4. detsembri konventsioonis “Palgasõdurite värbamise, kasutamise, finantseerimise ja treenimise vastu” (UN General Assembly 1989). Konventsiooni 1. artikli 2. punktis sätestatakse: “Palgasõdur on ka isik, kes igas teises olukorras (a) värvatakse kohapeal või välismaal spetsiaalselt ühisrühnaks osalema, eesmärgiga: (i) kukutada valitsus või õõnestada muul viisil riigi põhiseaduslikku korda; või (ii) õõnestada riigi territoriaalset terviklikkust; (b) on huvitatud konfliktis osalemisest eelkõige märkimisväärse isikliku kasu saamise eesmärgil, ning keda ajendab lubadus saada materiaalselt hüvitist või mate-

riaalse hüvitise maksmine; (c) ei ole selle riigi kodanik ega elanik, mille vastu rünnak on suunatud; (d) ei täida mingi riigi ametiisikuna ametiülesandeid ning (e) ei ole selle riigi relvajõudude liige, mille territooriumil vägivaldtegu toime pannakse” (UN General Assembly 1989).

Seega, palgasõjaväele (*õigemini* kutselisele kaitsevägele), mis koosneb konfliktiosaliste riikide kodanikest ega vasta ülalnimetatud tingimustele, laienevad Genfi konventsioonide ja nende lisaprotokollidega tagatud rahvusvahelise sõjaõiguse regulatsioonid. Välistamaks arusaamatusi palgaväelase ja kutselise kaitseväelasega, tulekski praktikas neid mõisteid eristada.

Kutseline kaitsevägi

Teatavasti on Reformierakond jätkuvalt deklareerinud, et tema nägemuse kohaselt peab Eestis olema palgasõjavägi. “Tänapäeva relvakonflikte iseloomustavad üksikrühmituste ootamatud ründed, mis võivad olla suunatud nii rahvaste kui ka suurkorporatsioonide vastu. Sellele vastav kaitse peab olema mobiilne ja reageerima kiiresti ja professionaalselt. Eesti vähenev rahvaarv ei võimalda luua järjest kasvavat kutsealuste armeed. Samas muutub relvastus ja varustus üha keerukamaks ning kaitsevägele püstitatud ülesannete edukas täitmine eeldab üha pikemat ja pühendunumat väljaõpet. Riiki ja rahvast suudavad kaitsta parima võimaliku väljaõppe saanud ja oma elualale pühendunud spetsialistid” (Eesti Reformierakond 2003).

Põhiseadus kaitseväeteenistusest

Vastavalt põhiseaduse § 124 lg 1 on kõik Eesti kodanikud kohustatud osa võtma riigikaitsest seadusega sätestatud alustel ja korras. “Tegemist on lihtsa seadusereservatsiooniga, mille puhul on oluline eesmärk, mida seadusandja sil-

mas peab" (Truuväli jt 2002: 335). Põhiseaduse § 124 lg 2 sätestab, et usulistel või kõlbelistel põhjustel kaitseväeteenistusest keelduja peab läbi tegema asendusteenistuse seaduses ettenähtud korras. Olulisemaks seaduseks kodanike riigikaitsekohustuse reguleerimisel kaitseväeteenistuse seadus. Põhiseaduse § 124 järgi peaks Eestis kehtima meessoost kodanike suhtes üldine ajateenistuskohustus lähtuvalt seaduse lihtreservatsioonist.

Põhiseaduses puudub küll mõiste "ajateenistus", kuid seda asendab mõiste "kaitseväeteenistus". Kaitseväeteenistuse mõiste on laiem. Vastavalt kaitseväeteenistuse seaduse § 2 lg 2 on kaitseväeteenistuse liikideks tegevteenistus ja reservteenistus. Sama seaduse § 2 lg 3 sätestab, et tegevteenistuse liikideks on ajateenistus, lepinguline teenistus ja osavõtt õppekogunemistest. Asendusteenistuse alternatiiviks saaks olla ainult ajateenistus. Pealegi sätestab põhiseaduse § 128 mobilisatsiooni.

Seega oleks ajateenistusest loobumine ühelt poolt nagu vastuolus põhiseadusega – keda mobiliseerida, mis oleks alternatiiviks asendusteenistusele? Teiselt poolt võimaldab põhiseaduse § 124 sätestatud seaduse lihtreservatsioon olukorda, kus seadusega sätestatud alused ja kord on viidud ajateenistuse osas nulltolerantsi. Seega võimaldab põhiseaduse § 124 ka ajateenistuskohustusest loobumist, kui näiteks seadusega nähakse ette kutseline sõjavägi ja vabatahtlikkusele tuginev reservarmee.

Vabatahtlikud reservväelased

Eeltoodud näite korral kuuluksid mobiliseerimisele vabatahtlikud reservväelased. Sellised reservväelased aga vajavad väljaõpet ja varustust. Ühtlasi ei ole selliste vabatahtlike arv prognoositav. Kuigi seaduse alusel oleks võimalik kohustada kodanikke osa võtma vastavatest riigikaitsekursustest, mida saaks lugeda kaitseväeteenistuseks. Viimatinimetatu võimaldaks nagu asendusteenistuse rakendamist, kuid ka siin oleks riigikaitsekursuste kujul sisuliselt tegemist ajateenistusega. Ajateenistus on aga riigi sunniga tagatud kodaniku kohustus teenida kaitsejõududes ajateenistuseks ettenähtud ajal. Vabatahtlikkusele tuginev ajateenistus oleks ka seetõttu praktiliselt võimatu, sest see ei võimalda planeerimist (sh infrastruktuuri rajamist) – pole teada ajateenistusse tulijate hulk jne.

Siinkohal mõned näited kaitsevämudelitest:

1) ajateenijatest kaitsevägi, mida juhivad kaadriohvitserid ja -allohvitserid (kutselised kaadrikaitsevälased) ning ajateenijatest allohvitserid, näiteks Soomes;

2) segasüsteem, kus on nii ajateenijatest kui ka kaadriõduritest rea- ja allohvitserkoosseis ning üksused, näiteks Eestis, Saksamaal;

3) kutseline kaitsevägi, kus kogu kaitsevägi koosneb ainult kaadrikaitsevälastest, ja vabatahtlik tasustatav reservarmee, näiteks Ameerika Ühendriikides ja Ühendkuningriigis;

4) armee koosseisus on lisaks rahvuslikele üksustele teiste riikide kodanikest koosnevad palgasõjaväe üksused. Näitena võib tuua Prantsusmaa Vöörleegioni, mis kuulub Prantsusmaa relvajõudude koosseisu, kuid eristub teistest üksustest selle tõttu, et seal teenivad välismaalased teistest riikidest (The French Foreign Legion).

Ajateenistusel põhinevad ja kutselised armeed Euroopas

Kasutan alljärgnevas lõigus 2002. aasta andmeid – andmeid, mis on pärit ajast enne Euroopa Liidu viimast laiendamisringi. Arvutivõrgus oleva Skopiestelose andmete alusel ei ole 86%-l Euroopa Liidu riikidest ajateenijatest koosnevat armeed. Hispaania ja Prantsusmaa olid loobunud ajateenistusest 2001. aastal, Portugal pidi loobuma 2003. aastal, Itaalia 2006. aastal. Seejuures on Itaalias juba loobunud kutsumast ajateenistusse isikuid, kes on sündinud pärast 1985. aastat. Ajateenistus on Euroopa Liidu riikides veel näiteks Soomes, Rootsis, Taanis, Saksamaal ja Kreekas (Taani, Saksamaa ja Kreeka on teatavasti ka NATO riigid). NATO riikidest on ajateenistus näiteks veel Türgis, Norras, Ungaris ja Tšehhis (Skopiestelos 2002). Kutseline kaitsevägi on näiteks Inglismaal ja Belgias, seejuures viimane loobus ajateenistusest 1992. aastal (Skopiestelos 2002).

Tänaseks on selgunud, et näiteks Portugal loobus ajateenistusest ja läks kutselisele kaitsevæele üle 2004. aasta oktoobrist. Samas sai üleminek alguse 1997. aastal, mil muudeti vastavalt Portugali põhiseadust – seega kestis üleminek kutselisele kaitsevæele seitse aastat. Portugali aastane kogemus on näidanud kulutuste suurenemist, mis eelkõige on tingitud kutseliste kaitsevälaste sotsiaalsete tagatiste ja infrastruktuuri muutmisest. Väidetavalt on His-

paanial kutselise kaitsevæe komplekteerimisega probleemid, mistõttu kaitsevække värvatakse teiste hispaaniakeelsete riikide kodanikke. Ühtlasi läks ka Tšehhi kutselisele kaitsevæele üle ja Taanis lühendati ajateenistuse kestust 9 kuult neljale kuule (Cronberg 2005). Seejuures Rootsis, Taanis ja Norras jõuavad ajateenistusse erinevatel põhjustel alla pooled kutsealustest (Cronberg 2005).

Saksamaa ajateenistust reguleeriva seaduse *Wehrpflichtgesetz* § 6b lg 1 kohaselt on vabatahtlikud üleajateenijad (*Freiwillig länger dienende*) või lepingulised. Vabatahtlikud üleajateenijad (sisuliselt kaadrikaitsevälased) pikendavad oma ajateenistust aasta võrra. Teiste ajateenistuse läbinutega sõlmitakse nelja- või kaheksa-aastane teenistusleping, mille käigus läbitakse allohvitserikursus (*Wehrpflichtgesetz* 1997). Saksamaal on kolmandik kutsealustest ajateenistuses, kaks kolmandikku asendusteenistuses ja ülejäänud vabastatakse ajateenistuse kutsumisest erinevatel põhjustel (Cronberg 2005).

Palgaarmee poolt ja vastu

Kuigi vastavad argumente on ilmselt korduvalt käsitletud, mainigem neid siinkohal uuesti.

Eero Riuttala järgi on palgaarmee (mõeldud kutselist kaitsevæge) poolt argumentideks professionaalsus ja kõrge rahuaegne riigikaitsevalmidus (Riuttala 2002: 20). Tänapäeva lahingutehnika muutub keerulisemaks ning selle käsitlemine eeldab seetõttu pikaajalist ja pidevat väljaõpet. ÜRO, NATO ja Euroopa Liidu liikmesriigina saab välismissioonidel panustada üldjuhul ainult kutselistest kaitsevæelastest koosnevatele üksustele. Eesti puhul kasutusel oleva nn segasüsteemi puhul on see samuti võimalik.

Agressiooni korral langevad üldjuhul esmase löögi alla kaitsevæe üksused ja staabid, mida üritatakse neutraliseerida. Kui tegemist on kindlas asukohas paikneva kutseliste üksustega, on nende neutraliseerimine lihtsam.

Teisalt ei tehta agressiooni reeglina ootamatult, selle ettevalmistamine võtab aega ja seetõttu on julgeolekualaste riskidega tegelevatel struktuuridel võimalik seda agressioonile eelnevate tunnuste alusel prognoosida. Sellisteks tunnusteks on näiteks võimalikus agressorriigis toimuv sõjaline riigipööre, uute relvaüksuste loomine, mobilisatsioon ja sõjaväeüksuste koondamine riigipiiri lä-

histele. Veel võib läheneva agressiooni tunnuseks olla sekkumine naaberriigi sisepoliitikasse ettekäändel kaitsta rahvusvähemust, mis koosneb võimaliku agressorriigi põhiraHVuse esindajatest, seejuures ähvardusega kasutada oma rahvuse õiguste kaitseks sõjalist jõudu, jne.

Rahvuskaardi fenomenist Kaitseliiduni

Ameerika Ühendriikide kaitsejõududele on lisaks kutselisele kaitsevæele kasutusel ka Armeed Rahvuskaart. "Rahvuskaart koosneb peamiselt traditsioonilistest liikmetest – tsiviilikutest, kes teenivad oma riiki, osariiki ja kogukonda poole kohaga (tavaliselt üks nädal lõpp kord kuus ja kaks nädalat suvel). Igal osariigil ja territooriumil on oma rahvuskaart, nagu USA põhiseadus ette näeb. Lisaks võib USA president anda rahvuskaardile korralduse osaleda föderaalmissioonidel ehk välissmissioonidel" (The Army National Guard). Üldteada fakt peaks olema, et USAs on vaid külmutanud ajateenistust reguleerivad õigusaktid ja vajadusel saab neid uuesti rakendada.

Ka Ühendkuningriigis on lisaks kutselisele regulaararmeele (loobus ajateenistusest 1961. aastal) vabatahtlikkusele tuginev territoriaalarmee, kellel on eelkõige logistilised ja tagalateenistuse (sh objektide valve) ülesanded. Osalemine (rea- ja allohvitserkoosseis vanuses 22–35 aastat) territoriaalarmees on, nagu eespool öeldud, vabatahtlik ja selle eest makstakse palka (Ministry of Defence UK 2002: 4–5).

Viimase süsteemi erinevuseks Eestist on, et Kaitseliit on vabatahtlik organisatsioon, mille suurus sõltub eelkõige liikmete hulgast ja finantseerimisest. Seni vabatahtlikud kaitseliitlased oma osalemise eest riigikaitseorganisatsioonis palka ei saa. Lisaks asuvad Ameerika Ühendriigid ja Suurbritannia geopoliitiliselt sellisel alal, et otsese sõjalise agressiooni oht (mõeldud on sõjalist rünnakut nende territooriumi okupeerimiseks) on seal vähetõenäoline.

Eero Riuttala järgi on palgaarmee (mõeldud kutselist kaitsevæge) miinuseks veel see, et kasvavad kulud, ei moodustu väljaõpetatud reservi, ei õnnestu kaitsta kogu riigi territooriumi, mobilisatsioon oleks raskendatud, sest korraldada tuleks mobiliseeritavate väljaõpet, kaitsetahe oleks madal, kaitsevækohustus ei ühendaks rahvast (Riuttala 2002: 20).

Eesti mudel ja Soome mudel

Kutselise kaitsevæelase elukutse valija ei pruugi olla adekvaatne (võrreldes ajateenistuse läbinuga) ja see põhjustab nn kaadri voolavuse. Lisaks tuleb arvestada Eesti rahvaarvu ning riigi rahvusvahelisi kohustusi ÜRO, NATO ja Euroopa Liidu ees. Eelnimetatud kohustustest tulenevalt osalevad rahvusvahelistel missioonidel kutselistest kaitsevæelastest koosnevad üksused. Kas Eestil oleks lähiajal inim- ja materiaalselt ressursi hoidmaks lisaks eelnimetatud üksustele riigis senise ajateenijate suurusjärguga enam-vähem võrdset kutselist kaitsevæge? Seejuures tuleb arvestada, et kui minna üle kutselisele kaitsevæele ning tõsta seal teenivate kaitsevæelaste palku ja parandada sotsiaalseid tagatise erinevalt teistest avaliku teenistuse valdkondadest, kannataksid teised jõustruktuurid – politsei, piirivalve, päästeamet. Toimuks nn kaadri voolavus nendest struktuuridest kaitsevække.

Seega sõltub kutselisele kaitsevæele üleminek lisaks inimressursile ka kogu riigi majanduslikust seisundist.

Soome kaitseministeeriumi analüüsi kohaselt on Soome kaitsevæes 40 000 kaitsevæelast (kellest 30 000 on ajateenijad), neile lisandub 500 000-meheline koolitatud reserv (Riuttala 2002: 20). Kulutuste suuruseks sellise koosseisu puhul on 9 miljardit Soome marka aastas. 40 000 kutselise kaitsevæelase puhul oleksid kaitsekulutused 25 miljardit Soome marka aastas, kusjuures reservi ei moodustuks (Riuttala 2002). Ilmselt ei sisalda need arvutused nooremajanduse pensionile pääseva kutselise reservi ja eruvæelase keskmisest kõrgema pensioniga seotud kulutusi.

Võiksime väita, et Soome kaitsekulutused on seetõttu suured, sest Soome on neutraalne riik. Samas on kaitsekulutused Soomes viimastel aastatel olnud 1,4% sisemajanduse kogutoodangust (Ruotuväki 2005). Seega on need kulutused väiksemad kui NATO riikides tavaks olev kaitsekulutuste osa 2% sisemajanduse kogutoodangust.

Võib väita, et kindlasti on olemas kutselise kaitsevæe ja ajateenistuskohustuse osas veelgi poolt- ja vastuargumente. Käesolevast artiklist tulenev analüüs kaldub pigem senise kaitsevæe ülesehituse (segasüsteem) poole. ■

Reservleitnant *Mag iur* Aivar Engel on Riigikogu riigikaitsekomisjoni nõunik-sekretariaadijuhataja.

Kastutatud allikad

12. augusti 1949 Genfi konventsiooni-
de 1977. aasta 8. juuni (I) lisaprotokoll rahvusvaheliste relvakonfliktide ohvrite kaitse kohta. Riigi Teataja II 1999, 21, 121.

Cronberg, Tanja 2005. *Asevelvõllisuus: Yleinen, vapaaehtoinen vai ammattiarmeija?* Sotilasaikakauslehti 838, lk 9–14.

Eesti Reformierakond 2003. *Eesti Reformierakonna programm: Kaitsepoliitika* (<http://www.reform.ee/seisukohad/info.html?id=5#14>).

Eesti Vabariigi põhiseadus. 28. juuni 1992. Riigi Teataja 1992, 26, 349; 2004, 64, 429.

Engel, Aivar 2003. *Riigikaitse õiguslikke küsimusi taasiseseisvunud Eesti Vabariigis*. Magistritöö. Tartu: Tartu Ülikooli Õigusinstituut.

Kaitsevæeteenistuse seadus. 14. märts 2000. Riigi Teataja 2000, 28, 167; 2005, 33, 243.

Merusk, Kalle & Narits, Raul 1998. *Eesti konstitutsiooniõigusest*. Tallinn: Juura.

Ministry of Defence UK 2002. *The Role of the Reserves in Home Defence and Security*. Produced by DCCS Media on behalf of DGF, vol 4–5.

Riuttala, Eero 2002. *Eesti VI Kõrgemad Riigikaitsekursused*. Õppematerjal. Kabli 4.04.2002.

Ruotuväki 17, 6. oktoober 2005. *Puolustusbudjetti lyötiin lukkon*, lk 4.

Schneider, Heinrich 1996. *Põhiseaduse preambula: tema tähtsus ja õiguslik loomus*. *Juridica* 9, lk 442–450.

Skopiestelos. Mai 2002. *Concription in Europe* (<http://skopiestelos.freepage.gr/english/eu.html>).

The Army National Guard (<http://www.arng.ngb.army.mil/>).

The French Foreign Legion (<http://www.foreignlegionlife.com/chapter1.htm#whatisffl>).

Truuväli, Eerik-Juhan & Kask, Oliver & Lehis, Lasse & Lindpere, Heiki & Lõhmus, Uno & Madise, Ülle & Merusk, Kalle & Narits, Raul & Olle, Vallo & Põld, Jüri & Schneider, Heinrich 2002. *Eesti Vabariigi Põhiseaduse kommenteeritud väljaanne*. Tallinn: Juura Õigusteabe AS.

United Nations General Assembly. 4. detsember 1989. *International Convention against the Recruitment, Use, Financing and Training of Mercenaries*. United Nations (<http://www.un.org/documents/ga/res/44/a44r034.htm>).

Wehrpflichtgesetz, 22. märts 1997 (<http://www.fen-net.de/norbert.arnoldi/law/wpflg.html>).

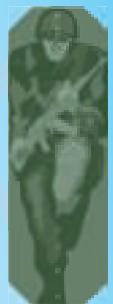
GRENADER GRUPP soovib kõigile Kaitse kodu lugejatele rõõmsaid

jõulupühi ja tegusat uut aastat!

Militaarmärklehed Kaitseväele ja Kaitseleidule, ISSF märklehed sportlaskuritele, laskepäevikud, militaarraamatud, relvakapid – Grenader Grupi toodang on laskuritele tuntud ja vajalik. www.military.ee veebilehel saavad külastajad ka ise ostu-müügi kuulutusi lisada.

Kuni aastalõpuni kõik relvakapid - 15%!

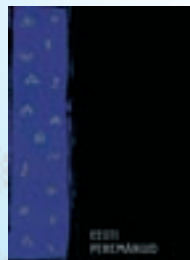
kaido@grenader.ee, tel 68 17 200, GSM 52 76 530

Hea jõulukingi leiata Grenader Kirjastuse raamatute hulgast!

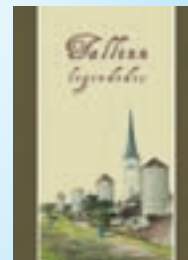
Sarja „AJA LOOD” esimene raamat: lugu eesti mehe saatusest, kes ei murdunud raskemateski katsumustes.

Ago Loopärg
EESTI LEEGIONIST VENEMAA
VANGILAAGRITESSE
Meenutusi aastatest 1942–1955
208 lk, kõva köide, mustvalged
illustatsioonid.

Sirje Pallo
EESTI PEREMÄRGID
72 lk, kõva köide, värvitrükk
Raamatus annab etnoloog Sirje
Pallo ülevaate sellest, mida
on teada Eesti peremärkidest:
uurimisloost, võrdlusest teiste
Läänemere äärsede maadega,
seotusest läänemaailma
märgisüsteemi ja geomeetriliste

sümbolitega. Raamat sisaldab arvukalt näiteid Eesti erinevate piirkondade ajaloolistest peremärkidest ning geomeetrilise ornamendiga arheoloogilistest ehetest. Lisaks kaunistavad raamatut kunstnik Maarja Meeru maalid, mis valmisid inspireerituna peremärkidest ja universaalsetest märgielementidest nagu joon, punkt, kõverjoon ja spiraal.

TALLINN LEGENDIDES
48 lk, kõva köide,
värvitrükk
Kaunis kinkeraamat
lastele ja noortele.
Sisaldab eesti folkloori
klassikasse kuuluvaid
lugusid Eestimaa
pealinna kohta, nagu
„Tallinna asutamine”,

„Ülemiste vanake”, „Pirita kloostris salateed”, „Olev kirikut ehitamas”, „Naissaare tekkimine” jt. Kogumik on illustreeritud fotode ja postkaartidega ning 19. sajandist pärit gravüüride, joonistuste ja maalidega Eesti Ajaloomuuseumi kunstikogust.

Mart Laar, PUNANE TERROR
Nõukogude okupatsioonivõimu repressioonid Eestis
48 lk, pehme köide, värvitrükk
Mart Laar, LINNULENNUL EESTI AJALOOST
72 lk, pehme köide, värvitrükk
Mart Laar, EESTI TEISES MAAILMASÕJAS
72 lk, pehme köide, värvitrükk
Mart Laar, UNUSTATUD SÕDA
Relvastatud vastupanuliikumine Eestis 1944–1956
48 lk, pehme köide, värvitrükk

Grenader Kirjastus
Lai 33 / Suurtüki 2
Tallinn
Telefon 6 817 201
www.phototour.ee
info@grenader.ee

(kõik 4 raamatut saadaval eesti-, vene-, läti-, soome-, saksa- ja ingliskeelsena)

GRIFS OÜ

TURVATEENISTUS VÕTAB TÖÖLE:

- Turvatöötajaid
- Valvetöötajaid
- Vahetuse vanemaid
- Objekti vanemaid

Pakume kindlat tööd rahvusvahelises
turvaettevõttes, tasuta väljaõpet
(turvatöötaja kvalifikatsiooni valvetöötajatele) ja
HEAD PALKA !

CV-d palume saata:
personal@grifs.ee

Personaliosakond:
Peterburi tee 47, Tallinn.
E-R 8.30-17.00

Lisainfot saab tel. 606 25 70
www.grifs.ee

Austusega, Teie JULGEOLEK